

Miasto i Gmina Węgorzyno

**Studium Uwarunkowań i Kierunków
Zagospodarowania Przestrzennego
Miasta i Gminy Węgorzyno
Zmiana Studium**

Projekt zmiany sporządził:

**mgr inż. arch. Maciej Cehak
członek ZOIU – Nr Z-276**

Współpraca:

**mgr inż. arch. Iwona Cehak
dr Wojciech Zyska**

Węgorzyno, lipiec 2010 - r.

**BIURO PROJEKTOWE „ARCHICON”
mgr inż. arch. Iwona Cehak
71-687 Szczecin, ul. Zagłoby 37,
e-mail: archicon@post.pl**

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgorzyno opracowane zostało w Jeleniogórskim Biurze Planowania i Projektowania w 2001 r. w oparciu o przepisy ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 1994 Nr 89 poz. 415 z póź. zm.)

Zmiany dokumentu dokonała firma INPLUS Doradztwo Inwestycyjne z Olsztyna w składzie:

mgr Łukasz Złakowski
mgr inż. Piotr Gromelski
mgr inż. Arkadiusz Świder

Główny projektant: mgr inż. arch. Marian Koplński (nr uprawnień urbanistycznych 963/89), Północna Okręgowa Izba Urbanistów (G-083/2002).

Zmiana dotychczas obowiązującego dokumentu miała na celu jego aktualizację oraz dostosowanie przedmiotowego zakresu do wymogów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2003 nr 80 poz. 717, z 2004 r. nr 6, poz. 41, nr 141, poz. 1492, z 2005 r. nr 113, poz. 954, nr 130, poz. 1087, z 2006 r. nr 45, poz. 319, nr 225, poz. 1635, z 2007 r. nr 127, poz. 880).

Tekst zmian wyróżniono *kursywą*. Pozostała część dokumentu stanowi materię dotychczas obowiązującego studium opracowanego przez Jeleniogórskie Biuro Planowania i Projektowania.

Kolejnej zmiany dokumentu dokonała w 2009/2010 r. firma Biuro Projektowe ARCHICON z siedzibą w Szczecinie w składzie:

- mgr inż. arch. Maciej Cehak
- mgr inż. arch. Iwona Cehak
- Anita Panowicz
Konsultacje:
- dr Wojciech Zyska

Główny projektant: mgr inż. arch. Maciej Cehak (nr uprawnień urbanistycznych 1627), Zachodnia Okręgowa Izba Urbanistów (Z-276).

Kolejna zmiana dotychczas obowiązującego dokumentu miała na celu umożliwienie realizacji zapisów Porozumienia z dnia 20 stycznia 2009r. podpisanego przez Gm. Węgorzyno z VOGEL Sp. z o.o. w sprawie realizacji kompleksu zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej w obr. Stare Węgorzynko, a także aktualizację oraz dostosowanie przedmiotowego zakresu studium do wymogów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2003 nr 80 poz. 717, z 2004 r. nr 6, poz. 41, nr 141, poz. 1492, z 2005 r. nr 113, poz. 954, nr 130, poz. 1087, z 2006 r. nr 45, poz. 319, nr 225, poz. 1635, z 2007 r. nr 127, poz. 880, z 2008 r. Nr 123 poz. 803, Nr 199 poz.1227 i Nr 201, poz.1237).

Tekst zmiany wyróżniono pogrubioną kursywą. Pozostała część dokumentu stanowi materię dotychczas obowiązującego studium opracowanego przez Jeleniogórskie Biuro Planowania i Projektowania ze zmianą sporządzoną przez firmę INPLUS Doradztwo Inwestycyjne z Olsztyna.

WPROWADZENIE.....	6
CZĘŚĆ I.....	8
UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	8
1. POŁOŻENIE I CHARAKTERYSTYKA OTOCZENIA	8
2. PODSTAWOWE DANE O GMINIE I MIEŚCIE	8
3. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENU ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY	9
3.1. <i>Wprowadzenie</i>	9
3.2. <i>Bilans gruntów</i>	9
3.3. <i>Układ osadniczy miasta i stan zabudowy</i>	10
3.4. <i>Wiejskie układy osadnicze</i>	10
3.5. <i>Ład przestrzenny i jego ochrona</i>	11
3.6. <i>Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Węgorzyno</i>	12
3.7. <i>Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Węgorzyno</i>	14
3.8. <i>Zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Węgorzyno dla miejscowość Cieszyno i Przytoń</i>	16
4. REKOMENDACJE Z GMINNEJ STRATEGII ROZWOJU	17
5. REKOMENDACJE ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO.....	17
6. REKOMENDACJE Z NOWEJ KARTY ATEŃSKIEJ DLA PLANOWANIA ROZWOJU MIAST	18
7. <i>POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY</i>	21
8. STAN ŚRODOWISKA W TYM ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	33
8.1. <i>Położenie geograficzne</i>	33
8.2. <i>Geologia i geomorfologia</i>	33
8.3. <i>Gleby</i>	34
8.4. <i>Hydrografia</i>	34
8.5. <i>Klimat</i>	35
8.6. <i>Rolnicza przestrzeń produkcyjna</i>	36
8.7. <i>Leśna przestrzeń produkcyjna i tereny zieleni</i>	36
8.8. <i>System ochrony przyrody</i>	37
8.9. <i>Złoża kopalin</i>	39
8.10. <i>Tereny górnicze</i>	40
8.11. <i>Wody podziemne</i>	40
9. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZBYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	40
9.1. <i>Rys historyczny</i>	40
9.2. <i>Wartości archeologiczne</i>	43
9.3. <i>Zasób wartości kultury materialnej</i>	44
9.4. <i>Charakterystyka układu przestrzennego miasta Węgorzyno i jego wartości kulturowych</i>	49
9.5. <i>Charakterystyka historycznie ukształtowanych układów osadniczych i ich wartości kulturowych</i>	51
9.5.1. <i>Sołectwo Brzeźniak</i>	51
9.5.2. <i>Sołectwo Cieszyno</i>	51
9.5.3. <i>Sołectwo Chwarstno</i>	52
9.5.4. <i>Sołectwo Kraśnik Łobeski</i>	52
9.5.5. <i>Sołectwo Lesięcin</i>	53
9.5.6. <i>Sołectwo Mielno</i>	54
9.5.7. <i>Sołectwo Mieszewo</i>	54
9.5.8. <i>Sołectwo Przytoń</i>	55
9.5.9. <i>Sołectwo Runowo Pomorskie</i>	55
9.5.10. <i>Sołectwo Runowo</i>	56
9.5.11. <i>Sołectwo Sarnikierz</i>	56
9.5.12. <i>Sołectwo Sielsko</i>	57
9.5.13. <i>Sołectwo Stare Węgorzynko</i>	57

9.5.14. Sołectwo Trzebawie	58
9.5.15. Sołectwo Winniki	58
9.5.16. Sołectwo Wiewiecko	58
9.5.17. Sołectwo Zwierzynek	59
9.6. Niematerialne wartości kulturowe	60
9.7. Zestawienie wartości kulturowych miejscowości	60
9.8. Obszary i obiekty zabytkowe miasta i gminy znajdujące się w rejestrze zabytków	62
9.9. Stanowiska archeologiczne w strefie W. I ochrony stanowisk archeologicznych	63
9.10. Stanowiska archeologiczne w strefie W. II ochrony stanowisk archeologicznych	63
9.11. Stanowiska archeologiczne w strefie W. III ochrony stanowisk archeologicznych	64
9.12. Obiekty i obszary znajdujące się w ewidencji zabytków	71
9.13. Zagrożenia środowiska kulturowego	84
9.14. Zestawienie wymogów ochrony wartości kulturowych miejscowości	84
10. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA	91
11. STAN PRAWNY GRUNTÓW	95
12. UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z ROZWOJEM STRUKTURY PRODUKCYJNO-USŁUGOWEJ	96
12.1. Uwarunkowania rozwoju produkcji i usług	96
12.2. Uwarunkowania rozwoju produkcji rolnej i leśnej	96
12.3. Uwarunkowania rozwoju rekreacji i turystyki	98
13. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	98
14. UWARUNKOWANIA ROZBUDOWY UKŁADU KOMUNIKACJI	99
15. UWARUNKOWANIA ROZBUDOWY SIECI INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	101
15.1. Zaopatrzenie w wodę	101
15.2. Odprowadzenie i unieszkodliwianie ścieków	101
15.3. Ciepłownictwo i gazownictwo	101
15.4. Elektroenergetyka	102
15.5. Telekomunikacja	102
15.6. Gospodarka odpadami	102
16. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	102
17. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	103
18. SYNTeza UWARUNKOWAŃ ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO - IDENTYFIKACJA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW ROZWOJU PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY	103
CZĘŚĆ II	105
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	105
1. CELE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO	105
2. MODELOWE ZASADY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY	105
3. KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	106
4. KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO I KRAJOBRAZU	121
5. KIERUNKI ROZWOJU STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ORAZ STREFOWANIA TERENÓW MIASTA I GMINY	126
5.1. Kierunki rozwoju układu przestrzennego miasta oraz wskaźniki dotyczące zagospodarowania	126
5.2. Kierunki rozwoju przestrzennego obszaru gminy oraz wskaźniki dotyczące zagospodarowania	128
5.3. Kierunki rozwoju terenów produkcji i usług	130
5.4. Kierunki rozwoju produkcji rolnej	131
5.5. Kierunki rozwoju produkcji leśnej	131
5.6. Kierunki rozwoju rekreacji i turystyki	132
5.7. Tereny proponowane do objęcia ograniczeniem zabudowy i zakazem zabudowy	134
6. KIERUNKI MODERNIZACJI I ROZBUDOWY UKŁADU KOMUNIKACJI	134
7. KIERUNKI MODERNIZACJI I ROZBUDOWY UKŁADU SIECI I URZĄDZEŃ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	135

8. ZASADY PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ I PROGRAM PRAC PLANISTYCZNYCH DLA OBSZARÓW WSKAZANYCH DO OBJĘCIA MIEJSCOWYMI PLANAMI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	137
9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 400 m ² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	139
10. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINIA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LESNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.	139
11. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	140
12. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 48 UST. 1.	142
13. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	143
14. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.....	143
15. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (Dz.U. Nr 41, poz. 412 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 153, poz. 1271).....	144
16. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.....	144
17. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	144
18. INNE OBSZARY PROBLEMOWE, W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE.....	144
Uzasadnienie rozwiązań przyjętych w zmianie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.....	146

UKŁAD CZĘŚCI GRAFICZNEJ

- Zał.1a. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgorzyno, skala 1:10.000
 Zał. 1b. **Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta i gminy Węgorzyno, skala 1:10.000**

WPROWADZENIE

1. Długofalowe planowanie rozwoju ma szczególne znaczenie dla ukierunkowania bieżącej działalności samorządów gminnych. Wspólnym mianownikiem dla rozwiązywania problemów społecznych i gospodarczych w tej sferze są problemy właściwego wykorzystania zasobów przestrzeni miast i gmin. Rozwój równoważący sferę środowiskową, społeczną i gospodarczą, odbywający się bez degradacji środowiska, to jedyny możliwy i najbardziej obiecujący kierunek działań. Takie podejście ma szczególne znaczenie na terenie gminy i miasta Węgorzyna, znaczną część obszaru których zajmuje Iński Park Krajobrazowy i jego otulina. Kierunek przemian nie prowadzący do krótkotrwałego dobrobytu kosztem degradacji środowiska, przyjazny środowisku i ludziom spełnia rozwój zrównoważony – podstawa dla przyjętych w studium rozwiązań przestrzennych.

2. Ukierunkowaniu rozwoju przestrzennego oraz społeczno-gospodarczego miasta i gminy Węgorzyna służą dwa dokumenty, stanowiące podstawowe elementy gminnego planowania strategicznego:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, integrujące priorytety ekologiczne, społeczne i gospodarcze z ładem przestrzennym,
- strategia rozwoju, określająca podstawowe cele strategiczne rozwoju miasta i gminy oraz plan działań, mających służyć wdrożeniu strategii.

3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest podstawowym dokumentem planistycznym, służącym określeniu polityki przestrzennej dla miasta i gminy sporządzonym dla całego ich obszaru na podstawie przepisów ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Studium zawiera syntetyczny zestaw podstawowych informacji na temat stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego, zagospodarowania przestrzennego gminy a także funkcjonowania jej systemów komunikacyjnych i uzbrojenia technicznego. Jest ono podstawowym źródłem informacji koordynacyjnych dla opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz przygotowania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, wydawanych bez planu miejscowego. Zgromadzony w studium zasób informacji może być wykorzystywany nie tylko dla prowadzenia polityki przestrzennej, ale także dla sporządzania programów gospodarczych i inwestycyjnych, promocji oraz opracowania ofert inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów, którzy zechcą uczestniczyć w rozwoju gospodarczym gminy.

4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgorzyna opracowane zostało w Jeleniogórskim Biurze Planowania i Projektowania na podstawie umowy nr 1/2001 z dnia 22 czerwca 2001 r. zawartej pomiędzy JBPIP a Gminą i Miastem Węgorzyna. Studium składa się z następujących części:

- uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego,
- kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- części graficznej, złożonej z kompletu rysunków wykonanych w skali 1:10 000.

Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgorzyna dokonała firma INPLUS Doradztwo Inwestycyjne z Olsztyna na podstawie umowy Nr ZP/341/19/2006 z dnia 17 października 2006 r. zawartej pomiędzy firmą INPLUS a Gminą Węgorzyna. Zmiana studium polega na aktualizacji dotychczas obowiązującego dokumentu oraz jego dostosowanie do obowiązujących przepisów regulujących problematykę planowania (ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu oraz rozporządzenie w sprawie zakresu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy).

Kolejnej zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgorzyna dokonała firma Biuro Projektowe ARCHICON z siedzibą w Szczecinie na podstawie porozumienia z dnia 20 stycznia 2009r. zawartego w tym celu przez Gminę Węgorzyna i Vogel sp. z o.o. z siedzibą w Szczecinie. Zmiana studium wprowadza zmianę ustaleń w odniesieniu do terenu położonego w obrębie Stare Węgorzyna polegającą na wprowadzeniu funkcji zabudowy mieszkaniowej, rekreacyjnej oraz usług oświaty (przedszkole, żłobek), sportu, handlu i gastronomii oraz sadów i ogrodów działkowych, a także urządzeń obsługi komunikacji (stacja paliw).

5. Przy opracowaniu studium wykorzystano podstawowe dokumentację stanu zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego, a w tym „Waloryzację przyrodniczą gminy Węgorzyno” (wykonaną na Zlecenie UMiG Węgorzyno) oraz „Studium ochrony wartości kulturowych gminy Węgorzyno” (wykonane przez Regionalny Ośrodek Studiów i ochrony Środowiska Kulturowego Pomorza Zachodniego w Szczecinie na zlecenie jednostki autorskiej studium). Dokumentacje te zawierają wyczerpujące dane dotyczące stanu wymienionych komponentów struktury funkcjonalno- przestrzennej gminy, wskazane do wykorzystania w trakcie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

6. Ponadto jako materiały wyjściowe do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wykorzystano:

- *Strategię Rozwoju Gminy i Miasta Węgorzyno do roku 2015 opracowaną przez Regionalne Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich w Barzkowicach;*
- *Plan Rozwoju Lokalnego gminy Węgorzyno na lata 2004-2006 i 2007-2013 opracowany przez Biuro Studiów i Projektów Europejskich w Szczecinie;*
- *Strategię Rozwoju Powiatu Łobeskiego opracowaną przez Starostwo Powiatowe w Łobzie;*
- ***Wnioski złożone przez obywateli i podmioty gospodarcze oraz organy i instytucje właściwe do opiniowania i uzgadniania zmiany studium;***
- *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe – INPULS Doradztwo Inwestycyjne z Olsztyna;*
- *Prognozę oddziaływania na środowisko do projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Węgorzyno w obrębie geodezyjnym Stare Węgorzynko opracowaną przez Biuro Projektowe ARCHICON.*

CZĘŚĆ I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. POŁOŻENIE I CHARAKTERYSTYKA OTOCZENIA

1. Miasto i gmina Węgorzyno leżą w środkowej części Województwa Zachodniopomorskiego, w powiecie łobeskim. Obszar gminy sąsiaduje od północy z gminami Radowo Małe i Łobez, od wschodu z gminą Drawsko Pomorskie, od południa z gminą Ińsko, natomiast od zachodu gminami Chociwel i Dobra Nowogardzka.

2. Gmina położona jest na skrzyżowaniu dwóch ważnych dróg: krajowej nr 20, prowadzącej ze Szczecina przez Stargard – Drawsko – Kościerzynę do Trójmiasta oraz drogi wojewódzkiej nr 151 – prowadzącej z Gorzowa przez Ińsko do Koszalina. Drogi te, a także linia kolejowa, przebiegająca przez tereny gminy i łącząca Szczecin z Gdynią umożliwiają dobre jej skomunikowanie w skali ponadlokalnej. Północna część gminy leży w obszarze Wysoczyzny Łobeskiej, południowa natomiast wchodzi w skład Ińskiego Parku Krajobrazowego, utworzonego dla ochrony najcenniejszych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym terenów Pojezierza Ińskiego.

2. PODSTAWOWE DANE O GMINIE I MIEŚCIE

1. Podstawowe dane statystyczne, dotyczące gminy i miasta w/g informacji udostępnionych przez Bank Danych Regionalnych GUS (stan na koniec 2004 r.) przedstawiają się następująco:

Tabela 1. Podstawowe dane statystyczne

Lp.	Cecha	Dane dla miasta	Dane dla gminy
1	Powierzchnia gminy miejskiej ogółem w ha	700	25600
2	Liczba sołectw ogółem	-	17
3	Liczba miejscowości ogółem (łącznie z miastami)	1	30
4	Liczba ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania ogółem	3031	7344
5	Liczba ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania- kobiety	1524	3655
6	Liczba ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania- mężczyźni	1507	3689
7	Przyrost naturalny ogółem osób	12	1
8	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym	677	1718
9	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	1953	4434
10	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	401	1192
11	Pracujący ogółem	483	659
12	Liczba kobiet pracujących	229	276
13	Ilość mieszkań ogółem	915	2328
14	Ilość izb ogółem	3513	8782
15	Powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem (w m ²)	60300	159500
16	Średnia wielkość mieszkania	65,9	68,5
17	Ilość przedszkoli	1	-
18	Ilość miejsc w przedszkolach	75	-
19	Ilość szkół podstawowych	4	-
20	Liczba uczniów w szkołach podstawowych	554	-
21	Ilość gimnazjów	1	-
22	Liczba uczniów w gimnazjach	331	-
23	Ilość przychodni	1	-
24	Ilość aptek	1	-
25	Ilość bibliotek i filialnych placówek bibliotecznych	5	-

26	Liczba księgozbiorów w woluminach	58400	
27	Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej ogółem (w km)	11,3	49,1
28	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (ogółem w km)	8,4	8,4
29	Ilość jednostek zarejestrowanych w systemie REGON	223	367

3. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENU ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY

3.1. Wprowadzenie

Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenów w granicach miasta i gminy określone w obecnym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wynika w znacznej mierze z realizacji ustaleń miejscowych planów ogólnych zagospodarowania przestrzennego miasta oraz gminy Węgorzyno, które utraciły ważność z końcem 2003 roku. Pomimo tego, ustalenia w nich zawarte zgodne są z polityką przestrzenną miasta i gminy, i mają odzwierciedlenie w studium.

Po utracie ważności niżej scharakteryzowanych planów ogólnych zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgorzyno od dnia 31 grudnia 2003 r. zmiana przeznaczenia i zagospodarowywania terenów odbywała się w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy. Zauważyć należy, iż decyzje wydane w okresie od 2004 r. dotyczyły przede wszystkim przebudowy i zmiany funkcji w obrębie istniejących zabudowań i nie miały istotnego wpływu na zmianę struktury przestrzennej miasta i gminy. Ponadto na terenie miasta i gminy wydano w tym okresie decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Wśród największych inwestycji zrealizowanych w tym czasie należy wymienić: betoniamię wraz z zapleczem produkcyjnym, budowę suszarni i budynku gospodarczego w Gościławiu oraz przebudowę stacji paliw w Węgorzynie.

3.2. Bilans gruntów

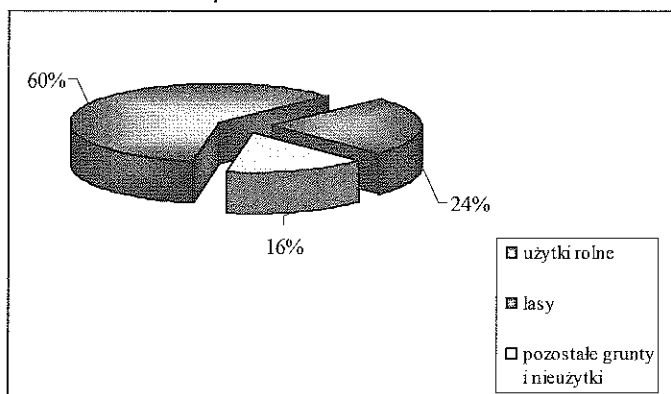
W strukturze użytkowania gruntów w mieście i gminie Węgorzyno przeważają grunty rolne, stanowiące 60% powierzchni gminy. Czwartą część gminy stanowią lasy. Wysoki, 16% udział gruntów pozostałych i nieużytków tłumaczy obszar miejski na terenie gminy oraz licznie występujące zbiorniki wodne. Znaczący udział w powierzchni całkowitej gminy stanowią obszary cenne przyrodniczo, podlegające prawnej ochronie.

Tabela 2. Struktura użytkowania

Rodzaj użytku	Powierzchnia (ha)
użytki rolne	14 926
lasy	6 757
pozostałe grunty i nieużytki	3 249

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych miasta i gminy Węgorzyno

Wykres 1. Struktura użytkowa - zestawienie procentowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2007 r.

3.3. Układ osadniczy miasta i stan zabudowy

1. O obecnym układzie przestrzennym miasta decyduje w znacznym stopniu jego historyczny rozwój, przedstawiony w punkcie 9.5. Jego głównym elementem jest obszar śródmiejski, położony pomiędzy jeziorem Węgorzyno a Połchowskim Stawem z zabudową skoncentrowaną głównie wzdłuż ulic Drawskiej, Grunwaldzkiej, Kościuszki, Runowskiej, 3 Maja oraz przy dawnym Rynku. Ulokowane są tu główne funkcje usługowe miasta, zajmujące parterowe części budynków oraz obiekty wolnostojące. Zabudowa mieszkaniowa koncentruje się w południowej oraz północnej części miasta. W części południowej dominuje zabudowa o niskiej intensywności, głównie jednorodzinna, położona w rejonie ulic Południowej, Drawskiej i Podgórznej. Uzupełniają ją mniej liczne zespoły zabudowy wielorodzinnej przy ul. Drawskiej. W tym obszarze miasta występują też pojedynczo lub w małych grupach pozostałości zabudowy o czysto zagrodowym charakterze. Północna część miasta, obok dawniejszej i nowej zabudowy jednorodzinnej, grupuje także zespoły zabudowy mieszkaniowej o dużej intensywności. Największą jej grupę stanowi osiedle 40-Lecia w rejonie ulic Runowskiej i 3 Maja. Dominuje tu zuniformizowana zabudowa z wielkiej płyty, wzniesiona głównie w latach osiemdziesiątych. Grupa zabudowy wielorodzinnej z tego samego okresu znajduje się także w rejonie ulic Jagiellońskiej i Kopemika.

2. Znaczna część istniejącej w mieście zabudowy pochodzi sprzed 1945 r. Istnieją w związku z tym ogromne, wieloletnie zaniedbania w sferze remontów i konserwacji budynków. Proces prywatyzacji mieszkań nie przyczynił się znacząco do poprawy tego stanu. Podejmowane działania na rzecz rozwiązania problemów mieszkaniowych mniej zamożnych rodzin nie są skuteczne, gdyż rynkowe ceny mieszkań są barierą dla większości mieszkańców, a szczególnie dla młodych rodzin. Odczuwalny jest brak uzbrojonych, nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe. Na odczuwalny w niektórych rejonach miasta niski standard zamieszkiwania składają się:

- znaczna dekapitalizacja istniejącej zabudowy i braki w jej wyposażeniu technicznym (dotyczy to starej zabudowy w centralnej części miasta),
- uciążliwość ruchu drogowego (dotyczy to zwłaszcza zabudowy położonej w ciągach ulic Drawskiej, Grunwaldzkiej, Jagiellońskiej, Podgórznej i Strzeleckiej),

3.4. Wiejskie układy osadnicze

1. Zabudowa gminy koncentruje się w obrębie trzydziestu miejscowości, położonych na terenie siedemnastu sołectw. Przeważają wsie o łańcuchowym charakterze zabudowy w formie wsi ulicowych i wielodrożnic. Występują też wsie powstałe wokół dawnych majątków ziemskich o zabudowie ulicowej lub rozproszonej, a także nieliczne kolonie o swobodnym, rozproszonym układzie. W ich obszarze wyraźnie dominuje zabudowa pochodząca sprzed II wojny światowej. Zabudowa ta na ogół zaspokaja obecne wymagania pod względem potrzebnej do życia i działalności gospodarczej powierzchni i kubatury, jednak jej stan techniczny, poza nielicznymi wyjątkami jest bardzo zły (charakterystyka poszczególnych sołectw znajduje się w punkcie 9.1.).

3.5. Ład przestrzenny i jego ochrona

1. Przez ład przestrzenny zgodnie z definicją zawartą w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy rozumieć takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno - gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne.

2. Na tle wyżej wymienionej definicji analiza stanu ładu przestrzennego na terenie gminy Węgorzyno uwzględnia następujące czynniki:

- główne obszary funkcjonalno – przestrzenne gminy i alokację przestrzenną ogniw sieci osadniczej,
- cechy urbanistyczno – architektoniczne istniejących układów zabudowy.

3. Na strukturę zagospodarowania przestrzennego gminy Węgorzyno składają się następujące obszary funkcjonalno przestrzenne:

- miasto Węgorzyno – obszar zlokalizowany w centrum gminy, pomiędzy dwoma zbiornikami wodnymi. Skupia 3 031 osób (41% ludności gminy).
- sieć osadnicza gminy – tworzy ją 30 miejscowości równomiernie rozmieszczonych na obszarze gminy. W punkcie centralnym znajduje się ośrodek miejski – miasto Węgorzyno, od którego koncentrycznie odchodzą szlaki komunikacyjne we wszystkich kierunkach gminy. Struktura przestrzenna poszczególnych miejscowości gminy jest podobna - dominuje zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. Jej uzupełnienie stanowią tereny: produkcji rolnej, usługowe, zieleni publicznej oraz ogrodów działkowych. W miejscowościach: Przytoń, Brzeźniak, Cieszyno i Trzebawie występują tereny usług turystycznych. Działalności gospodarcze koncentrują się przede wszystkim w: Kąkolewie, Wiewiecku, Ginawie, Rościszewie oraz Runowie Pomorskim.
Ze względu na rozbudowaną sieć dróg wszystkie miejscowości posiadają dobre połączenie drogowe z pozostałymi ośrodkami gminy. Funkcjonalny aspekt dogodnych połączeń zakłada w pewnym stopniu koncentryczność układu komunikacyjnego gminy. Ruch lokalny w gminie przebiega przez centrum gminy – miasto Węgorzyno a tym samym stanowi utrudnienie w komunikacji przeciwnych obszarów gminy i przyczynia się do wzrostu ruchu kołowego w mieście.
Układ sieci osadniczej gminy z miastem Węgorzyno w centrum sprawia, iż strefa oddziaływania miasta zmienia się promieniście. Najsilniejsze oddziaływanie obserwuje się na obszarach przyległych do granic miasta (Runowo Pomorskie, Połchowo). W tych miejscach koncentruje się najwięcej osób w gminie, a dynamika zmian będzie najsilniejsza. Na tych terenach najwcześniej będą zachodziły przekształcenia i zanikanie rolniczego charakteru. Pozostałe ośrodki w gminie zajmują dalsze, zbliżone do siebie pozycje w hierarchii układu osadniczego gminy.
W zakresie pełnionych funkcji gospodarczych, miejscowości gminy nie wykazują tendencji do specjalizacji. Koncentrację usług publicznych i usług specjalistycznych obserwuje się jedynie w miejscowości Węgorzyno.
W obecnym układzie osadniczym gminy Węgorzyno nie występują elementy dysharmonizujące ład przestrzenny. Dynamika zmian demograficznych oraz przestrzennych nie stanowi zagrożenia dla tego stanu. Ewentualnymi obszarami występowania konfliktów przestrzennych a tym samym zakłócenia ładu przestrzennego są tereny w bezpośrednim sąsiedztwie miasta. W tym rejonie ewentualne przekształcenia mogą negatywnie wpływać na ład przestrzenny. Zagospodarowanie tych terenów wymaga szczególnej uwagi ze względu na wysoką dynamikę zmian zachodzących na tym obszarze. Odpowiednio należy dobierać funkcje i ich intensywność. Uwzględnienia wymagają elementy środowiska przyrodniczego.
- tereny otwarte gminy – tereny rolne i leśne oraz wody powierzchniowe. Największe skupiska terenów leśnych występują we wschodniej i południowej części gminy. Zbiorniki wodne koncentrują się w pasie środkowym gminy i wzdłuż granicy zachodniej. W takiej postaci tworzą one rozbudowany system przyrodniczy, którego uzupełnieniem są grunty rolne. Ze względu na wysokie walory przyrodnicze ekosystemów występujących w granicach miasta i gminy, część obszarów podlega prawnej ochronie lub

jest wskazana do objęcia taką ochroną. W tym kontekście przy kształtowaniu struktury przestrzennej gminy niezbędne jest uwzględnienie walorów przyrodniczych w taki sposób, aby planowane zmiany w jak najmniejszym stopniu oddziaływały na środowisko przyrodnicze. Zachowana w ten sposób równowaga i ład pozwolą na czerpanie wymiernych korzyści przez gminę wynikających z uwarunkowań przyrodniczych jednostki. W chwili obecnej można stwierdzić, iż układ przestrzenny gminy uwzględnia uwarunkowania przyrodnicze.

4. Istotnym elementem oceny stanu ładu przestrzennego są cechy ruralistyczno – architektoniczne układów zabudowy istniejącej. Opisane zostały one w punktach 3.3. i 3.4.

W celu zachowania ładu przestrzennego na terenach wiejskich należy przede wszystkim utrzymać istniejące układy przestrzenne i dążyć do podnoszenia standardu istniejącej tkanki. W przypadku miasta należy porządkować zabudowę w obrębie poszczególnych funkcji celem stworzenia czytelnych jednostek funkcjonalnych miasta (wymiana tkanki budowlanej np. zabudowy zagrodowej na osiedlach mieszkaniowych).

5. Miasto ulokowane jest obecnie na przesmyku dwóch zbiorników wodnych – jez. Węgrzyńskiego (po wschodniej stronie) i stawów rybnych (w zachodniej części). Historycznie miasto rozwijało się po południowej stronie tego przesmyku i dziś, mimo że stanowi centrum funkcjonalne Węgorzyna ulokowane jest w jego południowej części. Budowa linii kolejowej łączącej Runowo Pomorskie z Chojnicami doprowadziła do rozwoju miasta w kierunku północnym, w stronę dworca kolejowego, a w późniejszym czasie zabudowa miasta przekroczyła linię kolejową – dalej na północ.

6. Burzliwa historia regionu i spowodowane nią liczne zniszczenia i przebudowy miasta doprowadziły do zatracenia charakterystycznego dla Pomorza Zachodniego układu ulic, zabudowy i wartości architektoniczno-urbanistycznych. Po II wojnie światowej nie nastąpiła odbudowa historycznej tkanki miejskiej, a pojedyncze obiekty o wartości kulturowej zostały wkomponowane w nową nieatrakcyjną zabudowę powojenną. Przemieszczenie zabudowy o różnych funkcjach nie pozwala na wyszczególnienie charakterystycznych struktur miejskich. Zabudowa Węgorzyna koncentruje się wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych, nie można wyróżnić odrębnych jednostek o podobnym typie zabudowy, ani typowych osiedli mieszkaniowych, nawet w zabudowie jednorodzinnej. Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania należy stwierdzić, że ukształtowanie przestrzeni miasta nie jest harmonijne, a przede wszystkim nie spełnia wymagań funkcjonalno-społecznych oraz nie stanowi pełnej kompozycji estetycznej.

7. Zasady kształtowania ładu przestrzennego określają przede wszystkim miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzane dla poszczególnych części miasta. Przy ich opracowywaniu należy wziąć pod uwagę, że ochrona ładu przestrzennego miasta warunkowana jest między innymi wyeksponowaniem najbardziej wartościowych obiektów i zespołów urbanistyczno-architektonicznych, eliminacją dysharmonizujących elementów zagospodarowania z wartościami krajobrazowymi Węgorzyna, przeprowadzeniem rewitalizacji obszarów o niskiej atrakcyjności oraz walorach architektonicznych i funkcjonalnych. Wśród tych uwarunkowań istotna jest odpowiednia intensyfikacja i poprawa standardu zabudowy wokół historycznego rynku, który ma stanowić przestrzeń publiczną Węgorzyna. **Niedobór substancji mieszkaniowej o odpowiednim standardzie można zapewnić na wolnych terenach podmiejskich realizując zespół zabudowy jednorodzinnej z odpowiednim wyposażeniem w infrastrukturę społeczną i techniczną.**

3.6. Miejskowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Węgorzyno

1. Zasady rozwoju przestrzennego miasta określał miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego, zatwierdzony uchwałą nr XXI/129/92 z dnia 27.04.92 r. Rady Miejskiej w Węgorzynie, który utracił ważność z końcem roku 2003. Dofyczyły one przede wszystkim:

- stworzenia odpowiednich warunków dla poprawy jakości życia mieszkańców miasta,
- określenia warunków ochrony środowiska naturalnego i kulturowego,

- stworzenia podstaw przestrzennych dla prowadzenia racjonalnej gospodarki przestrzennej oraz łagodzenia konfliktów funkcjonalno- przestrzennych, powstałych w trakcie dotychczasowego rozwoju przestrzennego miasta,
- określenia podstawowych funkcji miasta i jego podziału na strefy funkcjonalne,
- określenia funkcji oraz przeznaczenia poszczególnych terenów,
- określania zasad kształtowania zabudowy.

2. Plan określał wiodące funkcje miasta, wskazując na dominującą rolę funkcji obsługi ludności, na drugim miejscu lokując turystykę i rekreację. Uzupełniającymi funkcjami miasta były według jego zapisów przemysł, rolnictwo oraz jego obsługa. Plan określał ponadto zasady kształtowania struktury funkcjonalno- przestrzennej miasta i wyróżniał w niej:

- strefę ochrony ekologicznej, w której zasięg wchodzi zbiorniki i ciekł wodne położone w granicach miasta oraz tereny parku miejskiego i stadionu sportowego, objęte czynną ochroną środowiska przyrodniczego z dopuszczeniem sposobów użytkowania nie zagrażających zachowaniu równowagi ekologicznej;
- strefę śródmiejską, w której zasięg wchodzi część centralna miasta; na jej terenie obowiązuje zakaz lokalizacji obiektów uciążliwych; zakłada się tutaj rozwój funkcji usługowych i wykształcenie centrum handlowo- usługowego, z poszanowaniem historycznego układu urbanistycznego i zachowanych elementów zabytkowego starodrzewu;
- strefę zabudowy mieszkaniowo- usługowej o zróżnicowanej intensywności z dopuszczeniem funkcji nieuciążliwych dla otoczenia, wszystkich form zabudowy mieszkaniowej oraz lokalizacji podstawowych usług dla mieszkańców;
- strefę produkcyjno- usługową z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej, w obrębie której może być rozwijana dowolna działalność gospodarcza pod warunkiem ograniczenia uciążliwości z tym związanych;
- strefę rolno- osadniczą z dopuszczeniem zabudowy siedliskowej oraz zabudowy mieszkaniowej i usługowej, pod warunkiem uzyskania przez inwestora zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze;
- tereny komunikacji, obejmujące rezerwę terenów dla istniejących i projektowanych elementów komunikacji drogowej i kolejowej, w tym terenów pod budowę obwodnicy w południowej części miasta.

3. Wśród zapisów ogólnych planu istotne znaczenie miały ustalenia z zakresu ochrony środowiska, określające:

- zasady ochrony gleb, realizowane poprzez racjonalny rozwój terenów zabudowy, właściwe wykorzystanie gruntów rolnych, ochronę gleb przed erozją; zapisy planu regulowały również zasady wydobycia kopalni oraz rekultywacji obszarów zdegradowanych, między innymi dawnych wyrobisk i nieużytków;
- zasady ochrony wód powierzchniowych, powiązanej z porządkowaniem gospodarki ściekowej i gospodarki odpadami;
- zasady ochrony wód podziemnych, powiązane z porządkowaniem gospodarki ściekowej i gospodarki odpadami, szczególną ochroną ujęć wód, a także zakazem lokalizacji studni głębinowych w zasięgu lejów depresyjnych;
- zasady ochrony atmosfery, określające działania na rzecz likwidacji niskiej emisji, przebudowy systemu drogowego i budowy obwodnicy miejskiej dla zmniejszenia emisji spalin w obszarze centrum miasta, oraz promocji stosowania gazu jako paliwa wykorzystywanego dla potrzeb przemysłu i urządzeń grzewczych;
- zasady ochrony krajobrazu, określające zakres wprowadzania zieleni izolacyjnej w obrębie zakładów przemysłowych, zagospodarowania brzegów jezior, udostępniania i zasięgu plaż miejskich; powiązania terenów zielonych z ciągami pieszymi, wprowadzania nowych elementów w systemie zieleni miejskiej,

zagospodarowania parków miejskich, utworzenia strefy ochrony biologicznej i wyznaczania drzew pomnikowych.

4. Plan wskazywał również kierunki poprawy warunków życia mieszkańców, związane m.in. z:
  - zapewnieniem wysokich jakościowo dostaw wody do celów bytowych, objęciem kanalizacją sanitarną jak największej powierzchni zabudowy, wyznaczeniem terenów umożliwiających pełną obsługę w zakresie oczyszczania miasta i unieszkodliwiania odpadów;
  - ochroną przed hałasem poprzez ograniczenie do minimum ruchu ciężkiego transportu na terenie miasta, wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej wokół terenów o podniesionym poziomie hałasu oraz eliminację źródeł hałasu w miejscach jego powstawania.
5. W planie zakładało się podjęcie działań, mających na celu modernizację i rozbudowę sieci oraz urządzeń infrastruktury i komunikacji. Do najistotniejszych z nich należały m.in.:
  - pełne wykorzystanie i rozbudowa wodociągu komunalnego, powiązanego z ujęciem zaopatrującym w wodę Runowo Pomorskie;
  - utrzymanie i remonty istniejących studni lokalnych;
  - stopniową rozbudowę systemu unieszkodliwiania ścieków i ich odprowadzania do oczyszczalni miejskiej oraz objęcie jej zasięgiem wsi Polchowo i Runowo Pomorskie;
  - poprawa zaopatrzenia miasta w energię elektryczną;
  - budowa centrali telekomunikacyjnej oraz rozwój sieci telekomunikacyjnej;
  - rozwój systemu dystrybucji gazu płynnego oraz perspektywnie doprowadzenie do miasta gazociągu i włączenie go w system dystrybucji gazu ziemnego;
  - przebudowa układu komunikacji w obrębie śródmieścia;
  - modernizacja ul. Grunwaldzkiej z zapewnieniem rezerwy terenu pod budowę wiaduktu nad torami kolejowymi w ciągu ulicy Jagiellońskiej;
  - budowę obwodnicy miejskiej w południowej części miasta;
  - budowę drogi lokalnej w kierunku Polchowa.

3.7. Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Węgorzyno

1. *Zasady rozwoju przestrzennego gminy określał miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Węgorzyno, zatwierdzony uchwałą nr IX/33/94 z dnia 29.11.1994 r. Rady Miejskiej w Węgorzynie, który utracił ważność z końcem roku 2003. Dotyczyły przede wszystkim:*

- stworzenia odpowiednich warunków dla poprawy jakości życia mieszkańców terenów wiejskich;
- określenia warunków ochrony środowiska naturalnego, kulturowego i krajobrazu;
- ustalenia hierarchii i funkcji poszczególnych jednostek osadniczych;
- określenia wiodących funkcji tych obszarów oraz przeznaczenia poszczególnych terenów;
- określenia zasad i uwarunkowań lokalizacji inwestycji;
- określenia ustaleń z zakresu komunikacji i inżynierii.

2. Plan ustalał wiodące funkcje terenów gminy. Są to przede wszystkim rolnictwo, rybactwo, leśnictwo, przemysł i rekreacja. Plan ustala także hierarchię i podstawowe funkcje wiejskich jednostek osadniczych gminy, wskazując jako ośrodki usług podstawowych: Cieszyno, Mieszewo, Runowo Pomorskie oraz Lesięcin (ośrodki te mają spełniać funkcje obsługi rolnictwa, produkcji rolnej i przemysłu rolno- spożywczego) i przypisując pozostałym miejscowościom funkcję rolniczą. Obok rozwoju funkcji rolniczej plan zakłada również możliwości rozwoju rekreacji w miejscowościach: Brzeźniak, Cieszyno, Dłusko, Przytoń, Sielsko, Trzebawie; przetwórstwa rolno- spożywczego w miejscowościach: Cieszyno, Mieszewo, Przytoń, Runowo, Dłusko, Sielsko; obsługi leśnictwa w miejscowościach: Ginawa, Rogówko, Zwierzynek.

3. Dla rozwoju funkcji rolniczej plan wskazywał dwa rejony rozwoju:

- obszar średnio intensywnej gospodarki rolnej, położony w północno- zachodniej części gminy, poza obszarami chronionymi; na terenie tym wskazuje się przede wszystkim możliwości rozwoju inwestycji związanych z gospodarką żywnościową;
  - obszar rozwoju rekreacji i mało intensywnej gospodarki rolnej w południowej części gminy, w bezpośrednim otoczeniu i na obszarze Ińskiego Parku Krajobrazowego; na terenie tym plan zakłada przede wszystkim rozwój funkcji rekreacyjnej.
4. Plan zapewniał także możliwość rozwoju rybactwa, pod warunkiem prowadzenia ekstensywnej gospodarki rybackiej na jeziorach leżących w obszarze Ińskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny oraz na jeziorach wykorzystywanych rekreacyjnie. Intensywny rozwój gospodarki rybackiej może mieć miejsce w północnej części gminy, przy wykorzystaniu dla budowy stawów rybnych obniżeń terenu, pokrytych glebami o niskich klasach bonitacyjnych w rejonach wsi: Brzeźnica, Brzeźniak, Sielsko.
5. W zakresie gospodarki leśnej plan zakładał przyrost powierzchni lasów na terenie gminy o 570 ha oraz przyrost powierzchni lasów ochronnych w dolinach rzecznych i pasach przybrzeżnych jezior, przy jednoczesnym ograniczaniu zalesiania polan śródleśnych, które utrzymuje się jako żerowiska dzikiej zwierzyny. Plan zachowywał lokalizację istniejących osad leśnych oraz możliwość rozwoju przemysłu drzewnego we wsiach: Runowo Pomorskie, Gościsław, Nowe Węgorzynko.
6. W dziedzinie produkcji przemysłowej plan zakładał dalsze wykorzystanie istniejących obiektów przemysłowych w Cieszynie, Runowie Pomorskim, Runowie, Gościsławiu, Gardnie i Mieszewie oraz wskazywał nowe tereny rozwoju funkcji przemysłowej, składów i magazynów w Runowie Pomorskim, przetwórstwa owoców w Sielsku.
7. Dla terenów gminy znajdujących się w obszarze Ińskiego Parku Krajobrazowego, plan wprowadzał ustalenia dotyczące rozwoju funkcji rekreacyjnej i określone w jego planie ochrony, do których należały m.in. planowane:
- wykorzystanie dla tego celu rezerw terenu w istniejących ciągach zwartej zabudowy, z wyjątkiem terenów znajdujących się w pasie 100 m od brzegów jezior;
  - zakładanie małych pól namiotowych, bez możliwości budowy stałych noclegowych obiektów kubaturowych;
  - modernizację szlaków turystycznych i udrożnienie tras kajakowych na rzekach Brzeźnicka Węgorza i Ukleja;
  - budowa parkingów przy drodze krajowej w rejonie Cieszyna, wojewódzkiej w rejonie Lesięcina, oraz przy drogach powiatowych w rejonach wsi Trzebawie, Sielsko, Dłusko, Brzeźniak, Przytoń, Sulice.
8. Wśród innych ustaleń planu, dotyczących zagadnień ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu należy wskazać zalecenia dotyczące ochrony obszarów i obiektów prawnie chronionych oraz wskazanych do objęcia ochroną, takich jak:
- pomniki przyrody;
  - użytki ekologiczne „Pełnikowe Łąki” „Płaskowyż nad Samotnikiem” oraz „Dłuskie Wzgórza”;
  - parki zabytkowe w obrębie wsi: Brzeźniak, Cieszyno, Dłusko, Gardno, Ginawa, Kąkolewice, Kraśnik Łobeski, Lesięcin, Mieszewo, Podlipce, Rogówko, Runowo, Sielsko, Stare Węgorzynko, Wiewiecko, Winniki, Zwierzynek;
  - lasy ochronne nad jeziorami Brzeźniak, Dłusko, Dubie i Przytoń;
  - gleby ochronne klas bonitacyjnych III-IVb, podlegające ochronie przed przeznaczeniem ich pod zabudowę;
  - stanowiska ptaków chronionych;
  - planowany rezerwat przyrody „Samotnik”;
  - planowane pomniki przyrody;

- planowany obszar chronionego krajobrazu;
- planowane użytki ekologiczne „Sambórz Mały”, „Stawy Polchowskie”, „Wierzchucice”.

9. Plan określał także zasady ochrony takich składników środowiska przyrodniczego jak wody powierzchniowe i podziemne i obszary występowania surowców naturalnych. Zapisy dotyczące ochrony tych elementów formułowane są w formie zakazów, nakazów oraz zaleceń określonych działań dla ochrony określonych składników środowiska.

10. Wartościowe elementy środowiska kulturowego na terenach gminy są chronione zapisami planu w formie zakazów, nakazów oraz zaleceń określonych działań w odniesieniu do wyznaczonych na jego rysunkach: strefy „A” ścisłej ochrony układów przestrzennych; strefy „B” ochrony układów przestrzennych; strefy „K” ochrony krajobrazu; strefy „E” ochrony ekspozycji; obiektów ujętych w ewidencji konserwatorskiej; terenów objętych strefami ochrony archeologicznej.

11. Plan zakładał szereg działań, mających na celu modernizację i rozbudowę układu komunikacyjnego oraz urządzeń infrastruktury technicznej. Do najistotniejszych z nich należą:

- utrzymanie istniejącego układu komunikacji oraz budowy obwodnicy m. Węgorzyno w ciągu drogi krajowej nr 20;
- modernizacja i remonty elementów układu drogowego;
- zachowanie rezerwy terenu pod ewentualną budowę autostrady Szczecin-Gdańsk;
- budowa parkingów w rejonie Sulic, Cieszyna, Lesięcina, Sielska, Przytonia, Brzeźniaka, Dłuska, Trzebawia;
- rozbudowa szlaku kolejowego na linii Szczecin- Gdańsk o drugi tor, utrzymanie istniejących stacji i przystanków oraz linii wąskotorowej Dobra-Mieszewo-Łobez;
- utrzymanie i rozbudowa dotychczasowego systemu zaopatrzenia w wodę poprzez zwodociągowanie wsi: Sarnikierz, Sulice i Małe Węgorzynko;
- budowa studni rezerwowych w Wiewiecku, Polchowie, Chwarstnie;
- utrzymanie i rozbudowa dotychczasowego systemu odprowadzania ścieków obejmująca wszystkie miejscowości o zwartej zabudowie;
- zachowanie zasilania miejscowości gminy z pełnym wykorzystaniem systemu linii średniego napięcia 15kV wraz z przebudową i budową stacji transformatorowych;
- gazyfikacja terenów gminy z wykorzystaniem planowanego gazociągu wysokiego ciśnienia Łobez-Węgorzyno-Chociwel-Recz.

3.8. Zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Węgorzyno dla miejscowości Cieszyno i Przytoń

1. Zmianami planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy objęte zostały w ostatnim okresie części terenów dwu miejscowości tj. wsi Cieszyno i Przytoń. Zmiana planu uchwalona Uchwałą Nr IX/33/94 z dnia 29.11.1994 r. Rady Miejskiej w Węgorzynie dla pierwszej z w/w wsi określa nowe funkcje ogólnodostępnych terenów rekreacji, terenów upraw rolnych oraz terenów turystycznych, położonych na terenach wsi Cieszyno we wschodniej części gminy, w bezpośrednim otoczeniu Jeziora Woświn. Określa ona podział obszaru opracowania na tereny o różnym sposobie zagospodarowania, lokalne standardy kształtowania zabudowy, ustalenia w zakresie ochrony środowiska, komunikacji, inżynierii oraz zakresu zmian przeznaczenia gruntów. Druga zmiana, uchwalona Uchwałą Nr XVI/168/99 z dnia 29.12.1999 r. Rady Miejskiej w Węgorzynie określa nowe funkcje ogólnodostępnych terenów upraw rolnych oraz terenów turystycznych, położonych na terenach wsi Przytoń, przy zachodnim brzegu Jeziora Węgorzyno. Zmiana ta określa podział obszaru opracowania na tereny o różnym

sposobie zagospodarowania, lokalne standardy kształtowania zabudowy, ustalenia w zakresie ochrony środowiska, komunikacji, inżynierii oraz zakresu zmian przeznaczenia gruntów.

2. W trakcie sporządzania dokumentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy obowiązywały dwa plany miejscowe: dla miejscowości Cieszyno i Przytoń.

Aktualnie plany te nie obowiązują.

4. REKOMENDACJE Z GMINNEJ STRATEGII ROZWOJU

1. Gmina dysponuje strategią rozwoju, opracowaną przez Regionalne Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich w Barzkowicach w 2000 roku i uchwaloną w 2001 r. przez Radę. Wraz z niniejszym studium stanowi ona podstawowy dokument planowania strategicznego gminy. Strategia zawiera diagnozę stanu zagospodarowania i zasobów gminy, określenie celów strategicznych jej rozwoju oraz sześciu programów rozwoju poszczególnych gałęzi gospodarki gminnej. Dokument ten zawiera również zbiór zadań, wskazanych do wykonania przez Radę i Zarząd Miasta i Gminy na poszczególnych etapach wdrażania strategii.

2. Wśród w/w sześciu programów składających się na przyjęty w strategii plan operacyjny znajdują się:

- program 1 pt „Zrównoważony rozwój funkcji turystycznej”,
- program 2 pt „Ochrona przyrody i środowiska naturalnego”,
- program 3 pt „Rozwój rolnictwa, leśnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego”,
- program 4 pt „Infrastruktura techniczna”,
- program 5 pt „Rozwój infrastruktury społecznej”,
- program 6 pt „Aktywizacja miejscowego rynku pracy i ograniczenie bezrobocia. Rozwój przedsiębiorczości”.

3. Strategia obejmuje plan działań dla realizacji założonych zamierzeń rozwojowych w perspektywie najbliższych piętnastu lat. W pracach nad niniejszym studium dążono do uzyskania spójności obu dokumentów. Wśród w/w działań, szczególne znaczenie dla rozwoju przestrzennego miasta i gminy mają określone ich grupy z zakresu komunikacji i infrastruktury technicznej. wymienić tu należy m.in.:

- działania w dziedzinie infrastruktury komunikacyjnej: modernizację drogi krajowej nr 20 w połączeniu z budową obwodnicy miasta, remonty dróg powiatowych, budowę chodników w miejscowościach soleckich, budowę parkingów w miejscowościach rekreacyjnych, remonty i modernizacje dróg gminnych;
- działania w dziedzinie gospodarki wodno- ściekowej: budowę studni głębinowych, modernizację sieci wodociągowych i hydroforni w miejscowościach Ginawa, Wiewiecko, budowę kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Runowo Pomorskie, części miasta Węgorzyno, Cieszyno, Mielno, Chwarstno, Winniki, Trzebawie, Polchowo, modernizację i rozbudowę oczyszczalni ścieków, modernizację przepompowni ścieków w Węgorzynie;
- działania w dziedzinie elektroenergetyki: budowę stacji transformatorowych, systemów oświetlenia ulicznego i przesyłowych;
- działania w dziedzinie telekomunikacji: rozwój sieci telekomunikacyjnej na terenie gminy;
- działania w dziedzinie gazownictwa i energetyki ciepłej: gazyfikację miasta i gminy, modernizację kotłowni i termoizolację budynków komunalnych;
- działania w dziedzinie kultury i sportu: zagospodarowanie otoczenia hali sportowej;
- działania w dziedzinie wspierania przedsiębiorczości: utworzenie gminnego Centrum Przedsiębiorczości i Edukacji Pozaszkolnej;
- aktualizację planu zagospodarowania przestrzennego.

5. REKOMENDACJE ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

1. Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego, uchwałą z dnia 23 października 2000 r., przyjął "Strategię Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015", którą zmienił następnie w dniu 22 czerwca 2010 r. uchwalając „Strategię Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 r.” Jest to dokument określający zasadnicze kierunki oraz metody działania pozwalające na zwiększenie tempa rozwoju województwa. Ma być on podstawą do podejmowania działań na rzecz poprawy warunków życia, pracy i wypoczynku społeczności województwa, pokonania wewnętrznych zróżnicowań i osiągnięcia pełnej jego integracji.

2. W zapisach strategii rozwoju województwa tereny miasta i gminy Węgorzyno znalazły się w wieloprzestrzennym obszarze funkcjonalnym Nr III, w wydzielonym subregionie III D. Obszar ten w generalnym ujęciu wskazuje się do selektywnej, wielofunkcyjnej aktywizacji gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji turystycznej, uzdrowskiej, rolniczej, leśnej i przetwórstwa. Będzie mieć tu miejsce wielofunkcyjny rozwój centrów urbanizacji, przy zachowaniu istniejących i kreowaniu nowych form ochrony przyrody i krajobrazu, z uwzględnieniem wymogów zrównoważonego rozwoju. W szczególności dla terenów miasta i gminy przewiduje się w strategii wielofunkcyjny rozwój z preferencjami dla rozwoju funkcji turystycznej. Preferuje się na tutaj także rozwój rolnictwa i leśnictwa oraz przetwórstwa rolno-leśnego, dopuszczalny jest też selektywny rozwój funkcji produkcyjnych przy zachowaniu wymogów ochrony przyrody, ze szczególnym uwzględnieniem istniejących gałęzi produkcji i przemysłu wydobywczego.

3. W strategii rozwoju regionu przewiduje się m.in. modernizację drogi krajowej nr 20 i zwiększenie dostępności komunikacyjnej terenów gminy. Realizacja tych zadań będzie wspomagana ze środków wojewódzkiego programu rozwoju regionalnego na lata 2010-2015, który będzie podstawą do ubiegania się o ich wsparcie z budżetu państwa w ramach kontraktu wojewódzkiego. Integralną częścią tego dokumentu mają być programy rozwoju inicjowane przez samorządy terytorialne oraz inne podmioty zaangażowane w rozwój regionalny.

Przestrzenne odniesienia zmienionej Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego zawiera Zmiana Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego uchwalona przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w dniu 19 października 2010 r. uchwałą Nr XLV/530/10, przy czym w obszarze objętym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego GiM Ińsko dokument ten nie wnosi żadnych istotnych zmian.

6. REKOMENDACJE Z NOWEJ KARTY ATEŃSKIEJ DLA PLANOWANIA ROZWOJU MIAST

1. Istotne uwarunkowania dla określenia kierunków rozwoju przestrzennego przede wszystkim siedziby władz gminnych i szeregu lokalnych instytucji obsługi mieszkańców – m. Węgorzyno stwarzają rekomendacje z tzw. Nowej Karty Ateńskiej przyjętej w Unii Europejskiej w 1998 r. Dokument ten zalecający wprowadzenie w praktykę planowania i rozwoju terenów miejskich szeregu zaleceń Europejskiej Rady Urbanistów, podaje się poniżej w układzie przyjętym przez autorów Karty w postaci „Dziesięciu zaleceń”. Zalecenia te mogą mieć również odniesienie dla obszarów wiejskich u progu XXI wieku, gdzie w nurcie postępującej urbanizacji zacierają się przyjęte powszechnie granice i podziały typów i podstawowych funkcji jednostek osadniczych, przy jednoczesnym wzroście wymagań mieszkańców pod względem poprawy warunków zamieszkiwania i standardów obsługi ludności.

2. I zalecenie dotyczy „miasta dla wszystkich”. Poprzez planowanie rozwoju i środki społeczno-gospodarcze wszystkie grupy mieszkańców, łącznie z nowoprzybyłymi, powinny zostać włączone w społeczne, gospodarcze i kulturalne życie miasta. Proces planowania miast musi spełniać wymagania współpracy i zaangażowania na szczeblu lokalnym, tak aby rozwijać społeczne zainteresowanie kształtowaniem środowiska i poprawą warunków społeczno-gospodarczych. Jeśli w procesie planowania i rozwoju miasta mają być zaspokojone potrzeby i aspiracje wszystkich grup mieszkańców, to wszystkie grupy muszą uczestniczyć w określaniu swoich potrzeb i aspiracji oraz zasad przestrzennej integracji lokalnych społeczności.

3. II zalecenie dotyczy „prawdziwego współuczestnictwa”. System planowania miast winien być ujęty w hierarchiczne ramy tak aby był jak najbliżej mieszkańców. Zasady pomocniczości powinny być ściśle stosowane zarówno przy rozdziale środków finansowych jak i w strukturze administracji publicznej. Innowacyjne formy partycypacji winny być stosowane na możliwie najniższym poziomie, umożliwiając przekazywanie uprawnień i popierając aktywne współuczestnictwo mieszkańców w decyzjach planistycznych. Należy popierać urządzenia socjalne i kulturalne na szczeblu lokalnym, które ułatwiają kontakty międzyludzkie i wzajemne zrozumienie.

4. III zalecenie dotyczy „kontaktów międzyludzkich”. Hierarchiczne ramy planowania powinny odnosić się do struktur przestrzennych, społecznych i administracyjnych. Najmniejsze jednostki tych struktur, zespół budynków, osiedle czy kwartał uliczny, powinny spełniać kluczową rolę, stanowiąc ramy dla kontaktów międzyludzkich i umożliwiając partycypację społeczną w realizacji programów urbanistycznych. Konieczne może być jednocześnie włączenie się i uczestnictwo na poziomie ogólnomiejskim pozwalające na usytuowanie działań lokalnych w szerszym kontekście. Należy odtworzyć przestrzenie publiczne, tak aby znów mogło się tam rozwijać poczucie wspólnoty w spontanicznych działaniach społecznych. Należy dołożyć wszelkich starań aby utrzymać i rozbudować system terenów otwartych, parków i terenów rekreacyjnych w miastach. Odnowa terenów zdegradowanych oraz zaniedbanych i opuszczonych budynków powinna nawiązywać do sieci przestrzeni publicznych oraz możliwości wprowadzenia funkcji społecznych na dawne tereny przemysłowe czy wojskowe.

5. IV zalecenie dotyczy „utrzymania specyfiki lokalnej”. Planowanie miejscowe musi zapewnić ochronę tożsamości i tradycyjnych elementów środowiska miejskiego, takich jak budynki, dzielnice zabytkowe, tereny zielone i otwarte. Muszą one tworzyć układy ciągle oparte o zasady projektowania urbanistycznego. W przyszłości planowanie urbanistyczne powinno przywrócić należne miejsce i zapewnić możliwości rozwoju lokalnym tradycjom budowlanym, które nadają indywidualny charakter i zapewniają tożsamość poszczególnym miastom i regionom. Rozmieszczenie budynków i ich forma architektoniczna powinny uwzględniać charakter miasta i jego otoczenia. Rozwiązania projektowe winny być oparte na analizie estetycznych, kulturowych, funkcjonalnych i historycznych wartości specyficznych dla danego obszaru. Proces ten, rozpoczęty w toku działań planistycznych, winien być otwarty dla pełnego współuczestnictwa lokalnej społeczności. Powinien również obejmować dialog pomiędzy planistami (urbanistami) i przedstawicielami innych zawodów, a w szczególności z architektami, geodetami, inżynierami komunikacji i infrastruktury, architektami krajobrazu, ekologami, ekonomistami, socjologami, plastykami i innymi grupami specjalistów.

6. V zalecenie dotyczy „korzystania z nowej technologii”. Planowanie urbanistyczne powinno popierać optymalne stosowanie technologii informatycznych, równouprawienie w dostępie do nich tak, aby zapewniły obywatelom maksymalne korzyści. Planowanie powinno analizować możliwość decentralizacji działalności, biorąc pod uwagę nowe technologie, przewidując policentryczny rozwój miasta o wielu obliczach i zapewniając lokalne współuczestnictwo w tym procesie. Należy popierać rozproszenie działań i funkcji zarówno w czasie jak i w przestrzeni.

7. VI zalecenie dotyczy „zagadnień środowiska miejskiego”. Wszystkie opracowania planistyczne muszą być oparte o zasady trwałego i zrównoważonego rozwoju; ocena wpływu na środowisko winna być integralną częścią planu i wiązać się z procesem partycypacji społecznej. Planowanie urbanistyczne winno popierać:

- ochronę nieodnawialnych zasobów,
- oszczędność energii i czyste technologie,
- ograniczenie zanieczyszczeń,
- unikanie i ograniczanie wytwarzania odpadów oraz ich przetwarzanie,
- elastyczność w podejmowaniu decyzji dla dobra lokalnych społeczności,
- gospodarowanie terenami jako cennym zasobem i odnowę obszarów zdegradowanych.

W interesie obywateli, decyzje w sprawach rozwoju należy podejmować z ostrożnością, tak aby nie marnować na próżno nieodnawialnych zasobów. Planowanie miast musi starać się utrzymać systemy terenów biologicznie

czynnych w formie „zielonych korytarzy” penetrujących miasta, tak aby zapewnić różnorodność biologiczną. Specjalną uwagę należy zwrócić na właściwe zagospodarowanie peryferyjnych terenów podmiejskich.

8. VII zalecenie dotyczy „zagadnień gospodarczych”. Bezrobocie, ubóstwo i wykluczenie społeczne powinny być zwalczane przez zintegrowane podejście do planowania urbanistycznego, obejmujące zagadnienia gospodarcze, społeczne i środowiskowe. Planowanie winno popierać współpracę i inicjatywy, które tworzą nowe miejsca pracy i małe firmy oraz podnoszą poziom umiejętności zawodowych przez szkolenia i kursy. Siły rynkowe należy tak ukierunkować aby pozwoliły na utrzymanie koniecznego poziomu inwestycji publicznych w mieście i na znaczny udział sektora prywatnego w kształtowaniu rozwoju miasta i pokrywaniu kosztów bieżących. Efekty podejmowanych działań powinny zawsze równoważyć poniesione koszty. Planowanie powinno popierać rozwój małych firm dla zapewnienia mieszkańcom lokalnych miejsc pracy i wzmocnienia bazy gospodarczej miasta.

9. VIII zalecenie dotyczy „przemieszczania się i dostępności”. Urbaniści muszą uznać, że popierając zasadę dostępności nie można traktować planowania struktury użytkowania terenu i planowania systemów transportowych jako odrębnych zadań. Należy zmniejszać potrzeby podróżowania, stosując właściwe zasady lokalizacji różnych funkcji i popierając rozwój obszarów wielofunkcyjnych oraz realizując sprawnie działające stacje przesiadkowe pomiędzy różnymi środkami transportu. Należy zniechęcać do korzystania z samochodu prywatnego w ruchu miejskim. Niezbędne jest zintegrowane planowanie zasięgów ciężarów tak aby stworzyć lepsze warunki dla rozwoju transportu publicznego oraz dla pieszych i rowerzystów. Mieszkańcy powinni mieć większe możliwości wyboru, co do sposobu zaspokajania swoich potrzeb w zakresie przemieszczania się. Nowe inwestycje powinny być ukierunkowane na rozwój systemów transportowych przyjaznych środowisku, tak aby ograniczyć zużycie paliw kopalnych i emisję zanieczyszczeń.

10. IX zalecenie dotyczy „różnicowania i różnorodności wyborów”. Generalnym celem w planowaniu miast winno być odejście od praktyki ustalania wielkoobszarowych, monofunkcyjnych stref użytkowania terenu, z wyjątkiem tych funkcji, które powinny być odizolowane ze względu na zagrożenie zdrowia lub bezpieczeństwo mieszkańców. Należy popierać zasadę przemieszania funkcji w centrach miast tak, aby ożywić i zróżnicować tkankę miasta. Miejsca zamieszkania i miejsca pracy oraz inne nie kolidujące funkcje powinny być ściśle powiązane w przestrzeni i w czasie, tak aby ograniczyć potrzebę podróżowania, oszczędzać energię i zmniejszać zanieczyszczenia. Szeroki wybór typów mieszkań, w granicach możliwości finansowych różnych grup ludności, powinien być dostępny dla mieszkańców miast. Należy stosować ciekawe rozwiązania projektowe nowych typów budynków zapewniające lepszą izolację i oszczędność energii. Projekty winny wykorzystywać nowe materiały i techniki budowlane, pozwalające na zmniejszenie kosztów, aby umożliwić realizację tanich mieszkań dla pokrzywdzonych przez los grup społecznych. Planowanie urbanistyczne winno zapewnić mieszkańcom zadowalające warunki dokonywania wyboru w zakresie zatrudnienia, zamieszkania, przemieszczania się i wypoczynku, pozwalające na stałą poprawę jakości życia.

11. X zalecenie dotyczy „zdrowia i bezpieczeństwa”. Planowanie urbanistyczne powinno popierać i pomagać w osiągnięciu statusu „Zdrowego Miasta” zgodnie ze standardem określonym przez Światową Organizację Zdrowia (WHO). Mogą to być działania bezpośrednie, skierowane na podniesienie standardów mieszkaniowych i środowiskowych, lub też pośrednie, przyczyniające się do ograniczenia zanieczyszczeń i ochrony wyczerpujących się surowców.

7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Poniższa analiza SWOT opracowana została w oparciu o Strategię Rozwoju miasta i gminy Węgorzyno na lata 2001 – 2015.

Cecha	Waloryzacja			
	Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
1.0. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNO – PRZYRODNICZE	<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie geograficzne – przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 20 relacji Stargard Szczeciński – Gdynia • Korzystne warunki środowiska naturalnego • Atrakcyjność krajobrazowa i przyrodnicza • Brak przemysłu uciążliwego dla środowiska naturalnego • Zasoby leśne – ok. 24%, bogate w runo leśne i zwierzyinę łowną • Duże zasoby zbiorników i cieków wodnych (26 jezior) 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczne egzekwowanie prawa w zakresie ochrony środowiska • Niska świadomość ekologiczna mieszkańców • Duże, sezonowe nasilenie ruchu kołowego przez gminę powoduje zanieczyszczenie środowiska spalinami 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój turystyczny gminy z wykorzystaniem posiadanych walorów naturalnych środowiska – wędkarstwo, sporty wodne • Rozwój współpracy w ramach Euroregionu Pomerania • Wykorzystanie bliskości granicy zachodniej – turystyka sentymalna • Rozwój gminy w aspekcie współpracy międzynarodowej • Współpraca z sąsiednimi gminami • Tworzenie wspólnej sieci połączeń komunikacyjnych i szlaków turystycznych • Integracja z Unią Europejską • Możliwości dalszego wzrostu lesistości poprzez zalesienie najsłabszych rolniczo gruntów oraz nieużytków • Moda na ekologię, tworzenie mocnego lobby ekologicznego w gminie • Położenie większego nacisku na edukację ekologiczną • Tworzenie nowych obszarów chronionych – parki krajobrazowe, korytarze ekologiczne, • Wzrastająca świadomość potrzeby współpracy ekologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Degradacja środowiska naturalnego w całym regionie, spowodowana nie w pełni rozwiązanymi problemami związanymi z gospodarką odpadami • Pogarszający się stan dróg i bezpieczeństwa ruchu kołowego wraz z nasilającym się ruchem tranzytowym przez gminę • Słaba współpraca z polskimi i światowymi organizacjami – fundacjami, dysponującymi środkami finansującymi inwestycje z zakresu ochrony środowiska • Rabunkowa gospodarka zasobami naturalnymi

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

<p>2.0. WARUNKI AGROPRZYRODNI-CZE I ROLNICTWO</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Duża powierzchnia użytków rolnych – ponad 60% • W strukturze użytków rolnych 81% stanowią grunty orne • Korzystne warunki do rozwoju rolnictwa metodami ekologicznymi • Posiadane zasoby naturalne: żwir, drewno • Istniejące gospodarstwa agroturystyczne • Zasoby leśne – ponad 24% jako potencjalne źródło surowca tartaczanego oraz runa leśnego i zwierzyny łownej • Dobre warunki do produkcji warzyw z możliwością bezpiecznej sprzedaży • Potencjał taniej siły roboczej • Stosunkowo dobra dostępność do punktów zaopatrzenia w środki do produkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • Słaba jakość gleb użytkowanych rolniczo – wskaźnik bonitacji 0,97 • Opóźniony okres wegetacji, wiosenne przymrozki, duże wahania temperatur • Duża ilość gospodarstw drobnych – 80% to gospodarstwa do 10 ha • Niski poziom nawożenia • Mało podmiotów skupiających produkty rolne na terenie gminy • Niska opłacalność produkcji rolnej • Problemy ze zbytem, brak wieloletnich kontraktów • Brak współpracy z zakładami przetwórstwa rolnego • Brak kapitału i trudności w jego akumulacji • Niskie kwalifikacje rolników, przewaga postaw biernych i niewiary we własne możliwości • Brak współpracy producentów rolnych w zakresie produkcji, przetwarzania zaopatrzenia i zbytu • Dekapitalizacja budynków, budowli i maszyn oraz urządzeń rolniczych • Zaniedbania w zakresie konserwacji urządzeń melioracyjnych • Słaba kondycja ekonomiczna 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego w regionie • Budowa i rozbudowa infrastruktury wiejskiej • Możliwość wzrostu produkcji do bezpośredniego spożycia w sezonie wypoczynkowym • Stworzenie warunków formalno – prawnych oraz ekonomicznych do tworzenia różnych form integracji poziomej i pionowej w sektorze rolnym i leśnym • Optymalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego leśnictwa i rolnictwa, przyrody oraz istniejącej infrastruktury na obszarach wiejskich • Wykorzystanie zasobów oraz innych form działalności pozarolniczej na wsi • Rozwój przemysłu drzewnego w gminie • Stabilność istnienia i ciągłość lasów – ekologia i ekonomia prac leśnych, zalesianie gruntów słabych rolniczo • Dobra, jasna i precyzyjna polityka państwa wspierająca wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich • Pełna integracja z Unią Europejską na równoprawnych i partnerskich warunkach • Wzrost opłacalności produkcji rolnej • Dostęp do tanich kredytów na rozwój terenów wiejskich • Rozwój przedsiębiorczości i poszukiwanie alternatywnych kierunków produkcji • Moda na wypoczynek na wsi w gospodarstwach agroturystycznych • Uchwalenie ustawy o rolnictwie ekologicznym rozwój gospodarstw ekologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Przedłużający się kryzys w rolnictwie • Niski poziom inwestowania w gospodarstwach rolnych – dalsza dekapitalizacja majątku • Ubożenie rolników, wzrost patologii społecznych • Niewłaściwa, niestabilna polityka rolno Państwa • Dalsza dekoniunktura w rolnictwie • Uwarunkowania makroekonomiczne (brak sprawnego rynku rolnego, niskie ceny) • Brak płynności finansowej gospodarstw rolnych, ograniczenie inwestowania i produkcji kapitałochłonnej • Wzrastające ceny środków do produkcji rolnej • Napływ tańszych produktów rolnych z zagranicy i z regionów Polski o korzystniejszych warunkach agropczyrodniczych • Drogie i trudno dostępne kredyty dla rolnictwa • Reprywatyzacja lasów państwowych
---	--	---	---	---

ZMIANA STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

		<p>funkcjonujących gospodarstw rolnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dzikie wysypiska śmieci • Upadek PGR i niezagospodarowana ziemia po pegeerowska • Słabe przygotowanie zawodowe i bierność byłych pracowników PGR 	<ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie światowych trendów i mody w zakresie turystyki wiejskiej w tym agroturystyki • Wykorzystanie możliwości produkcji materiału szkółkarskiego przez miejscowe nadleśnictwo do zalesień gruntów rolniczo najsłabszych, dotacje na zalesienie 	
--	--	---	---	--

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

<p>3.0. TURYSTYKA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atrakcyjne środowisko przyrodniczo – krajobrazowe (lasy, jeziora, malownicze krajobrazy, nieskażone środowisko, rezerваты i pomniki przyrody, Iłński Park Krajobrazowy) • Liczne i cenne zabytki architektoniczne i archeologiczne • Istniejąca sieć szlaków pieszych i rowerowych oraz wodnych • Dogodne warunki komunikacyjne – położenie na trasie Stargard – Drawsko Pomorskie • Możliwość organizowania różnych imprez turystycznych o zasięgu lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim • Związek Gmin J. Woświn i Iłńskiego Parku Krajobrazowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna • Mała liczba i niewystarczający standard usług gastronomiczno – noclegowych • Niewykorzystane szlaki i możliwość rozwoju turystyki kwalifikowanej • Słaba promocja gminy i regionu • Brak profesjonalnej kadry obsługi ruchu turystycznego, słaba znajomość języków obcych • Krótki sezon turystyczno – wypoczynkowy, dominuje wypoczynek letni • Zbyt mało imprez o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim – promujących gminę • Brak aktywnej informacji turystycznej • Mała oferta wypoczynku sobotnio – niedzielnego • Zaniedbania w estetyce posesji wiejskich • Zły stan niektórych szlaków turystycznych • Brak kompleksowego gminnego programu rozwoju turystyki • Niedostateczne wykorzystanie walorów gminy • Zaniedbane zespoły parkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z gminami sąsiednimi w zakresie rozwoju turystyki w regionie • Przedłużenie sezonu wypoczynkowego • Opracowanie kalendarza imprez i katalogu atrakcji turystycznych w gminie • Opracowanie i wdrożenie programu rozwoju turystycznego gminy • Wsparcie zewnętrzne na odrestaurowanie zabytków i parków w gminie • Rozwój i współpraca gospodarstw agroturystycznych • Rozwój współpracy zagranicznej • Poprawa standardu istniejącej bazy turystyczno – wypoczynkowej • Preferencje podatkowe dla podmiotów gospodarczych zainteresowanych inwestycjami turystycznymi w gminie • Racjonalne zagospodarowanie terenów wyłączonych z użytkowania rolniczego i przeznaczonych na rozwój infrastruktury turystycznej (pola namiotowe, campingowe, carawaning) • Współpraca z gminami J. Woświn • Tańsza od nadmorskiej oferta turystyczna • Wczasy rodzinne o wysokim standardzie • Współpraca z nadleśnictwem i Iłskim Parkiem Krajobrazowym w zakresie rozwoju turystycznego gminy • Rozwój turystyki sentymentalnej • Turystyczny rozwój regionu zgodnie ze strategią rozwoju województwa zachodniopomorskiego • Możliwość realizacji zespołu gastronomiczno –handlowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Niskie kwalifikacje mieszkańców do prowadzenia działalności turystycznej • Brak dofinansowania Państwa na renowację zabytków architektonicznych i przyrodniczych • Konkurencyjność i atrakcyjność gmin sąsiednich, lepiej przygotowanych na przyjęcie turystów • Moda na wypoczynek poza granicami kraju oraz w ośrodkach nadmorskich i górskich • Powolny zwrot kapitału inwestycyjnego ze względu na krótki sezon turystyczny • Odływ turystów do innych, bardziej atrakcyjnych ośrodków • Zła polityka ochrony wód i innych zasobów naturalnych – degradacja środowiska
-----------------------	--	--	---	--

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

<p>4.0. LUDNOŚĆ, ZATRUDNIENIE, BEZROBOCIE</p>	<ul style="list-style-type: none"> Wskaźnik gęstości zaludnienia na wsi wynosi 28 osób/km, wobec 23 osób dla terenów wiejskich w regionie Stąły poziom grupy osób w wieku poprodukcyjnym Wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym Duży potencjał intelektualny i mobilny mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> Przewaga liczby ludności bierniej zawodowo nad czynną Utrzymujące się bezrobocie na wysokim poziomie od kilku lat Największy poziom osób bezrobotnych w wieku mobilnym Wśród zarejestrowanych bezrobotnych większość stanowią osoby posiadające niskie kwalifikacje Duże bezrobocie ukryte, zwłaszcza na terenach wiejskich, w rolnictwie 	<ul style="list-style-type: none"> Zdynamizowanie procesów alternatywnego zarabiania przez mieszkańców wsi Przechodzenie Państwa od polityki rolnej do polityki wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich Zagospodarowanie obiektów po byłych PGR – np. rozwój przetwórstwa produktów pochodzenia rolniczego Inwestor strategiczny Wspólne przedsięwzięcia infrastrukturalne, gospodarcze, społeczne kulturalne z gminami ościennymi Wykorzystanie środków pomocowych UE Utworzenie centrum przedsiębiorczości Ścisła współpraca z centrum PUP i racjonalne wykorzystywanie możliwości wspierania tworzenia nowych miejsc pracy Stworzenie dogodnych warunków kształcenia dla młodzieży szczególnie uzdolnionej z terenów wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> Brak dobrej współpracy międzygminnej i planowania długookresowego Brak środków na walkę z bezrobociem Brak aktywności społecznej i przedsiębiorczości, brak podstaw rynkowych Patologie społeczne Pogłębiające się trudności w dostępie do edukacji i kultury Pogłębiające się ubożenie terenów wiejskich Odpływ ludzi wykształconych, inicjatywnych, ze względu na brak atrakcyjnych ofert pracy Zaniechanie dalszej edukacji po ukończeniu gimnazjum Dezintegracja społeczności wiejskiej i brak liderów
<p>5.0. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</p>				
<p>5.1. Sieć osadnicza</p>	<ul style="list-style-type: none"> Dominujące ośrodki w gminie Węgorzyno, Runowo Pomorskie Wolne tereny pod budownictwo (stałe i letniskowe) na terenie gminy Wolne tereny pod inwestycje turystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> Brak pełnej infrastruktury technicznej w sieci osadniczej Brak opracowanej długofalowej koncepcji rozwoju sieci osadniczej, usługowej i innej w gminie Brak mieszkań komunalnych i brak środków na remonty i brak środków na remonty istniejących budynków 	<ul style="list-style-type: none"> Możliwość poprawy i unowocześnienia sieci osadniczej w gminie po zagospodarowaniu terenów pod budownictwo Rozwój budownictwa mieszkaniowego w ramach Towarzystwa Budownictwa Społecznego Możliwość realizacji zespołu mieszkaniowego i rekreacji indywidualnej o wysokim standardzie wyposażenia 	<ul style="list-style-type: none"> Brak perspektywistycznej koncepcji przestrzennej restrukturyzacji sieci osadniczej – uwzględniającej funkcję turystyczną gminy
<p>5.2. Komunikacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> Istniejący układ komunikacyjny w gminie można uznać za dość 	<ul style="list-style-type: none"> Zły stan techniczny dróg Niska gęstość sieci dróg – 66,2 	<ul style="list-style-type: none"> Obwodnica dla miasta Węgorzyno Pełne wyposażenie gminy we wszystkie media 	<ul style="list-style-type: none"> Dalsza degradacja istniejącej infrastruktury drogowej

ZMIANA STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

	<p>korzystny (poza letnim sezonem turystycznym)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dość dobrze rozwinięta komunikacja zbiorowa umożliwia połączenie lokalne i krajowe • I – rzędna zelektryfikowana linia kolejowa relacji Szczecin – Stargard – Koszalin – Gdynia, umożliwiająca połączenia komunikacyjne o znaczeniu krajowym • Sieć dróg zadowalająca • Droga krajowa nr 20 relacji Stargard Szczeciński – Drawsko Pomorskie • Dobrze rozwinięta komunikacja autobusowa PKS dociera do wszystkich miejscowości w gminie 	<p>km/100 km²</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak utwardzonych poboczy • Brak chodników dla pieszych na terenie zabudowanym • Brak bezpiecznych ciągów komunikacyjnych dla dzieci uczęszczających do szkół (ciągi piesze i rowerowe) • Brak obwodnicy miasta Węgorzyno • Zły stan techniczny dużej części dróg – modernizacji i remontów wymaga 40% drogi krajowej, 10% dróg wojewódzkich, 60% dróg powiatowych i 80% dróg gminnych • Niewystarczająca ilość środków na remonty i modernizację dróg infrastruktury komunikacyjnej • Zbyt duże obciążenie dróg w sezonie letnim (lipiec, sierpień – wzrost średniego dobowego ruchu o ponad 50%) • Słabo rozwinięta infrastruktura obsługi turystycznej przy szlakach komunikacyjnych (parkingi, gastronomia itp.) 	<p>drogowej infrastruktury technicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu dróg, rozbudowa i modernizacja przyczyni się do rozwoju gospodarczego gminy • Szansa na rozwój firm i usług transportowych • Dalszy dynamiczny rozwój przedsiębiorczości mieszkańców • Dalszy rozwój turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> • Obecny stan dróg może ograniczyć rozwój gospodarczy gminy • Ograniczenie rozwoju turystyki gminy weekendowej i przyjazdu turystów zmotoryzowanych • Utrata rynku usług turystycznych • Ograniczenie komunikacji zbiorowej może przyczynić się do wzrostu bezrobocia na terenach wiejskich
5.3. Zaopatrzenie w wodę	<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby wód podziemnych na terenie gminy pozwalają na zaspokojenie potrzeb mieszkańców i innych odbiorców • Ze zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę korzysta ok. 98 % ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • Niezadowalający stan techniczny wielu ujęć wody, stacji uzdatniania i niektórych odcinków sieci wodociągowych • Niski potencjał samoregulacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie i realizacja programu gospodarki wodnej na terenie gminy • Uzyskanie wsparcia finansowego z różnych źródeł dla realizacji programu poprawy stanu technicznego urządzeń wodnych • Poprawa oferty inwestycyjnej (terenów budowlanych) 	<ul style="list-style-type: none"> • Stan techniczny niektórych wodociągów może utrudnić prowadzenie właściwej gospodarki wodnej • Zróżnicowanie jakości wody może stanowić zagrożenie dla mieszkańców i nie sprzyja

ZMIANA STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

			<ul style="list-style-type: none"> Lepsze bezpieczeństwo sanitarne mieszkańców 	<p>prawidłowej sanitacji gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> Brak alternatywnych możliwości zaopatrzenia w wodę przy istniejących ujęciach w przypadku awarii
5.4. Gospodarka ściekami i usuwanie odpadów	<ul style="list-style-type: none"> Jedna wysokosprawna mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków – ścieki z Węgorzyna Zorganizowany system zbiórki i wywozu odpadów stałych na gminne składowisko odpadów w miejscowości Kraśnik System zbioru odpadów plastikowych 	<ul style="list-style-type: none"> Niepełne objęcie wywozem zorganizowanym odpadów stałych Niepełny system selektywnej zbiórki odpadów Brak odpowiedniego systemu segregacji i recyklingu odpadów na wysypisku Brak kanalizacji i oczyszczania ścieków w większości miejscowości w gminie oraz kompleksowego programu gospodarki ściekowej – niewielki % ścieków jest oczyszczane Oczyszczanie ścieków w niektórych miejscowościach odbywa się poprzez system zbiorników bezodpływowych i dołów chłonnych Brak kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki w gminie Brak systemów odprowadzania wód deszczowych 	<ul style="list-style-type: none"> Rozwiązany problem gospodarki odpadami i ściekami w gminie to likwidacja barier ograniczających inwestycje mieszkaniowe, turystyczne oraz ogólne warunki i jakość życia mieszkańców Doprowadzenie do pełnej sanitacji gminy wraz z rozwiązaniem wszystkich problemów dotyczących infrastruktury technicznej Realizacja koncepcji systemu kanalizacji i oczyszczania ścieków dla Związku Gmin Ińskiego Parku Krajobrazowego Budowa oraz usprawnienie istniejącej kanalizacji deszczowej Usprawnienie składowiska odpadów z segregacją i recyklingiem Możliwość pozyskania zewnętrznego zasilania finansowego na nowe i kontynuowane inwestycje poprawiające gospodarkę ściekową i odpadami stałymi 	<ul style="list-style-type: none"> Utrudnienia w pełnej ochronie środowiska w gminie Niewystarczająca ilość środków na pełną sanitację gminy i możliwość zagrożeń sanitarno epidemiologicznych „zła” gospodarka ściekami i odpadami może spowodować występowanie „dzikich” wysypisk w lasach i na terenach rolniczych Duże wahania w skali produkcji odpadów w roku. W sezonie letnim wzrasta produkcja tych odpadów Dalsze stosowanie tworzyw sztucznych do pakowania artykułów spożywczych
5.5 Telekomunikacja	<ul style="list-style-type: none"> Do kablowej sieci telefonicznej, oprócz miejscowości: Łobzów i Małe Węgorzynko włączone są wszystkie pozostałe miejscowości gminy Średni wskaźnik gęstości -13,3 	<ul style="list-style-type: none"> Niepełna telefonizacja gminy, bardzo słaba na terenach wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> Całkowite rozwiązanie problemu telefonizacji we wszystkich miejscowościach gminy (w tym również na obszarach wydzielonych do inwestowania) przy użyciu również systemu łączności radiowej Wzrost gęstości telefonicznej to również 	

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

	<ul style="list-style-type: none"> • telefonów na 100 mieszkańców • Światłowód przebiegający przez teren gminy • Dobrze funkcjonujące telefonie komórkowe 		<ul style="list-style-type: none"> • korzystniejsza oferta inwestycyjna oraz pobudzenie gospodarcze i społeczne terenów wiejskich • Pełny dostęp do Internetu oraz poprawa informacji o ofercie turystycznej 	
5.6 Elektrotechnika i ciepłownictwo	<ul style="list-style-type: none"> • Istniejąca sieć energetyczna zapewnia prawidłowe zasilanie w energię elektryczną gminy • Stan techniczny sieci i urządzeń energetycznych zadawalający • Zainstalowana moc przekracza obecne zapotrzebowanie na energię elektryczną • Powszechna aprobała potrzeby zmiany systemu ogrzewania z paliwa stałego na paliwo ekologiczne • Energooszczędny system oświetlenia ulic w Węgorzynie 	<ul style="list-style-type: none"> • Część urządzeń energetycznych wymaga modernizacji • Rosnąca koncentracja zanieczyszczeń w atmosferze – większość kotłowni w gminie opalana paliwem stałym, wymaga modernizacji • Relatywnie wysokie i rosnące w ostatnim czasie ceny paliw (gazu, oleju) ograniczają pozytywne decyzje zmiany systemu ogrzewania na ekologiczne • Większość zabudowań nie posiada nowoczesnych systemów ociepleń – termomodernizacja to oszczędności w zużyciu energii cieplnej dochodzące do 40% • System napowietrznych linii energetycznych zwiększa prawdopodobieństwo awarii w dopływie prądu 		
6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA				
6.1. Aktywność społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Więzi lokalne i aktywność władz • Stosunkowo dobre wyposażenie w urządzenia infrastruktury społecznej (oświata, kultura, 	<ul style="list-style-type: none"> • Mało liderów, niski poziom świadomości społecznej • Mała aktywność części społeczności 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie mobilności • Możliwość aktywizacji potencjału społeczności gminy • Wykreowanie i wspieranie nowych liderów 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost postaw pesymistycznych i poczucia braku perspektyw rozwojowych może, szczególnie na wsi, utrudnić wdrożenie strategii

ZMIANA STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

	<ul style="list-style-type: none"> służba zdrowia) • Duża aktywność i zmiana mentalności młodych ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> • Słaba aktywność zawodowa i społeczna mieszkańców wsi, zwłaszcza po pegeerowskich • Brak więzi integrujących środowisko lokalne • Mała przedsiębiorczość 	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość transgranicznych kontaktów oświatowych, naukowych i innych form współpracy w ramach Euroregionu Pomerania • Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich • „tworzenie” własnych zwyczajów np. Wigilia dla osób samotnych, wspólne imprezy sportowe, turnieje wsi i festyny 	<ul style="list-style-type: none"> rozwoju gminy • Pogłębienie się nierówności społecznej
6.2. Oświata i kultura	<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze rozwinięta sieć szkół podstawowych i gimnazjum, przejściowo przy Szkole Podstawowej w Węgorzynie • Możliwość korzystania z zajęć pozalekcyjnych w szkołach • Wykształcenie nauczycieli (79%kadry posiada wyższe wykształcenie) • Dobrze rozwinięta sieć bibliotek szkolnych, które pełnią jednocześnie rolę bibliotek środowiskowych • Stan techniczny obiektów szkolnych zróżnicowany • Sale gimnastyczne w szkołach w Węgorzynie i Runowie Pomorskim • Kluby wiejskie 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak sprawnego systemu edukacji pozaszkolnej • Brak środków na dofinansowanie oświaty i kultury (niskie subwencje) • Brak typowych pracowni komputerowych • Brak typowych pracowni językowych w szkołach • Brak przedmiotowych pracowni technicznych • 21% nauczycieli nie posiada wyższego wykształcenia • Niedostateczna liczba miejsc w przedszkolu • Brak żłobka 	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość utworzenia gminnego centrum edukacji i przedsiębiorczości • Poprawa efektywności oświaty • Realizacja programów edukacyjnych o wysokim poziomie wiedzy • Kształcenie w zakresie umiejętności stosowania nowoczesnych technologii • Utrzymanie i rozwój aktywności mieszkańców w zakresie kultury i kultywowania tradycji • Przedsięwzięcia kulturalne mogą być mocną stroną promocji gminy • Możliwość pozyskania inwestora strategicznego dla realizacji przedszkola i żłobka 	<ul style="list-style-type: none"> • Źle przygotowana reforma edukacji • Spadek ilości dzieci w wieku szkolnym do 204 r. • Niedostosowanie oświaty do potrzeb rynku pracy • Niż demograficzny
6.3. Sport i rekreacja	<ul style="list-style-type: none"> • Istniejące szkolne kluby sportowe, boiska i sale gimnastyczne • Stadion środowiskowy w Węgorzynie • Wypożyczalnia sprzętu pływającego w ośrodkach wczasowych w m. Przytoń i Cieszyno 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczona możliwość wsparcia finansowego gminy z zewnątrz • Niewielkie zaangażowanie sponsorów miejscowych • Niewielka oferta rekreacyjna dla turystów • Brak obiektów sportowo- 	<ul style="list-style-type: none"> • Kreowanie nowych liderów gminy poprzez sport • Dobrze rozwinięty sport i rekreacja mieszkańców • Doposażenie w sprzęt rekreacyjny szkolnych obiektów sportowych • Możliwość pozyskania inwestora strategicznego dla realizacji nowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak ogólnopolskiej koncepcji szkolenia sportowego dzieci i młodzieży • Brak infrastruktury sportowej przedłużającej sezon turystyczny • Za mało środków na realizację zadań bieżących i na rozwój rekreacyjno-sportowy gminy

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

	<ul style="list-style-type: none"> • Siłownia w Węgorzynie • LKS „Sparta” z sekcjami: piłki nożnej, brydża sportowego, szachów, siatkówki, tenisa ziemnego • Imprezy sportowe o zasięgu ponadgminnym • Turniej szachowy, turniej piłki nożnej trampkarzy, turnieje brydżowe, turniej tenisa stołowego 	<p>rekreacyjnych przedłużających sezon wypoczynkowy</p>	<p>obiektów sportowych</p>	
6.4. Służba zdrowia i opieka społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Węgorzynie i Wiejski Ośrodek zdrowia w Sielsku • Specjaliści: internauci, pediatria, ginekolog, reumatolog • Prywatne gabinety stomatologiczne • Apteka • Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej • Opieka społeczna - Gminno – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgorzynie 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak możliwości rehabilitacji oraz opieki specjalistycznej dla osób starszych • Brak przychodni specjalistycznych • Pogorszenie się dostępności do lekarza • Brak specjalistycznych, aktywnych form pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Centum Spraw Społecznych • Poprawa opieki medycznej podstawowej i specjalistycznej • Restrukturyzacja i dostosowanie usług medycznych do potrzeb mieszkańców • Poprawa ogólnego stanu zdrowia mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • Reforma służby zdrowia i brak kontraktów z Kasą Chorych oraz niskie dochody mieszkańców • Brak środków na opiekę społeczną • Nastrojenie pesymistyczne wśród pacjentów
7. ROZWÓJ GOSPODARCZY	<ul style="list-style-type: none"> • Duży potencjał ludzki w wieku produkcyjnym wymagający jednak odpowiedniego przygotowania zawodowego i motywacji • Istniejące na terenie gminy podmioty gospodarcze • Atrakcyjne gospodarczo położenie gminy – bliskość Stargardu, Szczecina, GRANICY ZACHODNIEJ Polski, korzystne oddziaływanie aglomeracji 	<ul style="list-style-type: none"> • Nierównomierne rozmieszczenie infrastruktury technicznej • Niski poziom przygotowania zawodowego i mała przedsiębiorczość ludności obszarów wiejskich • Brak fachowców w niektórych branżach • Sprowadzanie komponentów do przetwórstwa mięsnego i owocowo – warzywnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Pozyskanie inwestora strategicznego • Powiązanie miejscowej produkcji z rozwojem przetwórstwa (rozwój przetwórstwa mięsnego i owocowo – warzywnego) • Zagospodarowanie obiektów po PGR – ach • Budowa nowoczesnej, o bardzo wysokim standardzie bazy rekreacyjno – wypoczynkowej • Większa promocja, reklama gminy na zewnątrz • Rozwój eksportu (przetwórstwa owocowo – warzywnego) • Obniżanie kosztów produkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • Niestabilna polityka fiskalna państwa wobec małych i średnich firm • Migracja młodych, wykształconych fachowców do większych ośrodków miejskich • Brak konsekwencji w podejmowaniu wspólnych przedsięwzięć z sąsiednimi gminami • Wzrastające koszty utrzymania

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

	<p>Szczecina (rynek pracy, towarów i usług, zaplecze technologiczne)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stosunkowo dobre wyposażenie w infrastrukturę techniczną • Sprzyjające warunki do rozwoju funkcji pozarolniczych na terenach wiejskich • Bardzo dobre warunki dla potencjalnych inwestorów: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wydzielone tereny pod działalność usługową, produkcyjną, turystyczną ○ Oferta ulg podatkowych dla inwestorów ze strony władz gminy ○ Wydzielone tereny pod budowę lotniskową i mieszkaniową ○ Duży potencjał surowca rolniczego i drzewnego dla rozwoju przetwórstwa ○ Istniejąca baza obiektów gospodarczych do wykorzystania po PGR – ach ○ Duży, pobliski rynek zbytu, zwłaszcza w sezonie letnim 	<ul style="list-style-type: none"> • Sezonowość zbytu • Zbyt dużo niekontrolowanego „chodnikowego” handlu • Słabo rozwinięty system zaopatrzenia wsi i rolnictwa oraz zbytu produktów rolnych • Brak zakładów specjalistycznych, świadczących usługi • Niska estetyka i standard handlu i usług • Podmioty gospodarcze zatrudniają niewielu pracowników • Brak zainteresowania inwestorów z zewnątrz podjęciem działalności gospodarczej • Ograniczony rynek zbytu na produkty i usługi wytwarzane w gminie (za mało konkurencyjne) • Większość proponowanych działek dla inwestora jest nieuzbrojona lub częściowo uzbrojona 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój turystyki • Rozwój funkcji pozarolniczych • Rozwój ekonomiczny gminy • Wzrost dochodów firm i gminy • Aktywizacja gospodarcza terenów wiejskich • Organizacja dokształcenia i przekwalifikowania zawodowego w pożądanym kierunku w ramach Gminnego Centrum Przedsiębiorczości • Wykorzystanie walorów przyrodniczo – krajobrazowych dla rozwoju agroturystyki, rękodzieła, produkcji ekologicznej żywności • Prywatyzacja na dogodnych warunkach mienia państwowego i komunalnego na potrzeby małych i średnich firm • Poprawa poziomu życia mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> zakładów – nośniki energii, podatki • Powstanie super i hipermarketów • Konkurencja dużych ośrodków miejskich • Słaba kondycja finansowa części firm • Niekontrolowany import towarów • Nieatrakcyjna polityka państwa w stosunku do małych i średnich firm • Brak przemysłu i firm budowlanych powoduje powstanie nadmiaru siły roboczej i wzrost bezrobocia szczególnie na wsi • Słaba kondycja finansowa większości firm zwiększa ryzyko ich upadku • Ograniczenie inwestycji • Ograniczenie wpływów do budżetu gminy • Pogorszenie nastrojów społecznych
<p>8. ZARZĄDZANIE I SAMORZĄDNOŚĆ GMINY</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Powszechna świadomość potrzeby rozwoju gminy wśród mieszkańców • Uaktywnienie mieszkańców w kierunku opracowania i realizacji planów rozwojowych gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • Zbyt małe kompetencje Samorządu Gminy • Brak środków na realizację zadań inwestycyjnych i społecznych gminy • Mała dostępność do środków budżetowych na realizację zadań powierzonych gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • Zastosowanie doskonalszych i precyzyjniejszych narzędzi – wskaźników przy ocenie potencjału i kondycji finansowej gmin • Kategoryzacja gmin i zastosowanie preferencji finansowych w stosunku do najstarszych, na przykład poprzez znaczne zwiększenie ich udziału w podatku dochodowym • Pierwszeństwo najstarszych jednostek 	<ul style="list-style-type: none"> • Przekazywanie nowych zadań gminom przez administrację rządową bez odpowiedniego zabezpieczenia finansowego • Niewywiązywanie się z zadań przypisanych administracji rządowej, lecz bezpośrednio związanych z gospodarką gminy

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

		<p><i>(oświata, kultura i sport)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Za mało środków własnych na realizację niezbędnych inwestycji</i> • <i>Zbyt mała aktywność w podejmowaniu z sąsiednimi gminami wspólnych przedsięwzięć w zakresie infrastruktury turystycznej</i> 	<p><i>samorządowych w regionalnych programach rozwoju, z wykorzystaniem funduszy pomocowych i możliwością łączenia na wspólne zadania inwestycyjne środków województwa, powiatu, gminy</i></p>	<p><i>(np. złe zarządzanie drogami wojewódzkimi, krajowymi)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ustawiczne uszczuplanie funduszy rządowych na dofinansowanie inwestycji z zakresu zadań własnych gmin, przy równoczesnym postępie partycypacji gmin w podziale dochodów budżetów państwa</i> • <i>Przyzwolenie władz państwowych na autonomizację i zbiurokratyzowanie działalności wielu funduszy celowych</i>
--	--	--	--	---

8. STAN ŚRODOWISKA W TYM ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

8.1. Położenie geograficzne

1. Zgodnie z podziałem fizyczno geograficznym Polski miasto i gmina Węgorzyno znajdują się na prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego, podprowincji Pobrzeża Południowobałtyckiego, w makroregionie Pojezierza Zachodniopomorskiego. Ich tereny leżą w obszarze dwóch mezoregionów: Pojezierza Ińskiego oraz Wysoczyzny Łobeskiej. Pierwszy z nich cechuje znaczne rozróżnienie powierzchni oraz znaczne wzniesienie nad poziom morza. Charakterystycznymi elementami kształtującymi lokalny krajobraz są moreny czołowe, położone na ogół w kierunku z południowego na północno-wschodni, obserwowane pod postacią licznych wzgórz, pokrytych często kompleksami leśnymi oraz rynnowe jeziora, również pochodzenia polodowcowego. Największym z nich jest Woświn, malownicze jezioro leżące w południowo-zachodniej części gminy. Wysoczyzna Łobeska, przylega od północy do Pojezierza Ińskiego, od którego różni się mniejszym wzniesieniem ponad poziom morza oraz mniejszym zróżnicowaniem rzeźby terenu. Cechą charakterystyczną tego mezoregionu jest także mniejsza liczba jezior. Wysoczyznę przecina dolina Regi wraz z dopływami, przepływająca przez rynny polodowcowe.

2. Pod względem hydrograficznym gmina leży w całości w dorzeczu Regi, jednej z większych rzek zachodniego Pomorza, uchodzącej do Bałtyku w rejonie Mrzeżyna. Główną osią hydrograficzną obszaru gminy jest Ukleja, lewy dopływ Regi o długości 48 km. Rzeka ta wypływa z jeziora Dłusko i dzieli tereny gminy na dwie części płynąc w kierunku północnym.

8.2. Geologia i geomorfologia

1...Strukturę geologiczną terenów gminy i miasta tworzą przede wszystkim utwory trzeciorzędu i czwartorzędu Niecki Szczecińskiej. Utwory tych okresów geologicznych to w przypadku czwartorzędu piaski i ropy mioceniowe, zalegające do głębokości 100- 150 m oraz ropy i mułowce oligoceniowe. Utwory trzeciorzędowe tworzą strukturę geologiczną południowej części gminy. Pochodną jej struktury geologicznej są występujące na terenach gminy złoża kopalin- przede wszystkim ropy, piasków i żwirów, ale także kredy, torfu i borowiny. Największe eksploatowane złożo kruszywo to „Storkowo”, obejmujące część swojego zasięgu fragment terenów gminy w jej południowej części.

2. Rzeźba terenów miasta i gminy tworzy podstawowe komponenty lokalnego krajobrazu. Główne jego elementy to różnego typu formy polodowcowe, związane ze skutkami działania zlodowacenia bałtyckiego. W południowej części gminy zaznacza się strefa moreny czołowej dawnego ropy. Obejmuje ona swoim zasięgiem okolice Dłuska, Sulic, Węgorzynka, Brzeżnicy i tworzy wyraźny pas, przebiegający od wschodu na zachód przez kompleksy leśne północnego skraju Ińskiego Parku Krajobrazowego i jego otoczenia. Krajobraz tego pasma tworzą liczne rynny glacialne, z których największe to położona w zachodniej części gminy rynna jeziora Dłusko i Woświn, oraz położona we wschodniej części rynna Brzeżnickiej Węgorzy. Nachylenie stoków tych rynien jest często znaczne, a różnica wzniesień pomiędzy ich dnem a poziomem otoczenia dochodzi do kilkudziesięciu metrów. W tej części gminy położone są liczne wzniesienia, o przeciętnej wysokości od 120 do 164 m.n.p.m.

3. Środkowa i północna część terenów gminy jest objęta strefą moreny dennej, zalegającego tam niegdyś lodowca. Charakteryzuje ją nieco odmienny typ krajobrazu, ukształtowanego innymi formami działania ropy w jego strefie dennej. Rzeźba tego obszaru jest pofalowana, z dużą ilością pagórków i pojedynczych wzniesień o wysokości wahającej się w granicach 80 do 100 m.n.p.m. Różnice wysokości na tym terenie są mniejsze niż w strefie moreny czołowej i wynoszą około 30 m. Wszystkie jeziora tu położone mają również genezę lodowcową, przy dominującym udziale jezior typu rynnowego.

4. *W granicach administracyjnych miasta i gminy Węgorzyno nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.*

8.3. Gleby

Tereny gminy i miasta mają dość słabe gleby pod względem jakości i przydatności rolniczej, młode z geologicznego punktu widzenia. Są zróżnicowane pod względem bonitacyjnym, występują tu przede wszystkim gleby klas IVa, V, VI i VIz. Grunty III klasy stanowią dość niski odsetek powierzchni gminy i zalegają głównie w jej zachodniej części. Ich właściwości zależą od składu skał, które je tworzyły. Gleby najlepszych klas powstawały na piaskach i glinach terenów zajmowanych przez moreny denne, są to przede wszystkim gleby gliniaste klasy III. Występują tu też gleby rdzawe i płowe o gorszych właściwościach i przydatności rolniczej, klasy VI. Uzupełnieniem opisanych typów są bielice gliniaste i słabogliniaste oraz gleby hydromorficzne - torfy i mady, zalegające w dolinach rzek. Struktura i typy gleb mają znaczący wpływ na dominujące na terenie gminy typy upraw oraz ich rozkład przestrzenny i jakość. Zachodnie połacie gminy należą do najkorzystniejszych pod względem rolniczego wykorzystania gleb.

8.4. Hydrografia

1. Główną osią hydrograficzną gminy jest Ukleja, lewy dopływ Regi o długości 48 km, wypływająca z jeziora Dłusko. Oprócz niej układ hydrograficzny tego obszaru kształtuje pięć innych rzek oraz liczne mniejsze ciek wodne, wśród których wymienić należy:

- Brzeźnicę, ciek wodny o długości około 4 km, wypływający z okolic Jankowa, uchodzący do jeziora Brzeźniak;
- Brzeźnicą Węgorzę, która jest dopływem Regi o długości około 40 km, wypływającym z jeziora Studnica, (jest to druga co do wielkości rzeka w najbliższym otoczeniu gminy, jednak na jej terenie leży tylko część koryta tej rzeki);
- Gołnicę, dopływ Reskiej Węgorzy o długości około 12 km,
- Krzeszną, dopływ Reskiej Węgorzy o długości 5 km,
- Reską Węgorzę, lewy dopływ Brzeźnickiej Węgorzy o długości 21 km, wypływający z jeziora Winnik.

2. Strukturę hydrograficzną gminy kształtują obok w/w cieków również liczne rynnowe jeziora, pochodzenia postglacjalnego oraz sztuczne zbiorniki wodne. Największym z jezior na terenie gminy jest Woświn o powierzchni 831 ha. Jezioro to wraz z innymi: Dłusko (pow. 56 ha), Mielno (pow. 74 ha), Okrzeja (pow. 101 ha), Sambórz Duży (pow. 50 ha) i Sambórz Mały (pow. 13 ha) tworzy grupę zbiorników wodnych, położonych w zachodniej części gminy. Drugą znacznie większą pod względem ilości i łącznej powierzchni grupę tworzą jeziora położone w południowo-wschodniej części gminy: Brzeźno (pow. 98 ha), Czarne Dolne (pow. 1 ha), Czarne Górne (pow. 8 ha), Dobrowo (pow. 5 ha), Dubie (pow. 13 ha), Gardno (pow. 6 ha), Okragłe (pow. 1 ha), Przytoń (pow. 31 ha), Rogowo (pow. 6 ha), Rogówko (pow. 2,5 ha), Stępno Duże (pow. 7 ha), Stępno Małe (pow. 4 ha), Storkowskie Dolne (pow. 5 ha), Storkowskie Górne (pow. 5 ha), Sulcowe (pow. 3 ha), Węgorzyno (pow. 68 ha), Wołnowo (pow. 11 ha), Wiewiecko (pow. 5 ha), Zajezierze (pow. 73 ha), Żabice (pow. 67 ha). Na terenie gminy i miasta Węgorzyno znajduje się łącznie 26 różnej wielkości jezior o łącznej powierzchni 1545 ha. Stanowią bardzo ważny element lokalnych ekosystemów, są jednocześnie bardzo istotnym elementem krajobrazu gminy, decydującym o jej niepodważalnych walorach turystycznych.

3. Stan czystości wód powierzchniowych kształtuje się rozmaicie. Większość rzek i cieków wodnych w swoich początkowych odcinkach przebiegających przez obszary źródliskowe posiada I klasę czystości. Ich jakość podlega stopniowej degradacji na terenach zainwestowanych. Wynika to z ciągle słabego stopnia ich skanalizowania. Zrzut ścieków pochodzenia bytowego kształtuje sposób zanieczyszczeń, dominują tu zanieczyszczenia hydrobiologiczne ze znacznym udziałem bakterii typu fekalnego. Ze względu na regres w gospodarce rolniczej na przestrzeni ostatnich lat, zauważalnym zjawiskiem jest spadek stopnia zanieczyszczenia wód fosforanami i innymi substancjami pochodzenia organicznego. Ma to korzystny wpływ zwłaszcza na stan czystości wód w jeziorach, ponieważ dzięki temu proces ich eutrofizacji ulega spowolnieniu. Ocena stopnia zanieczyszczenia wód na terenie gminy na przestrzeni ostatnich lat wykazuje, że nastąpiła tu niewielka poprawa jakości we wszystkich grupach zanieczyszczeń.

4. W granicach miasta i gminy Węgorzyno ustanowiono Rozporządzeniem nr 7/2006 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 13 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia obwodów rybackich następujące obwody rybackie:

- Jeziora Nowe Zajezerze na Kanale Zajezerze – nr 1 (obwód III.2.14) - Obwód rybacki obejmuje wody Jeziora Nowe Zajezerze wraz z wodami Kanalu Zajezerze na całej jego długości.
- Jeziora Zajezerze (Przytońskie) na cieku Dopływ z Jeziora Przytoń uchodzącym do rzeki Reska Węgorza – nr 1 (obwód III.2.15) - Obwód rybacki obejmuje wody:
  - 1) Jeziora Węgorzyno (Węgorzyńskie) Jeziora Zajezerze (Przytońskie), Jeziora Przytoń;
  - 2) rzeki Reska Węgorza na odcinku od źródeł do połączenia z ciekiem Dopływ z jeziora Konie, wraz z wodami jej dopływów nie stanowiących oddzielnych obwodów – z wyłączeniem wód obiektu stawowego zlokalizowanego w rejonie miejscowości Połchowo, na Kanale Połchowo.
- Jeziora Strokowskie Dolne (Czarnie Dolne) na cieku bez nazwy uchodzącym do Jeziora Węgorzyno – nr 1 (obwód III.2.16) - Obwód rybacki obejmuje wody Jeziora Strokowskie Dolne (Czarnie Dolne) i Jeziora Strokowskie Górne (Czarnie Średnie) wraz z ciekiem łączącym te jeziora i uchodzącym do Jeziora Węgorzyno – z wyłączeniem wód obiektu stawowego zlokalizowanego w rejonie miejscowości Węgorzyno na cieku łączącym Jezioro Węgorzyno (Węgorzyńskie) z Jeziorem Strokowskie Górne (Czarnie Średnie).
- Jeziora Brzeźniak (Brzeźno, Brzeźnia) na rzece Brzeźnicka Węgorza – nr 5 (obwód III.2.23) - Obwód rybacki obejmuje wody:
  - 1) Jeziora Brzeźniak (Brzeźno, Brzeźnia) wraz z wodami jego dopływu, Jeziora Żabice, Jeziora Dubie (Ginawskie), wraz z wodami ich dopływów;
  - 2) rzeki Brzeźnicka Węgorza na odcinku od połączenia z ciekiem Dopływ z jeziora Dubie do osi jazu młyna w miejscowości Węgorsko.
- Jeziora Rogówko na cieku Dopływ spod Rogówka uchodzącym do rzeki Brzeźnicka Węgorza – nr 1 (obwód III.2.25) - Obwód rybacki obejmuje wody Jeziora Rogówko wraz z wodami cieku Dopływ spod Rogówka łączącego to jezioro z rzeką Brzeźnicka Węgorza.
- Jeziora Dłusko (Długie) na rzece Ukleja – nr 1 (obwód III.2.33) - Obwód rybacki obejmuje wody Jeziora Dłusko I (Długie) i Jeziora Dłusko II (Długie) wraz z odcinkiem rzeki Ukleja od źródeł do Jeziora Woświn – z wyłączeniem wód obiektu stawowego zlokalizowanego w rejonie miejscowości Dłusko.
- Jeziora Woświn na rzece Ukleja – nr 2 (obwód III.2.34) - Obwód rybacki obejmuje wody Jeziora Woświn wraz z odcinkiem rzeki Ukleja od Jeziora Woświn do Jeziora Mielno oraz wody Dopływu do jeziora Woświn.
- Jeziora Okrzeja na rzece Ukleja – nr 3 (III.2.35) - Obwód rybacki obejmuje wody:
  - 1) Jeziora Okrzeja, Jeziora Mielno, Jeziora Sambórz Wielki (Sielsko, Sambórz Duży);
  - 2) rzeki Ukleja na odcinku od Jeziora Mielno do ujścia do niej rzeki Dobrzenica, wraz z wodami jej dopływów nie stanowiących oddzielnych obwodów.

8.5. Klimat

Położenie geograficzne gminy ma wpływ na warunki klimatyczne. Podstawowe wartości parametrów meteorologicznych tego obszaru, takie jak średnia ilość opadów, dominujące kierunki i siła wiatrów czy średnie temperatury są reprezentatywne dla całego obszaru Pojezierza Zachodniopomorskiego. Średni okres wegetacyjny, trwa tu około 210 dni, średnia temperatura w roku waha się w przedziale od 6,5 do 7°C, wielkość opadów waha się pomiędzy 600 a 650 mm. Istotną cechą lokalnego klimatu jest bardzo duża zmienność i nieregularność, związana z jednej strony z łatwym przemieszczaniem się dużych mas powietrza, z drugiej ze skomplikowaną rzeźbą terenu. Wpływ na klimat mają tu masy powietrza:

- podzwrotnikowo morskie, ciepłe i na ogół bardzo wilgotne, napływające w okresie całego roku znad basenu Morza Śródziemnego i Azorów,
- podzwrotnikowo kontynentalne, ciepłe i suche, napływające głównie latem i jesienią znad północnej Afryki, Azji południowo- wschodniej i Europy południowej,
- polarno morskie, chłodne i wilgotne, napływające znad północnego Atlantyku, z rejonu Islandii i Grenlandii,

- polarno kontynentalne, zimne i suche, napływające z Europy północno-wschodniej i Syberii,
- arktyczno morskie, zimne i wilgotne, o dużej przejrzystości, napływające z rejonów Arktyki, głównie w okresie zimowym,
- umiarkowanie kontynentalne, suche, napływające w czasie lata z Europy Wschodniej.

8.6. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

1. Użytki rolne w mieście i gminie Węgorzyno stanowią 60% powierzchni gruntów (14 926 ha) w tym:

- grunty orne – 12 011 ha,
- łąki - 1 468 ha,
- pastwiska - 1 092 ha,
- sady - 31 ha.

2. Rolnicza działalność produkcyjna mimo załamania się koniunktury dla tej gałęzi gospodarki zajmuje bardzo ważne miejsce w strukturze dochodów mieszkańców miasta i gminy. Decyduje o tym znaczący, ok. 60% udział gruntów rolnych w ogólnej powierzchni gminy. Zajmują one 14 926 ha. Dominujący udział w strukturze agrarnej gminy mają grunty orne, zajmujące powierzchnię 12 011 ha, łąki zajmują 1 468 ha, pastwiska – 1 092 ha. Najmniejszą powierzchnię zajmują sady - tylko 31 ha.

3. Na obszarze gminy i miasta Węgorzyno występują dość słabe gleby pod względem jakości i przydatności rolniczej. Gleby zróżnicowane są pod względem bonitacyjnym – są to grunty przede wszystkim klas IVa, V, VI i VIIz.

Najlepsze gleby na terenie gminy, tj. gleby klasy IIIb (stanowiące dość niski odsetek powierzchni), występują na glinach i piaskach naglinowych wysoczyzny moreny dennej w okolicach jeziora Woświn. Występują tu również gleby płowe i rdzawe klas IVa i IVb. Ponadto na obszarze rozciągającym się na południe od linii Trzebawie - Kąkolewice dominują gleby bielcowe słabo gliniaste i gliniaste. W dolinach rzecznych zalegają gleby hydromorficzne – torfy (w okolicach Mielna w dolinie Ukłej i jej dopływów) oraz mady.

Najkorzystniejsze pod względem rolniczego wykorzystania gleb są zachodnie obszary gminy.

8.7. Leśna przestrzeń produkcyjna i tereny zieleni

1. Lasy na terenie gminy znajdują się pod zarządem Nadleśnictwa Łobez i Nadleśnictwa Dobrzany. Bezpośredni zarząd sprawują w terenie leśnictwa: **Unimie, Bonin, Rogówko, Ginawa, Węgorzyno, Zwierzynek, Storkowo i Winniki w Nadleśnictwie Łobez oraz Lublino w Nadleśnictwie Dobrzany**. Przestrzeń jaką zajmują stanowi 24% powierzchni gminy. Lasy położone na terenie gminy są lasami gospodarczymi, w części pochodzą z wtórnych nasadzeń o zunifikowanym składzie gatunkowym (dominuje sosna z domieszką świerka), w części składają się na nie lasy świeże i lasy mieszane świeże (sosna, brzoza, buk, olcha, dąb i modrzew). W wielu miejscach przetrwały lub odradzają się siedliska buczyn i grądów. Zauważalne jest w ostatnich latach zjawisko ponownego zalesienia terenów dawnych upraw, postępujące częściowo w sposób zaplanowany, a częściowo będące następstwem naturalnej sukcesji na terenach nie użytkowanych rolniczo. Są to młode lasy, w których dominują takie gatunki jak brzoza, topola osika oraz różne gatunki wierzby.

2. Według typów siedliskowych leśne zbiorowiska obszaru gminy to przede wszystkim kwaśne buczyny niżowe, grądy, łągi olsy i łozowiska. Dawną strukturę gatunkową zachowały obszary leśne położone w miejscach trudnodostępnych, podmokłych, dolinach rzecznych czy na stromych stokach wzgórz, gdzie prowadzenie typowej gospodarki leśnej jest utrudnione. Siedliska leśne tworzą tu często ciekawe stanowiska florystyczne, z udziałem rzadkich i chronionych gatunków flory.

3. Ważnymi elementami struktury krajobrazu są liczne zachowane na terenie gminy zabytkowe założenia parkowe lub ich pozostałości. Jest ich łącznie dziewiętnaście, położone są w następujących miejscowościach: Brzeźniak, Brzeźnica, Cieszyno, Dłusko, Gardno, Ginawa, Kąkolewice, Kraśnik, Lesięcin, Mieszewo, Podlipce, Przytoń, Rogówko, Runowo, Sielsko, Węgorzyno, Wiewiecko, Winniki, Zwierzynek. Wszystkie prawie założenia parkowe są w znacznym stopniu zdegradowane, (wyjątkiem jest park przypałacowy w Dłusku). Przyczyną takiego stanu rzeczy jest położenie tych założeń w sąsiedztwie dawnych siedzib Państwowych Gospodarstw Rolnych,

które zajmowane obiekty zaniedbywały i niszczyły. Drzewostany w tych parkach tworzą takie gatunki jak: buk zwyczajny, buk czerwony, dąb szypułkowy, dąb czerwony, grab zwyczajny, kasztanowiec zwyczajny, klon zwyczajny, lipa szerokolistna, lipa wąskolistna, świerk pospolity. Występują na ich terenie także takie gatunki egzotyczne jak: choina kanadyjska, jodła kalifornijska, jodła kaukaska, jedlica Douglasa, magnolia pośrednia, platan klonolistny, sosna Jeffreya, wiąz szypułkowy.

4. Zasadniczymi elementami miejskiego układu zieleni urządzonej są park miejski na wzgórzu Żalnik i tereny stadionu oraz ośrodka sportowego, tworzące jeden zwarty kompleks w centralnej części Węgorzyna.

5. Istotnym elementem krajobrazu gminy są licznie występujące na jej terenie aleje, nasadzone wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz granicach własności pól. Ich wiek i skład gatunkowy jest zróżnicowany. Najstarsze wchodzi w skład zaplanowanych założeń przestrzennych miejscowości, do których prowadzą, stanowiąc przedłużenie założonych tam parków. Główne gatunki drzew wykorzystywane do nasadzeń to lipa wąskolistna i szerokolistna, dąb szypułkowy, jesion wyniosły. Występują również nasadzone później, w okresie powojennym aleje topolowe wierzbowe i brzożowe.

6. Ze względu na bogactwo terenów zielonych w gminie (parki, aleje, nasadzenia wzdłuż szlaków komunikacyjnych) proponuje się podtrzymanie i wprowadzenie prawnych form ochrony tych obiektów w celu zachowania krajobrazu kulturowego miasta i gminy.

8.8. System ochrony przyrody

1. Dla ochrony unikalnych i wyróżniających się elementów przyrodniczych oraz krajobrazowych Pojezierza Ińskiego utworzony został *Iński Park Krajobrazowy* na mocy uchwały nr IX/55/81 z dnia 4 listopada 1981 r. Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie. Tereny gminy Węgorzyna wchodzące w obszar Parku zajmują 2.738 ha, natomiast tereny wchodzące w skład jego otuliny 9.402 ha.

2. Wiodącą funkcją Ińskiego Parku Krajobrazowego jest ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego środkowej części Pojezierza Ińskiego. Jego utworzenie miało także na celu ochronę unikatowej rzeźby terenów morenowych z licznymi rynnowymi jeziorami oraz ostoi ptaków o znaczeniu europejskim. Obok takich obszarów jak Słowiński czy Drawieński Park Narodowy, pełni on rolę miejsca odpoczynku na szlakach migracji ptaków w skali całego kontynentu. Park obejmuje liczne kompleksy leśne - buczyn, łągów oraz torfowisk o dużej bioróżnorodności. W obszarze Parku występuje szereg istniejących i postulowanych do utworzenia rezerwatów przyrody i użytków ekologicznych.

3. W obszarze gminy znajdują się cztery użytki ekologiczne:

- „Pełnikowe łąki” - użytk powołany rozporządzeniem Wojewody Szczecińskiego Nr 19/92 z 7 grudnia 1992 roku; celem jego utworzenia jest ochrona stanowiska pełnika europejskiego, obszar ten jest jednocześnie lokalną ostoją zwierzyny;
- „Dłuskie Wzgórze” - użytk powołany rozporządzeniem Wojewody Szczecińskiego Nr 11/93 z 14 września 1993 roku; celem jego utworzenia jest ochrona elementów charakterystycznego krajobrazu południowej części gminy, leżącej na terenie Pojezierza Ińskiego; obszar ten jest lokalnym korytarzem ekologicznym, zapewniającym warunki migracji zwierzyny pomiędzy kompleksami leśnym południowej części gminy;
- „Płaskowyż nad Samotnikiem” - użytk powołany rozporządzeniem Wojewody Szczecińskiego Nr 19/92 z 7 grudnia 1992 roku; celem jego utworzenia jest ochrona elementów charakterystycznego krajobrazu południowej części gminy, leżącej na terenie Pojezierza Ińskiego; obszar ten jest jednocześnie miejscem żerowania dzikiej zwierzyny;
- „Węgorzyński Derkacz” - użytk powołany Uchwałą Rady Miejskiej w Węgorzynie Nr XLI/276/97 z dnia 19 czerwca 1997 roku; celem jego utworzenia jest ochrona terenów podmokłych łąk, będących ostoją derkacza.

4. Na terenie gminy ochroną w formie pomników przyrody objęto osiem drzew. Są to:

- dąb szypułkowy w Cieszynie,
- dwa dęby szypułkowy w Rogówku,
- dwa dęby szypułkowy w Winnikach,
- daglezcja, dąb szypułkowy i lipa drobnolistna w Lesięcinie.

5. Ponadto, na terenie gminy w parkach podworskich wpisanych do rejestru parków zabytkowych występują drzewa o cechach pomnikowych (89 szt.).

6. W granicach administracyjnych gminy Węgorzyno występują obszary ogólnoeuropejskiej sieci ekologicznej Natura 2000. Na sieć składają się obszary wyznaczone na podstawie następujących aktów prawnych Unii Europejskiej:

- Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków (Council Directive 79/409/EEC on Wild Birds) zwana w skrócie Dyrektywą Ptasią, na mocy której tworzone są Obszary Specjalnej Ochrony ptaków (OSO; ang. SPAs). Są to obszary siedlisk zajmowanych przez przynajmniej jeden ze 194 gatunków ptaków wymienionych w załączniku do tej dyrektywy.
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora) zwana Dyrektywą Siedliskową, na mocy której tworzone są Specjalne Obszary Ochrony siedlisk (SOO, ang. SACs). Są to obszary gdzie występuje przynajmniej jeden z 200 gatunków zwierząt, z 434 gatunków roślin lub przynajmniej jeden z około 300 rodzajów siedlisk (określanych przede wszystkim na podstawie charakterystycznych zespołów roślinnych) wymienionych w załącznikach do tej dyrektywy.

7. Obszarami sieci Natura 2000 na terenie gminy są: istniejący Obszar Specjalnej Ochrony PLB 320008 „Ostoja Ińska” - powołany Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U. nr 229, poz. 2313) oraz projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH 320002 „Brzeźnicka Węgorza” (Schadow List).

8. Wyznaczane w ramach sieci Natura 2000 obszary OSO oraz SOO nie są terenami ścisłej ochrony przyrody i nie posiadają charakteru rezerwatu czy parku narodowego. Działania ochronne podejmowane na tych obszarach mają na celu zachowanie w należyłym stanie tych zasobów przyrody, dla ochrony których wyznaczono obszar Natura 2000, przy czym przepisy unijne nie precyzują sposobów, w jaki efekt ochrony ma być osiągnięty. Podstawową zasadą obowiązującą na obszarach objętych siecią Natura 2000 powinno być zachowanie równowagi pomiędzy ochroną przyrody a gospodarką. Dodatkowo na Obszarach Specjalnej Ochrony szczególnie ochronie podlega przestrzeń życiowa ptaków.

9. Na terenie gminy Węgorzyno występują lasy o statusie lasów ochronnych. Są to lasy glebo- i wodochronne występujące na obszarach przynależnych do nadleśnictwa Łobez (leśnictwo Sinawa i Węgorzyno). Powierzchnia lasów ochronnych wynosi ogółem 1490,11 ha w tym:

- lasy glebochronne – 421,84 ha,
- lasy wodochronne – 1025,94 ha,
- lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej – 40,03 ha,
- lasy stanowiące drzewostany nasienne – 2,30 ha.

10. W obszarze gminy występują gatunki roślin i zwierząt podlegające prawnej ochronie na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody. Rozporządzeniem Ministra Środowiska, Zasobów naturalnych i Leśnictwa z dnia 6 stycznia 1995 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt w gminie Węgorzyno ustanowionych zostało 9 stref ochronnych dla zwierząt:

- 1 stanowisko bociana czarnego: w L-ctwie Węgorzyno, N-ctwo Łobez i w L-ctwie Karkowo,
- 4 stanowiska orlika krzykliwego: 2 w L-ctwie Chociwle, N-ctwo Dobrzany, 1 w L-ctwie Lublinowo, N-ctwo Dobrzany, 1 w L-ctwie Sinawa, N-ctwo Łobez,
- 1 stanowisko bielika: w L-ctwie Węgorzyno, N-ctwo Łobez,

- 3 stanowiska kani rudej: 2 w L-ctwie Węgorzyno, N-ctwo Łobez, 1 w L-ctwie Rogówko, N-ctwo Łobez..

11. Ze względu na różnorodność i bogactwo przyrodnicze gminy Węgorzyno proponuje się wprowadzenie nowych form prawnej ochrony przyrody w postaci:

- obszarów chronionego krajobrazu,
- rezerwatów przyrody,
- zespołów przyrodniczo – krajobrazowych,
- użytków ekologicznych,
- pomników przyrody.

12. Według ogólnopolskiej koncepcji sieci obszarów chronionych ECONET na terenie gminy Węgorzyno zlokalizowana jest część obszaru węzłowego o randze międzynarodowej obejmującego Pojezierze Iłńskie, Drawskie i Równinę Drawską (Liro 1997). Obszar ten znajduje się na południu i południowym-wschodzie gminy (na południe od linii Mielno-Węgorzyno-Brzeźniak). Na obszarze tym występują parki krajobrazowe (Iłński i Drawski), Drawieński Park Narodowy oraz szereg mniejszych obszarów węzłowych cechujących się dużym zróżnicowaniem roślinności, występowaniem naturalnych i seminaturalnych ekosystemów oraz różnorodnością gatunkową. Do obszarów tych należą:

- dolina Brzeźnickiej Węgorzy (obszar zaproponowany do ochrony w formie Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego);
- kompleks leśny między Wiewieciem i Węgorzynkiem (w kompleksie występuje duże zróżnicowanie siedlisk: buczyny, torfowiska);
- kompleks leśny między Mieszewem i Sielskiem;
- dolina Uklei na południe od Cieszyna.

13. Według ogólnopolskiej koncepcji sieci obszarów chronionych ECONET na obszarze gminy Węgorzyno zlokalizowane są:

- część korytarza ekologicznego doliny Regi (Liro 1997) o randze krajowej, łączącego obszar węzłowy o randze międzynarodowej obejmujący Pojezierze Iłńskie, Drawskie i Równinę Drawską z obszarem węzłowym o randze międzynarodowej Pobrzeże Bałtyckie. Na terenie gminy Węgorzyno korytarz ten obejmuje dolinę Brzeźnickiej Węgorzy będącej ważnym obszarem węzłowym w skali lokalnej.

Szereg korytarzy ekologicznych łączących lokalne obszary węzłowe, zwłaszcza w obrębie obszaru węzłowego o skali międzynarodowej, zlokalizowanego w południowej części gminy. Do najważniejszych korytarzy ekologicznych należą:

- lasy leśnictwa Ginawa i Węgorzyno,
- rozległy kompleks lasów, mokradeł, odłogów ciągnący się od Węgorzyna do Dłuska i do doliny Uklei na południe od Cieszyna,
- korytarz Reskiej Węgorzy od okolic Cieszyna przez Winniki, Węgorzyno, jezioro Węgorzyno, jezioro Przytońskie do doliny Brzeźnickiej Węgorzy,
- dolina Brzeźnickiej Węgorzy,
- dolina Reskiej Węgorzy od Winnik przez Runowo, Kraśnik, Lesięcin,
- kompleksy wilgotnych łąk, szuwarów między Runowem a Sielskiem,
- kompleksy wilgotnych łąk, szuwarów między Winnikami a Sambórzem
- kompleksy wilgotnych łąk, szuwarów między Cieszynem, Trzebawiem, Sambórzem z odgałęzieniem do Mielna,
- korytarz doliny Uklei począwszy od jeziora Dłusko przez jezioro Woświn, jezioro Mielno do jeziora Okrzei.

8.9. Złóża kopalin

1. Na terenie miasta i gminy Węgorzyno występują dwa udokumentowane złoża kopalin ujęte w „Bilansie zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2005 r.:

- złoża „Połchowo” – zasoby określone na 263 tys. ton,
- złoża „Storkowo” – zasoby określone na 5 783 tys. ton.

Ponadto w sąsiedztwie złoża „Storkowo” znajdują się tereny perspektywicznego występowania złoża. W celu stwierdzenia występowania złoża niezbędne jest przeprowadzenie badań geologicznych.

8.10. Tereny górnicze

1. Terenem górnictwem w rozumieniu przepisów ustawy prawo geologiczne i górnicze w granicach administracyjnych miasta i gminy Węgorzyno jest obszar ustanowiony na złożu Storkowo. Obszar posiada prawnie wyznaczone granice obszaru górnictwa oraz terenu górnictwa powołane decyzją wojewody zachodniopomorskiego DOS-1-ZN-7515/6/2006 z dnia 08 marca 2006 r., koncesja SR-G-2/7412/23/2003.

8.11. Wody podziemne

Obszar miasta i gminy Węgorzyno znajduje się w zlewni rzeki Regi i przyległego Przymorza. Dla tego rejonu decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (znak: KDH_z/013/6022/97) z 10 stycznia 1997 r. zatwierdzona została dokumentacja hydrogeologiczna, zawierająca ustalenie zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych w obrębie zlewni Regi i strefy przymorskiej Bałtyku bezpośrednio związanej z tą zlewnią, w ilości 20830 m³/h z utworów czwartorzędowych, trzeciorzędowych i mezozoicznych.

Wody podziemne będące źródłem wody pitnej dla mieszkańców miasta i gminy Węgorzyno występują w utworach czwartorzędowych na dwóch poziomach:

- poziom związany z obniżeniami utworów trzeciorzędowych (rejon Dłusko - Winniki),
- warstwa wodonośna poniżej glin złodowacenia bałtyckiego (na całym obszarze).

Poziom wodonośny znajduje się na głębokościach od 30 do 140 m

9. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZBYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

9.1. Rys historyczny

1. Za względu na słabe warunki glebowe i trudne warunki hydrograficzne obszar gminy był od pradziejów rejonem o niezbyt intensywnym osadnictwie. Najstarsze ślady pobytu ludzi związane są z epoką kamienia – okresem mezolitu i neolitu. Na tę epokę przypadają znaleziska archeologiczne zarejestrowane na 34 stanowiskach, nie stwierdzono tu całych osad a jedynie cmentarzysko, pojedyncze ślady osadnicze i nieliczne punkty osadnicze. Wśród zabytków archeologicznych z okresu mezolitu interesujące są pozostałości krzemienne. Równie niewielka jest grupa stanowisk o mało precyzyjnej chronologii określonej na neolit / brąz gdzie zdecydowanie najwięcej stanowisk zidentyfikowano jako osadnictwo z epoki brązu, w większości związane z kulturą łużycką. Pozostałości z tego okresu zarejestrowano na 27 stanowiskach, z czego prawie 1/3 to osady. Licznie występują cmentarzyska z tego okresu, które stanowią ponad 30% zidentyfikowanych stanowisk. Przeważają cmentarzyska ciałopalne, które należałoby łączyć z kulturą łużycką. Z okresu przedrzymskiego i rzymskiego pochodzi 15 stanowisk. Z okresem tym wiążą się także pozostałości kultury wielbarskiej i grupy dębczyńskiej, których osady występują w zbliżonych ilościach, podobnie jak cmentarzyska, najliczniejsze są jednak ślady osadnicze. Uzupełnieniem osadnictwa pradziejowego jest 91 stanowisk, których chronologię materiału określono generalnie na okres starożytny. Znacznie mniejsza, w stosunku do okresu starożytnego, jest intensywność występowania stanowisk z materiałem wczesnośredniowiecznym. Pomimo małej ilości są to stanowiska o dużym znaczeniu, oprócz kilkunastu osad mamy tutaj 10 grodzisk oraz 2 cmentarzyska wczesnośredniowieczne. Potwierdzeniem informacji o kolonizacji w średniowieczu terenów gminy jest 85 stanowisk z tego okresu, które w całości stanowią ślady i punkty osadnicze.

2. W okresie kształtowania się państwowości księstwa Pomorskiego, w XI-XII wieku, nastąpił podział ziem i przypisanie ich do powstałych wówczas w najbliższej okolicy kasztelanii i krain (ziem) z głównymi ośrodkami władzy grodowej usytuowanymi w: Dobrej i Łobzie - kasztelania kamieńska, Zwierzynku - kasztelania stargardzka i Olesznie kasztelania kołobrzaska. W obrębie granic krainy Zwierzynieckiej, w ciągu XI i XII wieku powstało kilka grodów na czele z najważniejszym- w Węgorzynie, który stał się siedzibą lokalnych możnowładców. W tym

okresie obszar gminy był prawdopodobnie nadal słabo zasiedlony, sądząc po nazwach miejscowości, o słowiańskim rodowodzie można przyjąć, że istniało na obszarze gminy około 15 wsi i osad przygodowych, rozlokowanych głównie nad jeziorami i w pobliżu rzeki Węgorzy. W 1257 roku znaczną część krainy Dobrskiej i Zwierzynieckiej otrzymał we władanie hrabia Guncelin von Schwerin, który oddał część swoich włości w lenno rodzinie von Wedel z Chociwła. Nadania te wiązały się z akcją kolonizacyjną znacząco zwiększającą obszary zagospodarowane i nadającą nowe prawa istniejącym wsiom. Pod koniec XIII stulecia ziemie położone na północny wschód od Węgorzyna, a w XIV w. także Węgorzyno znalazły się w rękach wywodzącego się z Łobza rodu von Borków. Jednocześnie pod koniec XIII wieku południową część terenu obecnej gminy (z Dłuskiem, Ginawą, Podlipcami i Winnikami) zajęli margrabiowie brandenburscy włączając je w granice Nowej Marchii stanowiącej wschodnie - zaodrzańskie terytoria Brandenburgii.

3. Rozbudowa wsi starszych i zakładanie nowych nastąpiło po połowie XIII wieku. Pierwsze lokacje zapewne na prawie niemieckim, można wiązać z działalnością Guncelina von Schwerin, który był założycielem wsi Zwierzyniek, wspomnianej w źródłach w 1257 r. Z tego samego roku pochodzi wzmianka o wsi Cieszyno, której założycielem był miejscowy zasadźca Czesław. Dalsze lokacje z 2 połowy XIII w. w zachodnim rejonie obecnej gminy wiążą się z działalnością rodu von Wedel z Chociwła, który to ród założył kilka nowych wsi w: Chwarstnie, Mielnie, Runowie, Sielsku, Trzebawiu i Winnikach. W tej ostatniej miejscowości Wedlowie wybudowali swoją siedzibę w formie zamku, wymienionym w dokumentach z 1375 r. Na 2 połowę XIII w. przypada również powstanie wsi Mieszewo, nadanej w 1284 r. zakonowi cystersów z Dunamünde, a następnie przejętej przez rodzinę Dewitzów.

4. Rozwój osadnictwa w centralnej i północno wschodniej części gminy wiąże się z działalnością rodu von Borków, w którego posiadaniu już pod koniec XIII wieku znalazło się rozległe terytorium położone wokół Łobza, Reska i Węgorzyna, określane w literaturze jako "okręg Borków". Z osiedlonego w Łobzie rodu rycerskiego, już w XIII w. wyodrębniło się kilka linii, w tym linia węgorzyńska, której przedstawiciele zasiedlili w XIV i XV w. Węgorzyno i jego okolice i mieszkali tu do początków XIX wieku. Swoją główną siedzibę w formie rycerskiego zamku posiadali w Węgorzynie. Do najstarszych wsi w tym rejonie gminy, założonych w okresie średniowiecza, należą: Gardno, Kąkolewice, Kraśnik, Lesięcin, Rogówko, Połchowo i Przytoń. Z siedmiu istniejących obecnie miejscowości w rejonie południowym, włączonym w 1295 r. w granice Nowej Marchii, trzy: Dłusko, Ginawę i Wiewiecko założono w okresie średniowiecza, natomiast pozostałe powstały dopiero w XIX w. Istnienie wymienionych wyżej miejscowości w okresie średniowiecza, oprócz wzmianek w dokumentach źródłowych, potwierdza mapa Lubinusa z 1618 r, na której wszystkie są uwzględnione. W siedmiu wioskach w: Chwarstnie, Cieszynie, Lesięcinie, Mieszewie, Przytoniu, Rogówku i Sielsku przetrwały fragmenty owalnicowego rozplanowania, a z zabudowy z przełomu XV/XVI w., pozostały tylko 4 kościoły (w Dłusku, Mieszewie, Sielsku i Zwierzynku). Pozostałe budowle pochodzą już z czasów nowożytnych, z XVIII i XIX w., przy czym powstały one z pewnością na miejscu starszych świątyń.

5. Ukształtowana w okresie średniowiecza sieć osadnicza przetrwała bez większych zmian do lat trzydziestych XVII wieku. W okresie Wojny Trzydziestoletniej kilka wsi uległo całkowitemu zniszczeniu. Zapewne wtedy spaliło się wiele kościołów w konstrukcji ryglowej. Po zakończeniu wojny, jeszcze w XVII w. wioski zostały odbudowane wraz z kościołami, przy czym kilka z nich (w Cieszynie, Gardnie, Ginawie, Kąkolewicach, Mielnie i Przytoniu) zbudowano od podstaw w ciągu XVIII wieku, w konstrukcji ryglowej. Na schyłek XVII wieku datować można również zakładania nowożytnych zespołów dworskich z siedzibami mieszkalnymi, ogrodami i parkami oraz budynkami gospodarczymi rozlokowanymi wokół dziedzińców. Najstarsze siedziby szlacheckie powstały w Brzeźniaku, Gardnie, Kąkolewicach, Przytoniu i Zwierzynku. W tej ostatniej miejscowości rodzina von Wedłów zbudowała zameczek myśliwski, przebudowany na początku XIX w. na dwór. Najstarsze dwory budowane były w konstrukcji ryglowej, były one później często przebudowywane lub wznoszone od podstaw. Murowane siedziby zaczęto tu wznosić dopiero po połowie XVIII wieku. Na ten czas przypada również powstanie dużej liczby nowych zespołów dworskich, bądź folwarcznych, z których większość przebudowano gruntownie w XIX wieku. Sytuowanie zespołów dworskich i folwarcznych w obrębie wsi, spowodowało zmiany w ich tradycyjnym

rozplanowaniu. Przykładami takich zdeformowanych układów jest: Brzeźniak, Cieszyno, Ginawa, Kraśnik, Rogówko i Runowo. W pozostałych miejscowościach, dzięki lokalizacji dworów poza obrębem niwy siedliskowej, pierwotne rozplanowanie wsi pozostało nie zmienione. Tak jak trwałym okazał się plan wsi i podział własnościowy tak zabudowa była systematycznie wymieniana, stare domy likwidowano ze względu na niską trwałość budulca jak i niedoskonałości cywilizacyjne oraz naturalne wyeksploatowanie. Nowe domy wznoszono jednak na miejscu poprzednich i tym sposobem krajobraz wsi ulegał nieznacznym zmianom.

6. W drugiej połowie XVIII w. sieć osadnicza na terenie gminy zaczęła się zagęszczać. Powodem były podziały majątków pomiędzy licznych spadkobierców rodu von Bork. Powstało wówczas kilkanaście folwarków rozmieszczonych w pobliżu wsi. Proces ten przeciągnął się w głąb XIX wieku i znacznie się zintensyfikował po przeprowadzeniu reformy rolnej i dalszych podziałach majątków, które zaczęli nabywać nowi właściciele, wywodzący się zarówno z rodzin szlacheckich jak i mieszczańskich.

7. Zasadnicze zmiany w rozplanowaniu i charakterze zabudowy wsi zaczęły następować pod koniec XIX wieku. W okresie tym szereg wsi zostało rozbudowanych do układów wielodrożnych i prawie wszystkie zostały połączone gęstą siecią dróg, które obsadzono drzewami: lipami, jesionami, kasztanowcami i dębami. Nasadzenia drzew prowadzono również na granicach pól tworząc aleje śródpolne. Do rozbudowy terenów wiejskich przyczynił się panujący wtedy wzrost gospodarczy oraz związany z nim rozwój sieci komunikacji, w szczególności kolejowej. Powstała w 1859 r. linia kolejowa łącząca Szczecin z Gdańskiem. Rozbudowano ją wkrótce o odgałęzienie, łączące Runowo Pomorskie z Chojnicami, oddane do użytku w 1877 r. Na początku XX w. powstawała na Pomorzu rozbudowana sieć gminnych linii wąskotorowych, jedna z nich na trasie Stargard Szczeciński – Łobez, obecnie nieużytkowana, przebiegała przez teren gminy Węgorzyno. W czasie budowy magistrali kolejowej Szczecin – Gdańsk w węźle kolejowym założona została w 1859 r. nowa miejscowość - Runowo Pomorskie, z dworcem kolejowym i osadą kolejarską, rozbudowaną w okresie międzywojennym.

8. W okresie od końca XVIII w. nastąpiły istotne zmiany w technice budowy domostw wiejskich. Pruskie prawo budowlane ograniczało dowolność form budowlanych wprowadzając limity używanego drewna i obowiązek zatrudniania zawodowych budowniczych. Od połowy XIX w. budowano je najczęściej z cegły lub w konstrukcji ryglowej, z wypełnieniem ceglany. Ze względu na niską rentowność rolnictwa na Pomorzu zabudowa mieszkalna wznoszona była w bardzo skromnych formach. Nieliczne domy uzyskiwały bogatszy wystrój elewacji. Od końca XIX w. z trwałych materiałów - z granitu i z cegły licowej, budowano nowe zespoły budynków folwarcznych, które z uwagi na przepisy kredytowe miały bardziej okazałe bryły niż siedziby mieszkalne. W okresie międzywojennym, z którego pochodzi największa liczba budynków, powstawała zabudowa oparta o szeroko propagowane zunifikowane projekty uwzględniające standardy cywilizacyjne i techniczne możliwe do zastosowania na wsi, przykładami takiej zabudowy są niewielkie kolonie ujednoczonych w formie domów pracowników folwarcznych w Ginawie, Gardnie, Winnikach i Kraśniku.

9. Poważną inwestycją państwową rzutującą na rozwój regionu była podjęta w latach trzydziestych, po dojściu Hitlera do władzy, budowa autostrady, łączącej Szczecin z Prusami Wschodnimi. Prace przy autostradzie prowadzono na terenie gminy Węgorzyno w okresie od 1936 -1938, siłami miejscowymi i przy pomocy robotników zakwaterowanych w kilkudziesięciu obozach. Obozy w Dłusku i Podlipcach, po wybuchu II wojny światowej, przeznaczono m.in. również dla jeńców polskich.

10. W marcu 1945 r. 5 Armia Frontu Białoruskiego i Armia Pancerna zdobyły Węgorzyno. W ślad za wojskami radzieckimi na teren gminy zaczęli napływać polscy osadnicy z terenów zabużańskich i Centralnej Polski. Wsie położone na terenie gminy, za wyjątkiem samego Węgorzyna, nie ucierpiały w wyniku działań wojennych. Dawne majątki po 1945 r. zostały upaństwowione, a na ich gruntach powstały Państwowe Gospodarstwa Rolne. Część ziemi rozparcelowano pomiędzy chłopów, którzy zasiedlili poniemieckie zagrody. Po wojnie eksploatowano istniejącą zabudowę bez podejmowania żadnych inwestycji budowlanych, w zasadzie do lat siedemdziesiątych. Po 1970 r. w kilku miejscowościach, na terenie których działały Państwowe Gospodarstwa Rolne, powstały bloki mieszkalne o typowej dla tego okresu stylistyce, zupełnie nie dostosowanej do charakteru miejscowego

budownictwa. W okresie tym wymieniono też większość nawierzchni dróg głównych i lokalnych, zachowane bruki przykryto asfaltem, rozebrano także torowiska kolei wąskotorowej. Brak remontów powodował systematyczne ubytki zabytkowej zabudowy w zespołach podworskich i folwarcznych, a także w zabudowie wiejskiej, gdzie rozbierane były głównie budynki gospodarcze. PGR-y funkcjonowały do 1992 roku, po czym pieczę nad ich majątkiem przejęła Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa. Część dawnych folwarków sprzedano prywatnym właścicielom, część wydzierżawiono.

11. Walory przyrodnicze gminy i prawna możliwość budowy domów letniskowych zapoczątkowały rozwój turystyczny gminy. Od lat osiemdziesiątych w miejscowościach położonych nad jeziorami np. w Cieszynie, Mielnie, Przytoniu zaczęły powstawać domki rekreacyjne budowane nad brzegami jezior, z dala od wsi. Ten nowy typ rozwoju wzmacniający gospodarczo gminę rzutuje także na zmiany w krajobrazie, które pozbawione kontroli mogą niekorzystnie wpływać na jakość przestrzeni wiejskiej.

9.2. Wartości archeologiczne

1. Na terenie gminy zaewidencjonowano ogółem 271 stanowisk archeologicznych, o bardzo zróżnicowanej lokalizacji i funkcji. W ramach tego zasobu archeologicznego stwierdzono zaewidencjonowanie następujących kategorii stanowisk archeologicznych, rozróżnionych funkcjonalnie bez rozróżnienia chronologicznego:

ślad osadniczy– 208

punkt osadniczy– 54

osada – 46

gród– 10

cmentarzysko– 21

cmentarzysko– 21

2. Widoczne jest zróżnicowanie funkcjonalne stanowisk w obrębie wyróżnionych okresów chronologicznych, co przedstawione jest na poniższym zestawieniu.

Tabela 3. Chronologiczne zróżnicowanie stanowisk archeologicznych

CHRONOLOGIA	LX	X	O	C	G	A	Razem
Epoka kamienia– neolit	29	5					34
Epoka kamienia/braź	1	1	1				3
Epoka brązu- kultura łużycka	10	5	6	6			27
Okres przedrzymski i rzymski	3	6	3	3			15
Okres starożytny	57	18	15	1			91
Okres wczesnośredniowieczny	26	15	22	2	10		75
Okres średniowieczny	74	11					85
Chronologia nie określona	1		3	5			9
Ogółem	201	61	50	17	10		339

3. Stwierdzono także współwystępowanie śladów osadniczych z różnych okresów chronologicznych, co przedstawiono na poniższym zestawieniu:

Tabela 4. Współwystępowanie śladów osadniczych

CHRONOLOGIA	EK/N	EK/B	B/KiŻ	L/R	STAR	WS	SR
Epoka kamienia – neolit	2		3	1	10	5	4
Epoka kamienia/braź		1					
Epoka brązu – kultura łużycka	3				3	4	1
Okres przedrzymski i rzymski (L/R)	1						1
Okres starożytny (STAR)	10		3			13	22
Okres wczesnośredniowieczny (WS)	5		4		13		11

Okres średniowieczny (SR)	4	1	1	22	11	
---------------------------	---	---	---	----	----	--

4. Uwzględniając przedstawione powyżej dane, wraz z rozmieszczeniem przestrzennym stanowisk, na terenie gminy wyróżnić można kilka skupisk o dość czytelnych granicach. Skupiska te zróżnicowane są zarówno pod względem kształtu i wielkości jak i ilości zarejestrowanych stanowisk, także zróżnicowanych funkcjonalnie i chronologicznie:

- najbardziej na północny-zachód wysunięte jest łukowate skupisko w rejonie Mieszewa - Zwierzynka. Kilkadziesiąt stanowisk zlokalizowanych jest na stosunkowo niedużym obszarze ulokowanym na długim stoku opadającym ku bagnom i rzece Uklej;
- na południowy wschód od niego zlokalizowane jest wydłużone skupisko w rejonie Sielska. Występują tutaj duże osady oraz kilka cmentarzysk z różnych okresów chronologicznych;
- bezpośrednio na wschód i południowy wschód od wymienionych skupisk zlokalizowane jest największe pod względem obszaru i ilości skupisko obejmujące grunta wsi Kraśnik, Gardno, Lesięcin, Kąkolewice;
- kolejnym skupiskiem stosunkowo dużym obszarowo jest skupisko Malechowo, Tworzykowo, Paproty i Karwowo na północy, występujące w środkowej i północno- wschodniej części gminy;
- do interesujących skupisk należy skupisko Chwarstno, Cieszyno, Winniki; na jego obszarze występuje duża ilość osad i cmentarzysk oraz grodzisk wczesnośredniowiecznych;
- bezpośrednio na wschód od tego skupiska wyróżnione zostało skupisko Połchowo, Runowo, Węgorzyno wydłużone w kierunku wschód- zachód; występują tutaj stanowiska z różnych okresów i w różnym nasileniu;

5. Granice tak wyróżnionych skupisk są stosunkowo płynne. W wielu wypadkach brak jest jednoznacznej, przestrzennej granicy między poszczególnymi skupiskami. Wynikają one z faktu występowania stanowisk z tego samego przedziału chronologicznego bądź uwzględnione zostały warunki topograficzno-hydrograficzne terenu. Także niebagatelny wpływ miały niezbyt korzystne warunki glebowe wykształcone wzdłuż doliny rzeki Uklei oraz licznych jezior i mniejszych zbiorników wodnych. Przy tak wyróżnionych skupiskach poza ich zasięgiem znalazła się pewna, niewielka grupa stanowisk. W zasadzie nie mają one większego znaczenia dla oceny osadnictwa gminy.

9.3. Zasób wartości kultury materialnej

1. Rozkład sieci osadniczej na terenie gminy, oprócz uwarunkowań wynikających z historycznych stosunków własnościowych, zależy w dużej mierze od warunków topograficznych. Są one na terenie gminy bardzo zróżnicowane, a charakteryzuje je pagórkowata rzeźba terenu, liczne jeziora rynnowe, w tym największe Jezioro Woświn, wyznaczające zachodnią granicę gminy, rzeka Brzeźnicka Węgorza, wyznaczająca wschodnią granicę gminy i pas lasów na południowej granicy, stanowiący zarazem otulinę łńskiego Parku Krajobrazowego. W sieci osadniczej wyróżnić można trzy grupy osad, znacznie się od siebie różniących:

- najbardziej rozbudowana sieć osad rozlokowana jest wzdłuż wschodniego brzegu Jeziora Woświn; są to z reguły duże miejscowości o mocno akcentowanej zabudowie chłopskiej. W tym rejonie zachowało się najwięcej przykładów średniowiecznych układów ruralistycznych, w formie owalnic z częściowo lub całkowicie zachowanymi nawsiami. Do najcenniejszych należą plany wsi Mielno i Mieszewo;
- nieco młodsza grupa osad, rozlokowana jest wzdłuż wschodniej granicy gminy, w dorzeczu rzek Reskiej i Brzeźnickiej Węgorzy, oraz przy brzegach jezior: Brzeźniak i Przytoń, położone tu miejscowości są mniejsze niż z grupy pierwszej i wyraźnie zdominowane rozbudowanymi zespołami podworskimi. Starsze elementy rozplanowania wsi, są tu z reguły zatarte, a zachowane mają formy ulicówek. Fragmenty owalnicy przetrwały we wsi Przytoń;
- trzecią grupę stanowią osady usytuowane wzdłuż południowej granicy gminy, w terenie mocno zalesionym; charakteryzują się znacznym rozproszeniem zabudowy; przeważają tu typy osad podworskich z rozbudowanymi zespołami folwarcznymi i osadami robotników folwarcznych; największą wsią w tym rejonie jest Dłusko o układzie ulicówki.

Tab. 5. Historyczne układy ruralistyczne

L.p.	Miejscowość	Układ	Stan zachowania	Zabudowa
1.	Brzeźniak	owalnica/ulicówka	dobry	wartościowa
2.	Brzeźnica	ulicówka	przekształcony	zróznicowana
3.	Chwarstno	owalnica/ulicówka	dobry	wartościowa
4.	Cieszyno	owalnica/ulicówka	b. dobry	zróznicowana
5.	Dłusko	widlica	b. dobry	wartościowa
6.	Gardno	ulicówka	dobry	zróznicowana
7.	Ginawa	szeroka-ulicówka	dobry	zróznicowana
8.	Kąkolewice	ulicówka	dobry	wartościowa
9.	Kraśnik Łob.	owalnica/ulicówka	dobry	zróznicowana
10.	Lesięcin	owalnica/ulicówka	dobry	wartościowa
11.	Mielno	owalnica/ulicówka	dobry	wartościowa
12.	Mieszewo	owalnica	b.dobry	wartościowa
13.	Podlipce	osada folwarczna	dobry	wartościowa
14.	Połchowo	ulicówka	przekształcona	zróznicowana
15.	Przytoń	widlica	dobry	wartościowa
16.	Rogówko	wielodroźnica	dobry	wartościowa
17.	Runowo	owalnica/ulicówka	dobry	wartościowa
18.	Runowo Pom.	osada kolejarska	dobry	wartościowa
19.	Sielsko	owalnica	dobry	wartościowa
20.	Stare Węgorzyno	osada folwarczna	dobry	zróznicowana
21.	Trzebawie	ulicówka	dobry	zróznicowana
22.	Wiewiecko	osada folwarczna	dobry	zróznicowana
23.	Winniki	ulicówka	dobry	wartościowa
24.	Zwierzynek	wielodroźnica	dobry	wartościowa
25.	Węgorzyno	miasto	przekształcony	przekształcona
26.	Węgorsko	osada	dobry	zróznicowana

2. Cechą charakterystyczną wsi na terenie gminy jest ich atrakcyjne położenie na wzniesieniach i wzgórzach, dzięki czemu zabudowa wiejska, pomimo niewielkich gabarytów, jest tu dość dobrze eksponowana. W sieci osadniczej występują dwa rodzaje osad: wsie chłopsko dworskie i osady folwarczno dworskie. Na zabudowę miejscowości grupy pierwszej składają się z reguły parcele z budowlami sakralnymi, zespoły zagród wiejskich, oraz zespoły założeń podworskich. Jedyną w gminie wioską bez zespołu podworskiego jest Chwarstno. Każda kategoria zabudowy charakteryzuje się odmiennymi wartościami.

3. Do grupy najstarszych, a zarazem najlepiej eksponowanych budowli należą kościoły, lokalizowane z reguły na grzbietach, najwyższych w obrębie wsi, wzniesień. Na terenie gminy istnieje 18 czynnych kościołów filialnych i parafialnych, 2 kaplice cmentarne i dwa kościoły pozostające w ruinie. Z tej liczby, 14 zbudowanych jest z głazów granitowych i z cegły ceramicznej, a pozostałe w konstrukcji ryglowej. Najstarsze pochodzą z XV w., najmłodsze z okresu międzywojennego. Wszystkie posadowione na obszernych parcelach, ogrodzonych często kamiennymi murami. Tereny przykościelnych parceli do XIX w. pełniły funkcje cmentarzy. Obecnie tylko na kilku zachowane są historyczne nagrobki, np. w Cieszynie. W 7 miejscowościach, w: Kraśniku, Mieszewie, Przytoniu, Runowie, Sielsku, Winnikach i Zwierzynku, zachowane są pomniki poświęcone pamięci poległych w I wojnie światowej. W Kraśniku zachowało się ponadto mauzoleum rodziny Passartów, należące do nielicznych dzieł tego typu na terenie Pomorza.

Tabela 6. Zestawienie kościołów

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Konstrukcja	Datowanie
1.	Brzeźniak	kościół filialny	ryglowy	2 poł. XIX w.
2.	Brzeźnica	ruina kościoła	murowany z cegły, ryglowy	1887 r.
3.	Chwarstno	kościół filialny	mur z kamienia granitowego	XV/XVI w.
4.	Cieszyno	kościół filialny	Ryglowy	ok. 1740 r.
5.	Dłusko	ruina kościoła	murowany z kamieni granitowych	XV/XVI w.
6.	Gardno	kościół filialny	ryglowy	XVIII w.
7.	Ginawa	kościół filialny	ryglowy	1772 r.
8.	Kąkolewice	kościół filialny	ryglowy	1732 r.
9.	Kąkolewice	kaplica cmentarna	murowana z kamieni granitowych	4 ćw. XIX w.
10.	Kraśnik Łob.	Kościół filialny	murowany z cegły	2 poł. XIX w.
11.	Mielno	kościół filialny	ryglowy	XVII/XVIII w.
12.	Mieszewo	kościół parafialny	murowany z kamieni granitowych	XV w.
13.	Przytoń	Kościół filialny	ryglowy	XVIII w.
14.	Rogówko	Kościół filialny	murowany z głazów granitowych	4 ćw. XIX w.
15.	Runowo	Kościół parafialny	murowany z kamieni granitowych	XV w.
16.	Runowo Pom.	Kaplica filialna	murowana z cegły	ok. 1926 r.
17.	Sielsko	Kościół parafialny	murowany z kamieni granitowych	XV / XVIII w.
18.	Trzebowie	Kościół filialny	Ryglowy	2 poł. XVIII w.
19.	Winniki	Kościół filialny	murowany z cegły	1860 r.
20.	Zwierzynek	Kościół filialny	murowany z kamieni ryglowy	XV, 1730 r.
21.	Węgorzyno	Kościół parafialny	murowany z cegły	XV, XVI, XVIII, XIX w.
22.	Węgorzyno	Kaplica cmentarna	murowana z cegły	ok. 1926 r.

4. Metryki zespołów zabudowań wiejskich pochodzą przeważnie z 4 ćw. XIX w., z przełomu XIX/XX w., i z okresu międzywojennego. Zagrody złożone z siedzib mieszkalnych i budynków gospodarczych zbudowane są w większości z cegły ceramicznej. Nieliczne domy wzniesione są w konstrukcji szachulcowej bądź ryglowej. Przykłady najstarszych domów wzniesionych w tradycyjnych i rzadko już spotykanych technikach zachowały się w Brzeźniaku, Cieszynie, Chwarstnie, Kąkolewicach, Mieszewie, Przytoniu, Runowie, Sielsku, Winnikach i Zwierzynku. Na uwagę zasługuje tu zwłaszcza szachulcowy dom w Mieszewie. Niezależnie od techniki budowy, siedziby mieszkalne charakteryzują się podobnymi gabarytami: raczej skromnych, niewielkich parterowych domów, przykrytych dachami dwuspadowymi. Tylko nieliczne, z przełomu XIX/XX w., posiadają bogatsze wystroje elewacji w formie opasek drzwiowych i okiennych oraz gzymsów wieńczących. Przykłady takich domostw znajdują się w Cieszynie, Chwarstnie, Mielnie, Mieszewie, Sielsku, Trzebowiu i Zwierzynku. Towarzysząca domom zabudowa gospodarcza, sytuowana często w linii zabudowy pierzei ulic, jest w większości przypadków znacznie przebudowana.

5. Do budowli wiejskich użyteczności publicznej należą szkoły, istniejące pierwotnie prawie w każdej większej wsi. Budynki zachowane, pochodzą przeważnie z początku XX w. i z okresu międzywojennego, a wzniesione są z cegły w formie prostych parterowych domów, niewiele się różniących od domów wiejskich. Większość z nich zresztą zaadaptowano po 1945 r. na cele mieszkalne. Budowle tego typu znajdują się w: Cieszynie, Chwarstnie,

Dłusku, Kraśniku Łobeskim, Lesięcinie, Mielnie, Podlipcach, Przytoniu, Sielsku i Winnikach. W Mieszewie, w budynku nr 35 znajdowała się pierwotnie gospoda.

6. Z budowli przemysłowych zachowały się 3 młyny: w Mieszewie, Runowie i Węgorzku, remiza w Brzeźniaku i Cieszynie oraz kuźnia w Przytoniu. Oprócz tego typu budowli na terenie gminy istnieją dwa zespoły zabudowy kolejowej: w Runowie Pomorskim i Węgorzynie. Na uwagę zasługuje ten pierwszy, bowiem obok budynku dworca, lokomotywni, dwóch wież ciśnieni i nastawni, zbudowanych z cegły w 4 ćw. XIX w., w tym samym czasie wzniesiono osiedle dla kolejarzy, rozbudowując je w okresie międzywojennym o ciekawy zespół modernistycznych domów, rozwiązanych podobnie jak osiedla pracownicze w Stargardzie Szczecińskim. Bardzo ciekawy budynek dworca kolejowego, znajduje się też w Mieszewie, pełniąc obecnie funkcję domu mieszkalnego, bowiem linia kolejowa została zamknięta.

7. Kategorię zabudowy zespołów podworskich wyróżnia zwartość i skala budowli, znacznie większa niż w budownictwie wiejskim. Na terenie gminy zachowało się 19 takich zespołów, które składały się pierwotnie z siedzib właścicieli ziemskich - dworów i budynków administratorów majątków, zespołów budynków gospodarczych i parków. Obecnie większość zespołów jest zdekompletowana i częściowo lub całkowicie zrujnowana. W całości przetrwało tylko siedem dworów, z których tylko jeden, w Lesięcinie, reprezentuje bardziej okazałe formy. Starsze budowle tego typu stojące w Mielnie czy Mieszewie, po licznych przebudowach reprezentują bardzo uproszczone formy nie mówiąc o ich złym stanie technicznym. Zestawienie dworów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Zestawienie dworów

L.p.	miejsowość	Obiekt	Konstrukcja	Datowanie
1.	Brzeźnica	dom administratora	murowany z cegły	1878 r.
2.	Kąkolewice	ruina dworu	murowany z cegły	pocz. XIX w.
3.	Lesiącin	dwór	murowany z cegły	4ćw. XIXw.
4.	Mielno	dwór	murowany z cegły, ryglowy	XVIII/XIXw
5.	Mieszewo	dwór	murowany z cegły	k. XVIII w.
6.	Podlipce	dom administratora	murowany z cegły	1poł. XIXw.
7.	Przytoń	dwór	murowany z cegły	XVIII/XIXw.
8.	Winniki	dom administratora	murowany z cegły	k. XIX w.

8. Towarzyszące dworom budynki gospodarcze: obory, stajnie, owczarnie, stodoły, gorzelnie, kuźnie, itp., zbudowane są przeważnie z kamieni granitowych i z cegły w formach masywnych, okazałych budowli, zdobionych niekiedy detalem architektonicznym, pozostają w większości w bardzo złym stanie technicznym bądź w ruinie. Najlepiej zachowany zespół tego typu zabudowy znajduje się w Lesięcinie, ciekawe formy ma również zespół gospodarczy w Podlipcach. Zespół w Mieszewie wyróżnia się oryginalnym, rzadko spotykanym rozplanowaniem budynków przy dziedzińcu w formie koła, same budowle są jednak mocno przekształcone i pozbawione pierwotnego charakteru.

9. Bardzo zaniedbane są również parki podworskie, przy których już od ponad pół wieku nie prowadzono żadnych prac pielęgnacyjnych. Większość parków (jest ich w sumie 19) powstało na bazie dawnych terenów leśnych, jako założenia krajobrazowe. Zdecydowana większość założona została w XIX w. Jedynie park w Runowie datuje się na wiek XVIII. Ich zestawienie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Zestawienie parków

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
1.	Brzeźniak	park	Pocz. XIX w.

2.	Brzeźnica	ogród	4 ćw. XIX w.
3.	Cieszyno	park	Pocz. XIX w.
4.	Dłusko	park	4 ćw. XIX w.
5.	Gardno	park	3 ćw. XIX w.
6.	Ginawa	park	1 poł. XIX w.
7.	Kąkolewice	park	XVIII w., 2 poł. XIX w.
8.	Kraśnik Łobeski	park	1 poł. XIX w.
9.	Lesięcin	park	2 poł. XIX w.
10.	Mieszewo	park	2 poł. XIX w.
11.	Podlipce	park	1 poł. XIX w.
12.	Przytoń	park	1 poł. XIX w.
13.	Rogówko	park	Pocz. XIX w.
14.	Runowo	park	XVIII w., k. XIX w.
15.	Sielsko	park	Pocz. XIX w.
16.	Stare Węgorzynko	park	2 poł. XIX w.
17.	Wiewiecko	park	XIX w.
18.	Winniki	park	pocz. XIX w.
19.	Zwierzynek	park	2 poł. XIX w.
20.	Węgorzyno	park d. cmentarz	po 1945 r.

10. Ważnymi składnikami kulturowego pejzażu wsi są cmentarze i te opisane już przykościelne i nowsze zakładane w XIX i XX w., poza obrębem zabudowań wiejskich. Na terenie gminy odnotowanych jest 48 cmentarzy, w tym 19 przykościelnych. Tylko na nielicznych zachowane są stare nagrobki, w większości bardzo zaniedbane. Część z nich ogrodzona jest kamiennymi murami, część wyróżnia się z otoczenia wysokimi kępami drzew. Ich zestawienie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Zestawienie cmentarzy wiejskich

L. p.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Uwagi
1.	Brzeźniak	cm. przykościelny	XVI w.	nieczynny
2.	Brzeźniak	cm. poewangelicki	2 poł. XIX w.	nieczynny
3.	Brzeźniak	cm. katolicki	1945 r.	nieczynny
4.	Brzeźnica	cm. przykościelny	XVI w.	nieczynny
5.	Chwarstno	cm. przykościelny	XV/XVI w.	nieczynny
6.	Chwarstno	cm. poewangelicki	ok. 1900 r.	nieczynny
7.	Cieszyno	cm. przykościelny	XVI w.	nieczynny
8.	Cieszyno	cm. poewangelicki	4 ćw. XIX w.	ob. komunalny
9.	Cieszyno	cm. rodowy	XIX w.	w parku
10.	Dłusko	cm. przykościelny	XV/XVI w.	nieczynny
11.	Dłusko	cm. poewangelicki	1918 r.	nieczynny
12.	Gardno	cm. przykościelny	XVI w.	nieczynny
13.	Gardno	cm. poewangelicki	k. XIX w.	nieczynny
14.	Ginawa	cm. przykościelny	XVI/XVII w.	nieczynny
15.	Ginawa	cm. poewangelicki	2 poł. XIX w.	nieczynny
16.	Kąkolewice	cm. przykościelny	XVI/XVII w.	nieczynny
17.	Kraśnik Łob.	cm. przykościelny	XVI/XVII w.	nieczynny
18.	Kraśnik Łob.	cm. poewangelicki	poł. XIX w.	nieczynny
19.	Lesięcin	cm. przykościelny	XVI w.	nieczynny
20.	Lesięcin	cm. poewangelicki	2 poł. XIX w.	nieczynny

21.	Mielno	cm. przykościelny	XVI/XVII w.	nieczynny
22.	Mielno	cm. poewangelicki	2 poł. XIX w.	nieczynny
23.	Mieszewo	cm. przykościelny	XV w.	nieczynny
24.	Mieszewo	cm. poewangelicki	2 poł. XIX w.	ob. komunalny
25.	Mieszewo	cm. wojenny	po 1918 r.	nieczynny
26.	Podlipce	cm. poewangelicki	XIX w.	nieczynny
27.	Połchowo	cm. przykościelny	XVIII w.	nieczynny
28.	Przytoń	cm. przykościelny	XVI/XVII w.	nieczynny
29.	Przytoń	cm. poewangelicki	pocz. XX w.	nieczynny
30.	Rogówko	cm. przykościelny	2 poł. XIX w.	nieczynny
31.	Runowo	cm. przykościelny	XV w.	nieczynny
32.	Runowo	cm. poewangelicki	k. XIX w.	nieczynny
33.	Runowo	cm. poewangelicki	pocz. XX w.	nieczynny
34.	Runowo	cm. komunalny	Zaj. po 1945 r.	komunalny
35.	Sarnikierz	cmentarz	2 poł. XIX w.	nieczynny
36.	Sielsko	cm. przykościelny	XV w.	nieczynny
37.	Sielsko	cm. poewangelicki	1 poł. XX w.	ob. komunalny
38.	Trzebowie	cm. przykościelny	XVI/XVII w.	nieczynny
39.	Trzebowie	cm. poewangelicki	pocz. XX w.	nieczynny
40.	Wiewiecko	cm. rodowy	XIX w.	nieczynny (na terenie parku)
41.	Winniki	cm. poewangelicki	2 poł. XIX w.	nieczynny
42.	Zwierzynek	cm. przykościelny	XV w.	nieczynny
43.	Zwierzynek	cm. poewangelicki	k. XIX w.	nieczynny
44.	Sulice	cm. poewangelicki	XIX w.	nieczynny
45.	Węgorzyno	cm. poewangelicki	pocz. XX w.	ob. komunalny
46.	Węgorzyno	cm. baptystów	pocz. XX w.	nieczynny
47.	Węgorzyno	cm. żydowski	XIX w.	nieczynny
48.	Węgorzyno	cm. poewangelicki	XVIII w.	ob. park

11. Do bardziej charakterystycznych elementów krajobrazowo kulturowych terenów wiejskich i samego miasta Węgorzyna, należą aleje łączące poszczególne miejscowości, i szpalery drzew znaczące granice rozłogów pól. Na terenie gminy zachowało się kilkanaście alei obsadzonych dębami, lipami, klonami, brzoźami i topolami. Zachowane są w okolicach wsi Brzeźniak, Chwarstno, Ginawa, Kraśnik Łobeski, Lesięcin, Podlipce, Rogówko, St. Węgorzyno, Wiewiecko, Winniki i Zwierzynek. Ponadto, prawie w każdej wsi, przy drogach i na parcelach przykościelnych rosną szpalery starych drzew, bądź pojedyncze okazy dębów, lip, kasztanowców i czarnych topoli.

9.4. Charakterystyka układu przestrzennego miasta Węgorzyno i jego wartości kulturowych

1. Miasto Węgorzyno ma nieregularny plan, który został pozbawiony w wyniku zniszczeń wojennych, dosyć dobrze wykształconego zespołu centrum. O jego obecnym układzie przestrzennym zdecydowało rozlokowanie zabudowy wzdłuż dróg prowadzących ze Stargardu Szczecińskiego i Choszczna do Łobza, Reska i Drawska Pomorskiego. Zamierzone historycznie usytuowanie centralnej części miasta na przesmyku pomiędzy dwoma jeziorami i utrudnienie w ominięciu miasta przez wędrownych kupców, wymusiła rozwój przestrzenny w kierunku na północ i południe. Centrum miasta rozwinęło się w rejonie skrzyżowania dróg tranzytowych w bezpośrednim sąsiedztwie kościoła, położonego na lokalnym wzniesieniu. Po wschodniej stronie kościoła usytuowany jest ratusz, po stronie północnej dawny Rynek. Po wschodniej stronie centrum na wysokim, zadrzewionym wzniesieniu znajdował się pierwotnie cmentarz ewangelicki, obecnie park, a poniżej stadion miejski, usytuowany na miejscu dawnego cmentarza żydowskiego. Teren wzgórza od strony wschodniej obniża się łagodną skarpą w

stronę pobliskiego jeziora. O charakterze centrum miasta w znacznym stopniu decyduje duża ilość terenów zieleni miejskiej.

2. Historycznie ukształtowany układ przestrzenny owalnicowego planu Węgorzyna zachował się tylko w części centralnej, w miejscu obecnego skweru. W zabudowie występują liczne ubytki szczególnie widoczne przy dawnym Rynku, ul. Grunwaldzkiej, w północnym odcinku ul. Drawskiej i przy ul. Podgómej. Z dawnej zabudowy przyrynkowej nie zachowały się: ratusz, dwór von Borków i remiza strażacka. Zmieniona została funkcja dawnego cmentarza na wzgórzu Żalnik, przekształceniom uległy tereny cmentarzy żydowskiego i baptyistów.

3. Zachowana dawna zabudowa miasta pochodzi głównie z przełomu XIX / XX w. oraz z okresu międzywojennego. Charakterystyczne dwu i trzykondygnacyjne kamienice usytuowane są w centrum przy ul. Grunwaldzkiej, Ks. F. Sosnowskiego, Łąkowej i przy ul. Drawskiej. W pozostałych częściach miasta dominują domy wolnostojące, jednorodzinne typu willowego, przeważnie parterowe. Osiedle za torami kolejowymi złożone jest z domów o ujednoczonych formach: piętrowych, przykrytych dachami naczółkowymi. Prawie wszystkie są murowane z cegły i otynkowane, nieliczne domy mają zachowaną konstrukcję ryglową. Zachowana zabudowa gospodarcza (pojedyncze przykłady stodół i niewielkich budynków inwentarskich) jest zbudowana cegły ceramicznej.

4. Dominantą kulturową i przestrzenną jest kościół rzymsko-katolicki p.w. Wniebowzięcia NMP, zbudowany na miejscu obiektu z XV w., spalonego w 1593 r., odbudowanego w 1598 r., pod koniec XVII w. ponownie zniszczonego pożarem i odbudowanego w latach 1705-1715. W 1750 r. zbudowana została przy nim wieża w konstrukcji szkieletowej, odeskowana. W 1945 r. kościół został spalony i odbudowany w 1959 r., w 2000 i 2001 r. poddany został kolejnym remontom. Kościół jest zbudowany z kamieni granitowych i cegły, otynkowany, założony na planie prostokąta z pięcioboczną absydą przy elewacji wschodniej. Do głównego korpusu przylega zakrystia i niewielka kruchta z przedsionkiem. Korpus główny przykryty jest dachem dwuspadowym pokrytym dachówką ceramiczną. Dachy nad absydą i zakrystią są odrębne, pięcio i trzy spadowe. Elewacje kościoła zostały podzielone szerokimi, zakończonymi półkoliście oknami.

5. Budynek pełniący obecnie rolę ratusza zbudowano na przełomie XIX i XX w. jako szkołę, tę funkcję pełnił do 1961, do okresowo pełnił również funkcję posterunku ówczesnej Milicji Obywatelskiej. Budynek adaptowano następnie na siedzibę Urzędu Miejskiego. Jest to budynek dwukondygnacyjny, podpiwniczony, murowany z cegły i otynkowany, założony na planie prostokąta, przykryty dachem dwuspadowym. Centralną część fasady zaakcentowano płytkim ryzalitem z wejściem głównym, ponad którym znajduje się szerokie, półkoliście zakończone okno.

6. Historyczny rodowód ma również szereg budynków o funkcji przemysłowej, należą do nich: budynki dworca kolejowego z II poł. XIX w. mleczarnia przy skrzyżowaniu ul. Jagiellońskiej i Przemysłowej, zbudowana w tym samym okresie, młyn zbudowany z pocz. XX w., usytuowany przy ul. Jagiellońskiej, a w pobliżu torów kolejowych zespół obiektów dawnej gazowni, zbudowany na pocz. XX w.

7. Charakterystyczny zespół zieleni w centrum miasta powstał na terenie dawnego cmentarza ewangelickiego, założonego w XVIII w. i funkcjonującego do 1945 r. Po II wojnie światowej nagrobki zlikwidowano (zachowały się tylko fragmenty kilku z nich), a teren cmentarza zwany Żalnikiem zamieniono na park. W centrum miasta znajduje się także skwer miejski, z fontanną i pomnikiem Żołnierza Polskiego, założony po 1945 r. na miejscu dawnych podwórz. Istotnym elementem systemu zabytkowej zieleni miejskiej jest cmentarz komunalny, założony na początku XX w. przy ul. Strzeleckiej. Na terenie cmentarza znajduje się kaplica cmentarna, która w latach 1945-1959 pełniła funkcje kościoła parafialnego. Zieleń miejską uzupełnia układ ciągów alejowych wzdłuż głównych ulic. Ulice Przemysłowa i Kolejowa obsadzone są kasztanowcami, grupa kasztanowców rośnie przy zbiegu ul. Zamkowej i Pionierów, w miejscu gdzie kiedyś stał zamek rodziny von Bork.

9.5. Charakterystyka historycznie ukształtowanych układów osadniczych i ich wartości kulturowych

Zabudowa obszaru gminy koncentruje się w obrębie trzydziestu miejscowości, położonych na terenie siedemnastu sołectw. Dominujące układy przestrzenne miejscowości to owalnica, wielodrożnica i ulicówka, bardzo często w obrębie jednej miejscowości wyróżnić można więcej niż jeden z przytoczonych rodzajów rozplanowania zabudowy. Występują tu też wsie powstałe wokół dawnych majątków ziemskich a także kolonie o rozproszonym układzie. W przeważającej części we wsiach dominuje zabudowa z przed II wojny światowej, która zaspokaja większość obecnych potrzeb pod względem powierzchni i kubatury potrzebnej do zamieszkiwania i prowadzenia działalności gospodarczej, jednak jej stan techniczny, poza nielicznymi wyjątkami jest zły. Krótkie charakterystyki miejscowości położonych w obrębie poszczególnych sołectw przedstawione są poniżej.

9.5.1. Sołectwo Brzeźniak

1. Brzeźniak jest wsią położoną na wzniesieniu terenu, w pobliżu dwóch jezior Brzeźniak i Żabice, jeziora te rozciągają się po południowej i wschodniej stronie zabudowań. Pod względem układu przestrzennego wieś jest wielodrożnicą z fragmentami owalnicy, z zabudową rozlokowaną przy drogach prowadzących w kierunku płn. do Przytonia, Rogówka i Węgorska oraz w kierunku pld.wsch. do Brzeźniaka. Przy skrzyżowaniu dróg znajduje się kościół, w jego pobliżu rozciąga się teren po dawnym zespole dworskim. W zabudowie miejscowości dominuje konstrukcja szachulcowa i budynki usytuowane są względem dróg kalenicowo i szczytowo. Zabudowa gospodarcza jest nieliczna, w konstrukcji szachulcowej i murowana, sytuowana na zapleczach domostw. Do ważniejszych obiektów wsi należą: neogotycki kościół fil. pw. św. Mikołaja Biskupa, remiza strażacka - ob. siedziba PTTK - "Florianka", trzy cmentarze: przykościelny, założony w okresie budowy kościoła, czynny do połowy XIX w, obecnie bez nagrobków i ogrodzenia, poewangelicki usytuowany przy drodze do Węgorska, po północno wschodniej stronie wsi, założony w XIX w. oraz katolicki, usytuowany przy drodze do Brzeźnicy, po południowo wschodniej stronie wsi; z zespołu dworskiego, usytuowanego po południowo wschodniej stronie kościoła pozostał zarośnięty plac z fragmentami fundamentów budynków gospodarczych oraz park, założony na początku XIX w. Drogi łączące wieś z Przytoniem, Rogówkiem i Wiewieckiem, obsadzone szpalerami drzew-dębami, klonami i topolami.

2. Drugą wsią sołectwa jest Brzeźnica, położona 15 km. na pld. wsch. od Węgorzyna, na malowniczym, pagórkowatym i zalesionym terenie. Po zachodniej stronie zabudowań płynie rzeka Brzeźnicka Węgorza, po południowej stronie znajduje się niewielkie jezioro. Do wsi prowadzą dwie drogi: w kierunku płn. do wsi Brzeźniak, druga w kierunku zachodnim do Wiewiecka. Pod względem układu przestrzennego wieś jest krótką ulicówką na osi usytuowanej w kierunku wschód zachód, z zabudową zlokalizowaną w pierzei północnej. W północno-zachodniej części wsi, przy wjeździe od strony Brzeźniaka. Droga, biegnąca przez wieś ma nawierzchnię brukowaną. Do ważniejszych obiektów architektonicznych wsi należą: kościół filialny p.w. Matki Boskiej Królowej Polski, otoczony cmentarzem i zespół podworski złożony z domu administratora, niewielkiego parku i dwóch budynków gospodarczych. Z zabudowań wiejskich pozostały do dzisiaj tylko 4 domy wiejskie, murowane, otynkowane, parterowe o bardzo prostych formach. Budynki gospodarcze zachowane są szczytkowo.

9.5.2. Sołectwo Cieszyno

W obrębie tego sołectwa leżą zabudowania jednej miejscowości. Cieszyno leży na łagodnie pofałdowanym terenie wzdłuż wschodniego brzegu jeziora Woświn (800 m powierzchni, dł. 9,5 km). Pod względem układu przestrzennego wieś jest owalnicą, która została rozbudowana w ulicówkę o osi podłużnej biegnącej z pld. wsch. na płn.zach. Zabudowa wiejska rozlokowana została po obu stronach głównej drogi i oraz na terenach otaczających. Przy drodze do Winnik leży zespół zabudowań na miejscu dawnej owczarni oraz kolonia mieszkalna wzniesiona po 1945r. Zabudowa wsi składa się głównie z parterowych domów mieszkalnych zbudowanych z cegły, otynkowanych z fasadami zdobionymi gzymsami i opaskami. Domy wolnostojące, ustawione względem ulicy kalenicowo, w części centralnej odsunięte są od ulicy, często odgródzone od niej kamiennymi murami. Na zapleczach domów zachowane zostały pojedyncze przykłady budynków gospodarczych, murowanych z cegły i kamieni granitowych. Do ważniejszych obiektów wsi należy położony w centralnej części zabudowań kościół rzym. kat. fil. p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, otoczony cmentarzem oraz zespół

podworski składający się z obszernego prostokątnego podwórza, kilku budynków gospodarczych ustawionych w połowie długości podwórza i przy jego granicach (w tym budynek dawnej gorzelni) oraz dwór. Częścią założenia jest zachowany w dużej mierze park, założony na pocz. XIXw, usytuowany po płd. zach. stronie zespołu podworskiego, od zachodu sięgający brzegów jeziora Woświn. Do parku prowadzi aleja kasztanowa zakończona przed dworem gazonem. Na terenie parku zachowały się również fragmenty rodowego cmentarza. Obecny cmentarz komunalny o powierzchni 0.55 ha, usytuowany w płn. zach. części wsi jest cmentarzem poewangelickim. Przez wieś prowadzi Droga wiejska obsadzona lipami. Po płn stronie wsi, przy drodze polnej znajduje się szpaler drzew topolowych. Przez południową część terenów sołectwa przebiega linia kolejowa. Rozplanowanie wsi ukształtowane w XIX w. zachowane jest bez większych zmian. Zniekształceniu uległ zespół owczarni przy torach kolejowych. W centralnej części wsi zakłócona została kompozycja zabudowy wiejskiej przez wprowadzenie nowych domów ustawionych szeregowo. Z historycznej zabudowy zniknęła część wiejskich budynków gospodarczych, w zespole podworskim rozebrany został dwór i przekształcony park przed fasadą dawnego dworu.

9.5.3. Sołectwo Chwarstno

W obrębie tego sołectwa leżą zabudowania jednej miejscowości. Chwarstno, położone 4 km. na zachód od Runowa i 3 km na wsch. od Jeziora Woświn, na grzbiecie wzgórz morenowych przy skrzyżowaniu dróg biegnących z Trzebawia do Runowa i z Mielna do Winnik, jest wsią chłopską o metryce średniowiecznej. Pod względem układu przestrzennego wieś jest ulicówką, z czytelnym fragmentem owalnicy usytuowanej w centralnej jej części, o osi podłużnej wschód-zachód. Zabudowa wiejska rozlokowana po obu stronach drogi, po wsch. i zach. stronie kościoła. Za wsią, przy drodze do Runowa usytuowane 3 wolnostojące zagrody (dawna kolonia Chwarstno). Po płn. stronie wsi, na wysokości kolonii Chwarstno, znajduje się pozostałość po dawnym zespole folwarcznym. Droga biegnąca przez wieś leży na dnie naturalnego wąwozu. Przez pola w kierunku Cieszyna przebiega szpaler topoli. Do ważniejszych obiektów wsi należy położony na grzbiecie wysokiego wzniesienia u w centralnej części wsi kościół fil. p.w. Wniebowzięcia NMP, zbudowany na przełomie XV/XVI w. oraz dwa cmentarze: przykościelny, założony w czasie budowy kościoła, obecnie bez nagrobków oraz poewangelicki, założony ok. 1900 r., bez nagrobków, silnie zarośnięty podrostami, z zieleni nasadzonej zachowało się kilka żywotników zachodnich.

9.5.4. Sołectwo Kraśnik Łobeski

Sołectwo Kraśnik Łobeski, położone w północnej części gminy, 5 km. na płn. od Węgorzyna, obejmuje swoim zasięgiem tereny jednej miejscowości. Wieś ta została założona w okresie średniowiecza przez rodzinę Borków leży na urozmaiconym, pagórkowatym, zalesionym terenie z linią kolejową po płd. wsch. stronie wsi. Połączona jest drogami lokalnymi z Runowem, Sielskiem i Kąkolewicami oraz ze wsią Gardno. Pod względem układu przestrzennego Kraśnik jest wsią ulicową z czytelnymi elementami owalnicy. Zabudowa wiejska rozlokowana jest po płn. stronie drogi wiejskiej. Zabudowa mieszkalna i gospodarcza, wzniesiona w 2 poł. XIX w, modernizowana była w okresie międzywojennym. Składają się na nią domy wiejskie murowane z cegły i tynkowane, ustawione względem drogi kalenicowo i szczytowo, przeważnie parterowe, przykryte dachami dwuspadowymi. Po zachodniej stronie zespołu podworskiego, będącego dominującym elementem układu przestrzennego wsi, zachowało kilka domów pracowników dworskich, murowanych, krytych wysokimi dachami. Do ważniejszych obiektów wsi należy Kościół rzym. kat. fil. p.w. Matki Boskiej Gromnicznej, mauzoleum rodziny Passartów, usytuowane po wsch. stronie kościoła oraz zespół podworski. Dwór, park i budynki gospodarcze wznoszono sukcesywnie do k. XIX w. Dwór został zniszczony w 1945 r. a następnie rozebrany w latach sześćdziesiątych XX w. Po pierwotnym założeniu pozostał park oraz kilka budynków gospodarczych ustawionych wokół dużego, prostokątnego dziedzińca. Kompozycja parku, oprócz alei dojazdowej od strony płd. zach. jest obecnie zatarta, na terenie jego pozostałości rośnie 25 gatunków drzew, w tym dęby, lipy, klony, wiązy i żywotnik olbrzymi. Aleja dojazdowa została obsadzona lipami. W pobliżu kościoła znajduje się cmentarz, zawożony w okresie jego budowy, obecnie bez nagrobków. Na odcinku przyległym do zespołu podworskiego zachowała się brukowana droga. Nawierzchnię taką posiada również częściowo obsadzona klonami droga do Gardna i Siedlic. W kierunku Runowa prowadzi aleja złożona z dębów, jesionów i klonów. Układ przestrzenny wsi zachowany w stanie jaki

uksztaltowano w ciągu XIX w. W zabudowie wiejskiej występują liczne ubytki zagród, zwłaszcza zabudowy gospodarczej.

9.5.5. Sołectwo Lesięcin

1. Sołectwo Lesięcin, położone w północnej części gminy, 7 km. na półn. od Węgorzyna, obejmuje swoim zasięgiem tereny trzech miejscowości: Lesięcina, Gardna i Kąkolewic. Lesięcin jest wsią założoną w okresie średniowiecza przez rodzinę Borków. Leży na urozmaiconym, pagórkowatym terenie równoległym do doliny rzeki Reskiej Węgorzy, która rozdziela teren wsi od sąsiedniej- Kąkolewic. Za rzeką po stronie zach. biegnie linia kolejowa łącząca Runowo z Łobzem. W okolicy wsi występuje kilka wysokich jak na lokalne warunki wzniesień (ponad 100 m n.p.m.). Tereny wsi są połączone siecią dróg z szosą łączącą Węgorzyna z Łobzem oraz drogami lokalnymi z Kąkolewicami, Gardnem i Rogówkiem. Pod względem układu przestrzennego jest to wieś ulicowa z dającymi się wyodrębnić dwoma członami zabudowy. W pierwszej części zachowane zostały fragmenty owalnicy z położonym na krańcu półn. wzgórzem, na którym stał kościół, rozebrany na pocz. XX w. Po obu stronach drogi, tej części wsi, usytuowane są pojedyncze zagrody. Za wzgórzem kościelnym, po stronie półn. wsch. znajduje się niewielki cmentarz. W drugiej części, na wzniesieniu terenu usytuowany jest rozległy zespół podworski, z dworem, parkiem i budynkami gospodarczymi. Zabudowa wiejska rozlokowana głównie po wsch. stronie drogi, kalenicowo. W pierwszej części dominują budynki wolnostojące, często znacznie od siebie oddalone. W drugiej części zabudowa jest bardziej zwarta, z budynkami gospodarczymi ustawionymi tuż przy drodze szczytowo. Budynki zostały wzniesione przede wszystkim z cegły, częściowo w licu ceglany, częściowo tynkowane. W pobliżu zespołu podworskiego zachowały się szeregowe domy służby folwarcznej, a po zach. stronie drogi wzniesiono 2 nowe bloki mieszkalne. Do ważniejszych obiektów wsi należy zaliczyć zespół podworski oraz park z 2 poł. XIX w., założony na zboczu wzgórza po półn. zach. stronie dworu. Na jego terenie rosną 23 gatunki drzew liściastych i 9 gatunków drzew iglastych, w tym: dęby, jesiony, kasztanowce i jedlice. Na terenie wsi zachowały się dwa cmentarze: przykościelny, nieczynny od pocz. XX w., bez nagrobków oraz poewangelicki, założony w 2 poł. XIX w. Aktualnie nieczynny. Droga wiejska ma nawierzchnię brukowaną, przy zespole podworskim wymienioną na asfalt. Droga prowadząca do Kąkolewic obsadzona jest dębami. Układ przestrzenny wsi zachowany w stanie nadanym mu w 2 poł. XIX w, z licznymi ubytkami zabudowy.

2. Gardno jest wsią założoną w okresie średniowiecza przez rodzinę Borków. Leży na krawędzi łagodnych wzniesień po stronie półn i podmokłych łąk po stronie półn. zach. Wieś połączona jest drogami lokalnymi z Kraśnikiem Łobezkim i Runowem. Miejscowość założona została w formie ulicówki z drogą wiejską biegnącą z półn. na zach. z fragmentami owalnicy. W części półn. na wzniesieniu terenu, w zach. pierzei drogi posadowiony jest kościół, otoczony niewielkim cmentarzem. W pobliżu kościoła znajduje się kilka zagród. Nieco na półn. od kościoła po wsch. stronie drogi wiejskiej usytuowany jest zespół pofolwarczny z budynkami gospodarczymi i parkiem. W zach. części wsi, po półn. stronie drogi usytuowana jest kolonia domów mieszkalnych, a dalej na zachód znajduje się cmentarz. Zabudowa mieszkalna i gospodarcza wzniesiona została głównie w końcu XIX w. Przeważają domy wolnostojące, ustawione względem drogi kalenicowo, parterowe, murowane z cegły, o bardzo prostych formach. W zachodniej części wsi znajdują się parterowe ceglane czworaki o identycznych formach oraz jeden dom zbudowany współcześnie. Do najważniejszych obiektów wsi należą: kościół fil. p.w. św. Mateusza Apostoła, pozostałości zespołu dworskiego. (dwór zniszczony w 1945 r, został później rozebrany- po dawnym zespole zabudowy pozostał dziedziniec, dwa budynki gospodarcze), park, założony w 3 ćw. XIX w. porośnięty drzewostanem rodzimego pochodzenia oraz dwa cmentarze: przykościelny, otoczony murem kamiennym i poewangelicki, obecnie nie używany. Droga wiejska i dojazd do wsi od strony półn. zach. jest wybrukowany, oraz obsadzone lipami, pozostałe drogi: prowadząca do Kąkolewic obsadzona dębami, droga do szosy, kasztanowcami, a droga do Runowa obsadzona topolami. Układ przestrzenny wsi zachował się w stanie ukształtowanym częściowo w okresie średniowiecza i w 2 poł. XIX w. Substancja budowlana jest obecnie znacznie zubożona. W zabudowie wiejskiej występują luki, w zespole folwarcznym brak dworu i kilku innych budynków gospodarczych.

3. Kąkolewice, wieś położona o 3 km na zach. od szosy Węgorzyno-Łobez, leży na urozmaiconym, pagórkowatym terenie z pasem lasów po stronie pld. zach. i płynącą po pld. wsch. stronie rzeką Węgorzą. Rzekę oddziela od wsi linia kolejowa łącząca Szczecin z Koszalinem. Zabudowa składa się z dwóch członów o układzie ulicowym, pomiędzy nimi usytuowany jest zespół podworski. W zach. starszej części wsi na wzniesieniu terenu usytuowany jest kościół. U stóp wzniesienia po stronie południowej usytuowane są 2 stawy rybne. Tworzy ją kilka domów, ustawionych względem dróg kalenicowo, parterowych, murowanych z cegły. Do najważniejszych obiektów wsi należą: budynek szkoły wzniesiony współcześnie, kościół rzym. kat. fil. p.w. św. Józefa, kaplica grobowa, dzwonnica, cmentarz przykościelny, stacja uzdatniania wody zbudowana po 1945r oraz zespół dworski założony w XVI w. Obok zabudowań folwarcznych mieściła się siedziba rodu, zbudowana od podstaw w 1805 r. w formie klasycystycznego dworu. Z dawnego dwuczłonowego zespołu pozostał dziedziniec gospodarczy, ruina dworu, dwa budynki gospodarcze oraz park, usytuowany po pld. wsch. stronie dworu. Dwór zbudowany jest z cegły, budynki gospodarcze z kamieni granitowych i z cegły. Uzupełnieniem założenia jest park, założony w XVII w. po pld. wsch. stronie dworu. Na jego terenie rosną dęby, lipy, klony i graby. Układ przestrzenny wsi zachował się w stanie jego ukształtowania w XIX w, z nielicznymi starszymi elementami. W zabudowie obu części wsi istnieją luki i pustki po wyburzonych zabudowaniach. W zespole podworskim brak dworu i dwóch budynków gospodarczych.

9.5.6. Sołectwo Mielno

1. Sołectwo Mielno, położone w północnej części gminy, 8 km na pln. wsch. od Cieszyna Łobeskiego, obejmuje swoim zasięgiem tereny jednej miejscowości. Wieś położona jest na pagórkowatym terenie, na wschodnim brzegu jeziora Mielno i w pobliżu jezior: Sambórz Duży i Woświn. Po pln. stronie wsi płynie rzeka Ukleja. W jej sąsiedztwie znajduje się kilka wzgórz o wysokości ok 100 m n.p.m., z których rozciągają się rozległe widoki na okolice. Wieś połączona jest drogami lokalnymi z Cieszynem Łobeskim, Zwierzynkiem, Sielskiem i Chwarstnem. Pod względem układu przestrzennego wieś jest ulicówką z zachowanym fragmentem dawnej owalnicy, o osi podłużnej biegnącej z pld. na pln. Zabudowa wiejska rozlokowana jest po obu stronach ulicy wiejskiej. Większość domów pochodzi z końca XIX i pocz. XX w, ustawione są względem ulicy kalenicowo i szczytowo. We wsch. części wsi, przy drodze do Sielska znajdują się 2 bloki mieszkalne z lat siedemdziesiątych XX w. Budynki gospodarcze, ustawione na tyłach domostw, przeważnie murowane z cegły, rzadziej w konstrukcji szachulcowej, przykryte dachami dwuspadowymi.

Do najważniejszych obiektów wsi należą: kościół rzym. kat. fil. p.w. Matki Boskiej Różańcowej z cmentarzem przykościelnym oraz zespół podworski, założony w XVIII w. po zach. stronie średniowiecznego wzgórza zamkowego, do dziś pozostał po nim dwór w stanie ruiny, 2 zrujnowane budynki z cegły i fundamenty po rozebranych budynkach gospodarczych. Park przydworowy nie zachował się. Na terenie wsi leży również cmentarz poewangelicki, założony w 2 poł. XIX w. Zajmuje obszar 0,09 ha. jest silnie zarośnięty, obecnie bez nagrobków. Układ przestrzenny wsi wykształcony w końcu XVIII w, zachował się w rozplanowaniu wsi. Plan zespołu podworskiego jest obecnie nieczytelny.

9.5.7. Sołectwo Mieszewo

1. Sołectwo Mieszewo, położone w północnej części gminy, 6 km na wsch. od Dobrej Nowogardzkiej, obejmuje swoim zasięgiem tereny jednej miejscowości. Wieś położona jest na terenie pagórkowatym, po obu brzegach rzeki Ukleji płynącej z południa na północ. Po pln. zach. stronie wsi usytuowane jest jezioro Okrzeja. Wieś połączona jest drogami lokalnymi ze Zwierzynkiem, Siedlicami i Sielskiem. Po pld. wsch. stronie biegnie linia kolejowa. Pod względem układu przestrzennego wieś jest dwuczłonowa, złożona z części chłopskiej i dworskiej. Część chłopska, po zach. stronie Ukleji, ma plan owalnicy o osi podłużnej biegnącej z pld. wsch. na pln. zach. Przy drogach rozlokowana jest zabudowa wiejska, która ciągnie się do brzegów Ukleji. Zabudowę mieszkalną z okresu XIX i 1 poł. XX w. stanowią domy wolnostojące, ustawione względem ulicy kalenicowo i szczytowo. W pobliżu zespołu podworskiego znajduje się kilka czworaków z pocz. XX w. i kilka bloków z lat siedemdziesiątych XX w. Do ważniejszych obiektów wsi należą: kościół rzym. kat. par. p.w. św. Józefa, młyn zbudowany w 4 ćw. XIX w, na miejscu starszego, aktualnie nieczynny, dworzec kolejowy zbudowany w 4 ćw. XIX w oraz zespół podworski złożony z dworu, kilku budynków gospodarczych ustawionych wokół kolistego dziedzińca i parku

rozciągniętego po płd. zach stronie zespołu. Uzupełnieniem układu przestrzennego zabudowań dworskich jest park w zespole podworskim założony w 2 poł. XIX w. na bazie lasu nad Ukleją. W wsi znajdują się trzy cmentarze: przykościelny, założony w okresie budowy kościoła oraz poewangelicki, obecnie komunalny, po płd. stronie wsi oraz poewangelicki wojenny, położony po płn. stronie wsi, na wzgórzu. Układ przestrzenny i zabudowa wsi zachowały się w formie ukształtowanej od czasów średniowiecza po początek XX w. ze wszystkimi elementami.

9.5.8. Sołectwo Przytoń

1. Sołectwo Przytoń, położone w północno- zachodniej części gminy, 3,5 km na wschód od Węgorzyna, obejmuje swoim zasięgiem tereny trzech miejscowości: Przytoń, Rogówko i Sulice. Wieś Przytoń położona jest na terenie pagórkowatym, na płn. brzegu jeziora Przytońskiego (pow. 70,03 ha, długość 1800 m.). Po zach. i płn stronie wsi, cztery znaczne wzniesienia terenu (ponad 100 m n.p.m.) z rozległymi widokami na okolice. Wieś składa się z dwóch członów: części chłopskiej i dworskiej. Część chłopska, położona w pobliżu jeziora, ma kształt widlicy zamkniętej z trzech stron drogami. Zabudowa mieszkalna i gospodarcza wsi wzniesiona w 2 poł. XIX w. składa się z domów ustawionych względem dróg kalenicowo i szczytowo, z fasadami poprzedzonymi ogródkami. Do ważniejszych obiektów wsi należą: kościół rzym. kat. fil. p.w. Marii Magdaleny, kuźnia, zbudowana w końcu XIX w. w płn. części wsi, zespół dworski założony w XVIII w, rozbudowany w ciągu XIX stulecia, złożony z obszernego dziedzińca, dworu, budynków gospodarczych i parku. W otoczeniu układu znajduje się park, założony na pocz. XIX w. po płd. stronie dworu. Na terenie wsi położone są dwa cmentarze: przykościelny, założony w okresie budowy kościoła, aktualnie nie czynny oraz poewangelicki, założony na początku XX w, porośnięty starodrzewiem. Układ przestrzenny obu członów wsi został zachowany w stanie ukształtowanym w ciągu XIX w. W zabudowie wiejskiej występują niewielkie ubytki zagród i zabudowy gospodarczej. W zespole podworskim budynki zachowały się mocno przebudowane. Nad brzegiem jeziora, w południowo- zachodniej części wsi, zlokalizowano ośrodek wypoczynkowy „Przytoń” oraz pensjonat „Wodna Dolina”

2. Rogówko, położone 7 km na płn. wsch. od Węgorzyna jest wsią położoną na terenie pagórkowatym, zalesionym, 750 m na płd. od wsi, wśród lasów położone jest niewielkie jezioro Rogowo. Po wsch. stronie wsi przepływa rzeka Brzeznicka Węgorza. Wieś jest wielodrożnicą z zespołem podworskim usytuowanym w jej centrum. Po wsch. stronie zespołu, na wzniesieniu terenu usytuowany jest kościół otoczony cmentarzem. Zabudowa wiejska rozlokowana przy drodze biegnącej po płn. stronie zespołu o osi podłużnej wsch. zach. Na płn. od zespołu podworskiego usytuowany jest niewielki zespół dawnej owczarni, obok której stoi stacja przekątnikowa. Zabudowa mieszkalna i gospodarcza pochodzi z końca XIX i pocz. XX w. Do najważniejszych obiektów wsi należą: kościół rzym. kat. fil. p.w. Podwyższenia Krzyża Św. zbudowany w 4 ćw. XIX w oraz zespół dworski wzniesiony w XVIII w, w jego otoczeniu znajduje się park, założony w XVIII w. W jego drzewostanie występuje 22 gatunki drzew liściastych, 6 iglastych i 8 gatunków krzewów ozdobnych, oprócz gatunków miejscowych rosną tu platany, dęby czerwone, modrzewie europejskie. Droga prowadząca z Rogówka do Przytonia obsadzona jest topolami, a do Lesięcina lipami. Układ przestrzenny wsi ukształtowany w końcu XIX w. zachowany został w całości. W zabudowie wiejskiej występują liczne ubytki zagród, w zabudowie podworskiej brakuje głównego elementu - zrujnowanego dworu.

3. Sulice są kolonią, założoną w 1823 r. po wschodniej stronie jeziora Węgorzyna, pomiędzy drogami prowadzącymi z Węgorzyna do Przytonia i Wiewiecka. Składa się z kilku zagród, rozmieszczonych w rozproszony. W południowej części osady znajduje się cmentarz ewangelicki, z za chowanymi nagrobkami.

9.5.9. Sołectwo Runowo Pomorskie

1. Sołectwo Runowo Pomorskie, położone 2,5 km na pn. zach. od Węgorzyna, obejmuje swoim zasięgiem tereny dwóch miejscowości: Runowo Pomorskie oraz Połchowo. Runowo Pomorskie jest osiedlem kolejowym założonym w sąsiedztwie dworca kolejowego, wybudowanego w 1859 r. t.j. po uruchomieniu linii kolejowej łączącej Szczecin ze Stargardem i Koszalinem. Stacja kolejowa i osada powstały na gruntach wsi Połchowo. W 1877 r. stacja kolejowa została rozbudowana o nową linię łączącą Runowo z Drawskiem Pom. Osiedle

rozbudowano po zakończeniu I wojny światowej. Osada składa się z dwóch części. Część pierwsza zlokalizowana tuż przy dworcu w formie jednej ulicy biegnącej równolegle do przebiegu linii kolejowej. Po obu stronach ulicy usytuowane są domy mieszkalne. Druga część osady rozlokowana jest pld. wsch. stronie dworca, przy 4 ulicach : dwóch prostopadłych do ul. Dworcowej i rozchodzących się od niej w kierunku pld. trójkątnie, oraz dwóch łączących je przecznic. Pomiędzy tymi dwoma przecznicami, przy ul. Połchowskiej, usytuowana jest kaplica. W zabudowie dominują domy historyczne ceglane, o częściowo otynkowanych elewacjach. Do ważniejszych obiektów miejscowości należą: kaplica rzym. kat. fil. p.w. M.B.Królowej Polski, zbudowana ok. 1926 r. jako kaplica przedpogrzebowa. Po 1945 r. zaadaptowana została na kościół rzym. kat. Znajduje się tu również zespół budynków związanych ze stacją kolejową, zbudowany w 4 ćw. XIX w. Składa się z lokomotywni, obrotnicy, 2 wież ciśnień , 2 nastawni. Do zespołu należy również budynek dworca i budynek zawiadowcy.

2. Połchowo, położone 2 km na zach. od Węgorzyna znajduje się na lekkim wyniesieniu terenu przechodzącego w kierunku południowym w nieckę po dawnym jeziorze Połchowskim, gdzie obecnie znajdują się stawy rybne. pod względem układu przestrzennego wieś jest ulicówką z zabudową zlokalizowaną po obu stronach drogi biegnącej ze wschodu na zachód. Od głównej drogi odchodzi droga w kierunku Runowa. Dominuje zabudowa mieszkalna i gospodarcza z 2 poł. XIX i początku XX w. We wsi nie zachował się kościół, całkowitej dewastacji uległ również zespół dworski. Układ przestrzenny wsi zachowany został w stanie nadanym mu w 2 poł. XIX w. W zabudowie występują liczne ubytki.

9.5.10. Sołectwo Runowo

Sołectwo Runowo położone 4 km na pn. zach. od Węgorzyna, obejmuje swoim zasięgiem tereny jednej miejscowości, leży nad rzeką Reską Węgorzą, na terenie pagórkowatym z dwoma wysokimi wzniesieniami (ponad 90 m n.p. m.) po pld. i pln. stronie Runowa. Wieś połączona jest drogami lokalnymi z Chwarstnem, Runowem Pomorskim, Kraśnikiem Łobeskim i Siedlicami. Pod względem układu przestrzennego wieś jest wielodrożnicą wykształconą z owalnicy o osi podłużnej wsch. zach. Elementy owalnicy zachowane zostały w centralnej części wsi. Zabudowa wiejska z XIX i 1 poł. XX, rozlokowana jest po obu stronach drogi głównej i drogi prowadzącej z południa na północ, z Winnik do Kraśnika. Domy oraz budynki gospodarcze ustawione są względem dróg kalenicowo i szczytowo. Do ważniejszych obiektów wsi należą: kościół rzym. kat. par. p.w. .w. Tomasza Apostoła, młyn oraz pozostałości zespołu dworskiego założonego na pocz. XIX w. Pozostał z niego prostokątny dziedziniec, kilka ustawionych wokół niego budynków, oraz park. Na terenie miejscowości położone są cztery cmentarze: przykościelny, czynny do końca XIX w, dwa poewangelickie na jednym z nich, położonym na pln. stronie wsi zachowały się nagrobki, drugi został całkowicie zdewastowany, ostatnim z wymienianych jest cmentarz komunalny, założony w 1945 r. nieopodal młyna na Reskiej Węgorzy. Układ przestrzenny wsi zachowany został w stanie jego ukształtowania w ciągu XIX w. W zabudowie wiejskiej występują ubytki budynków gospodarczych, w zespole folwarcznym brak pałacu, nastąpiły ponadto częściowe przekształcenia zabudowy gospodarczej.

9.5.11. Sołectwo Sarnikierz

1. Sołectwo Sarnikierz położone na pld. zach. od Węgorzyna, obejmuje swoim zasięgiem tereny trzech miejscowości: Sarnikierz, Dłusko i Podlipce. Sarnikierz jest kolonią założoną w 1835 r. na terenie lasów leżących wokół Dłuska po wsch. stronie jeziora Dłusko. Skomunikowana jest drogami lokalnymi z Dłuskiem i Podlipcami. Przy drodze do Dłuska znajduje się wzniesienie Sarnikierz, o wysokości ponad 169 m n.p.m., znane pod nazwą Samiej Góry. Układ wsi jest rozproszony, zagrody znacznie od siebie oddalone, zlokalizowane na polanach, połączone są siecią leśnych dróg. We wsi znajduje się cmentarz założony w 2 poł. XIX w, obecnie nieczynny. Układ przestrzenny i zabudowa wsi zachowane zostały w stanie historycznym, część domów przebudowana została na letniska.

2. Dłusko, położone 8 km na pld. od szosy Chociwel-Węgorzyna. Wieś leży na urozmaiconym krajobrazowo, pagórkowatym terenie, na pln. brzegu rynnowego jeziora Dłusko w pobliżu największego na terenie województwa

wzniesienia terenu, szczytu Głowacz. Wieś połączona jest drogami lokalnymi ze wsią Samikierz i Podlipce, składa się z dwóch oddalonych od siebie członów: zabudowy chłopskiej i zespołu podworskiego. Pierwsza część założona była na planie widlicy, po płn. stronie jeziora Dłusko. Zabudowa wiejska rozlokowana po obu stronach drogi prowadzącej w kierunku Winnik i po płn. stronie drogi biegnącej do wsi Podlipce. Dwie zagrody usytuowane są również przy drodze prowadzącej na południe do zespołu podworskiego. Zespół ten położony jest nad samym brzegiem jeziora, po jego zach. stronie. Przy drodze do Winnik, po płn. stronie wsi usytuowany jest drugi cmentarz. Do ważniejszych obiektów na terenie wsi należą: ruina kościoła zbudowanego na przełomie XV/XVI w. wraz z otaczającym go cmentarzem, zespół podworski, założony w 4 ćw. XIX w. Składa się z wielkiego dziedzińca, ustawionych wokół niego kilku budynków gospodarczych, oficyn i parku. W obrębie dziedzińca, po jego południowej stronie, stał dwór rozebrany w latach osiemdziesiątych XX w. Park założony wraz z zespołem dworskim w 4 ćw. XIX w. Zajmuje obszar 8,5 ha. Położony jest na stoku wzgórza opadającego w kierunku dziedzińca gospodarczego. Na terenie wsi znajduje się również cmentarz poewangelicki założony po 1918 r. z zachowanymi częściowo nagrobkami z lat 1918-1941. Układ przestrzenny wsi zachowany został w stanie ukształtowanym w okresie średniowiecza i w 4 ćw. XIX w. W substancji budowlanej występują liczne ubytki zabudowy zagród, w zespole podworskim brak dworu. Nowa zabudowa występuje nielicznie.

3. Podlipce, położone 4 km na płd. od Węgorzyna są osadą położoną na pagórkowatym, zalesionym terenie. Wieś położona jest przy skrzyżowaniu drogi łączącej Węgorzyna z Samikierzem i Winniki ze Storkowem. Składa się z rozległego zespołu podworskiego i koloni domów mieszkalnych pracowników folwarcznych. Po płn. stronie osady, przy drodze do Węgorzyna usytuowany jest cmentarz. W układzie zabudowy mieszkalnej dominują domy mieszkalne pracowników folwarcznych wzniesione w końcu XIX w. po płn. stronie zespołu dworskiego. Głównym elementem układu jest zespół podworski złożony z domu administratora, 3 budynków gospodarczych i parku założony w 1 poł. XIX w. Układ ten uzupełnia park, założony w 1 poł. XIX w. po wsch. stronie zespołu dworskiego. We wsi znajduje się cmentarz poewangelicki, usytuowany na wzniesieniu terenu, z którego wyodrębnia się wysoką zielenią, m.in. dębami. Jego układ przestrzenny i nagrobki zostały zniszczone. Z e wsi prowadzi droga do Węgorzyna obsadzona kasztanowcami i klonami. Droga do Winnik obsadzona jest drzewami mieszanymi, m.in. klonami. Układ przestrzenny wsi ukształtowany w XIX w. zachowany został w całości. W zabudowie podworskiej brak przynajmniej dwóch budynków gospodarczych.

9.5.12. Sołectwo Sielsko

Sołectwo Sielsko położone 5 km na płd. zach od Mielna, obejmuje swoim zasięgiem tereny jednej miejscowości. Wieś jest położona na urozmaiconym, pagórkowatym terenie, nieopodal jezior Sambórz i Sambórz Mały. Wieś skomunikowana jest drogami lokalnymi z Mielnem, Siedlicami, Kraśnikiem Łobeskim. Po płn. zach. stronie wsi biegnie linia kolejki wąskotorowej. Pod względem układu zabudowy wieś jest owalnicą o osi podłużnej wsch. zach. Zabudowa mieszkalna miejscowości rozlokowana jest w obu pierzejach głównej ulicy i we wnętrzach obu części nawsia. Składa się z wolnostojących zagród, przeważnie trzybudynkowych, odsuniętych od linii jezdni. Domy i budynki gospodarcze ustawione względem drogi przeważnie szczytowo. Do ważniejszych obiektów na terenie wsi należą: kościół rzym. kat. par. p.w. św. Jana Chrzciciela otoczony cmentarzem, zbudowany w XV w. oraz zespół dworski założony w XVIII w, rozbudowany w końcu XIX stulecia. Złożony był z okazałego dworu, parku i zespołu budynków gospodarczych usytuowanych wokół prostokątnego dziedzińca, po zach. stronie kościoła. Dwór spalony w 1959 r. został rozebrany w latach osiemdziesiątych XX w. Pozostał park, a z zespołu gospodarczego dziedzińca i 2 przebudowane po 1945r budynki. We wsi istnieje także cmentarz komunalny, założony w 1 poł. XX w. Układ przestrzenny wsi zachowany został w stanie jego ukształtowania w okresie średniowiecza i w XIX w. Wiejska zabudowa mieszkalna i gospodarcza zachowała się w dość dobrym stanie. Ubytki w zabudowie występują w zespole podworskim, jego pierwotna kompozycja jest zatarta.

9.5.13. Sołectwo Stare Węgorzynko

1. Sołectwo Stare Węgorzynko położone 4 km na płd. od Węgorzyna, obejmuje swoim zasięgiem tereny dwóch miejscowości: Stare Węgorzynko, Nowe Węgorzynko. Stare Węgorzynko jest osadą położoną na pagórkowatym, zalesionym terenie w pobliżu dwóch jezior: Wolnowo i Czarne Górn. W pobliżu jezior znajdują się 3 znaczne

wyniesienia terenu o wysokości 125 m.n.p.m., stanowiące punkty widokowe na okolice. Pod względem układu przestrzennego wieś jest ulicówką. Dominującym elementem osady jest zespół podworski, z zabudową zlokalizowaną po wsch. stronie drogi. Domy mieszkalne wsi są przeważnie wolnostojące, ustawione względem drogi kalenicowo. Zespołowi podworskiemu towarzyszy park, założony na zboczu wzgórza morenowego w 2 poł. XIX w., zajmuje obszar 6 ha. Układ przestrzenny osady został zachowany w stanie jego ukształtowania w XIX w. Kompozycja przestrzenna zespołu podworskiego jest w znacznym stopniu zatarta z uwagi na rozebranie części zabudowy, w tym dworu.

2. Nowe Węgorzynko jest kolonią, która została założona w 1828 r. na gruntach Węgorzyna, na południe od miasta. Najpierw powstał tutaj folwark, a następnie 6 domów pracowników rozlokowanych w jego pobliżu.

9.5.14. Sołectwo Trzebawie

Sołectwo Trzebawie położone 4 km na płn. zach. od Cieszyzna, obejmuje swoim zasięgiem tereny jednej miejscowości. Wieś położona na grzbiecie pasma wzgórz rozciągających się wzdłuż płn. brzegu jeziora Woświn, składa się z dwóch członów. Część starsza, przy drodze do Mielna, ma formę ulicówki o osi podłużnej wsch. zach. Pomiędzy drogą wiejską, a drogą do Mielna, na najwyższym wzniesieniu, usytuowany jest kościół otoczony cmentarzem. Zabudowa wiejska rozlokowana po obu stronach drogi na wschód od kościoła. Po płn. zach. stronie wsi usytuowany jest cmentarz. Po zach. stronie kościoła, na wzniesieniu terenu usytuowany jest teren dawnego zespołu folwarcznego. Tuż za nim, w kierunku płn. rozlokowana jest kolonia kilku zagród. Zabudowa miejscowości usytuowana jest względem drogi szczytowo i kalenicowo. Do najważniejszych obiektów należą: kościół rzym. kat. fil. p.w. .w. Michała Archanioła, zbudowany w 2 poł. XVIII w. oraz zespół dworski założony w XVIII w. W jego otoczeniu nie zachował się park. Na terenie wsi znajdują się dwa cmentarze: przykościelny zlikwidowany na pocz. XX w. oraz poewangelicki założony na pocz. XX w. aktualnie nieczynny. Przy drodze prowadzącej ze wsi do dawnego zespołu dworskiego rośnie kilka olbrzymich topoli czarnych. Układ przestrzenny wsi zachowany został w stanie jego ukształtowania w XVIII i XIX w. Kompozycja zespołu podworskiego nieczytelna, z uwagi na wyburzenie budynków i wycięcie parku.

9.5.15. Sołectwo Winniki

Sołectwo Winniki położone 4 km na płn. wsch. od Węgorzyna, obejmuje swoim zasięgiem tereny jednej miejscowości. Wieś leży przy szosie Chociwel-Węgorzyno. Położona jest na terenie pagórkowatym z kilkoma wysokimi wzniesieniami rozlokowanymi w promieniu ok. 2,00 km od zabudowy wsi. Wzniesienia noszące nazwy: Obleniec, Jaźwiny, Wzgórze Kamienne, Kasprowa Góra, Krucze Wzgórze, mają wysokość ponad 100 m n.p.m. Najwyższe jest wzgórze Jaźwiny liczące 134,4m. Po płn. stronie wsi przebiega linia kolejowa. Pod względem układu przestrzennego wieś składa się z dwóch części chłopskiej, i podworskiej. Część pierwsza oddalona od szosy w kierunku płn. zach. przy drodze do Chwarstna, jest ulicówką o osi podłużnej biegnącej z pld. na płn. W pld. zach. części wsi. Zabudowa wiejska skoncentrowana głównie po wsch. stronie drogi. Część podworska, odsunięta od wsi, zlokalizowana po obu stronach szosy Chociwel-Węgorzyno. Domy wiejskie ustawione są względem drogi kalenicowo. Do najważniejszych obiektów wsi należą: kościół rzym. kat. fil. p.w. .w. Karola Boromeusza, zbudowany w 1860 r. oraz zespół folwarczny po pld. stronie szosy złożony z dziedzińca, domu administratora i 6 budynków gospodarczych ustawionych wokół dziedzińca. Zespołowi folwarcznemu towarzyszy park położony po płn. stronie szosy. Na jego terenie rośnie 22 gatunków drzew liściastych, 6 gatunków drzew iglastych i 19 gatunków krzewów. W drzewostanie przeważają dęby, buki, graby, lipy i klony. Rosną tam również cyprysiki i modrzewie. na terenie wsi znajduje się również cmentarz założony w 2 poł. XIX w., jest silnie zarośnięty, bez nagrobków, które uległy zniszczeniu. Droga prowadząca od szosy do leśniczówki położonej na uboczu wsi jest brukowana. Układ przestrzenny obu części wsi zachowany został w stanie odpowiadającym kompozycji z XIX i pocz. XX w. W zespole podworskim nastąpiło zatarcie kompozycji parku, głównie przez wyburzenie dworu.

9.5.16. Sołectwo Wiewiecko

1. Sołectwo Wiewiecko, położone 6 km. na wsch. od Węgorzyna, obejmuje swoim zasięgiem tereny trzech miejscowości: Wiewiecka, Ginawy u niewielkiej osady, Łobzowa. Wiewiecko położone jest wśród lasów przy drodze z Ginawy do Węgorzyna i Brzeźniaka, na płn. wsch. brzegu jeziora Wiewiecko (o pow. 5 ha). W najbliższej okolicy osady znajdują się jeszcze 3 dalsze jeziora: po stronie płn. jezioro Stopno Duże i Małe, po pld. jezioro Dobrowo. Jest wsią o układzie rozproszonym. Domy mieszkalne ustawione są względem drogi kalenicowo. Na terenie wsi znajduje się zespół podworski, całkowicie przebudowany po 1945 r. dwór został wtedy rozebrany. Pozostałością po nim jest park, założony w XIX w. po płn. zach. stronie dawnego dworu i zespołu gospodarczego, na zboczu wyniesienia opadającego w kierunku jeziora. Zajmuje obszar 5 ha. Na terenie wsi położony jest także cmentarz poewangelicki, obecnie mocno zarośnięty, bez nagrobków. Droga prowadząca od zespołu podworskiego do drogi głównej jest wybrukowana i obsadzona kasztanowcami., natomiast droga do Węgorzyna lipami. Ukształtowany w XIX w. układ przestrzenny kilku odrębnych zespołów folwarcznych, które istniały na tym terenie, zachowany został tylko częściowo. Kompozycja wszystkich zespołów słabo czytelna, z uwagi na liczne ubytki zabudowy.

2. Ginawa, położona 8 km. na pld. wsch. od Węgorzyna, znajduje się na urozmaiconym, pagórkowatym terenie, nieopodal jeziora Dubie, które rozciąga się na płn. wsch. od zabudowań. Pod względem układu przestrzennego wieś jest ulicówką o osi podłużnej płn. pld. z główną drogą wiejską skręcającą na płn. w kierunku wsch. Zabudowa mieszkalna i gospodarcza miejscowości jest usytuowana względem drogi kalenicowo, domy są przeważnie parterowe, przykryte dachami dwuspadowymi, murowane z cegły. W pierzei ulicy ustawione są również ceglane stodoły. We wschodniej pierzei drogi, po pld. stronie zespołu podworskiego usytuowane są 3 bloki mieszkalne. Na terenie wsi znajduje się również leśniczówka, zbudowana w okresie międzywojennym w głębi lasu, murowana z cegły, parterowa przykryta dachem dwuspadowym z drewnianą werandą przy fasadzie. Dominującymi elementami w układzie przestrzennym wsi jest otoczony cmentarzem kościół rzym. kat. p.w. św. Anny, zbudowany w 1772 r. oraz zespół podworski, założony w XVIII w. przez rodzinę Borków. W jego otoczeniu znajduje się park, założony w 1 poł. XIX w. po wschodniej stronie zespołu folwarcznego i dworu. W I. sześćdziesiątych teren parku uległ zmniejszeniu. W drzewostanie uwagę zwracają stare dęby, graby i lipy. Na terenie parku znajduje się też staw. W obrębie miejscowości położony jest również cmentarz poewangelicki, założony w 2 poł. XIX w. obecnie nieużytkowany. Droga wiejska ma zachowaną nawierzchnię brukowaną. Droga prowadząca w kierunku Storkowa obsadzona jest klonami, w kierunku Ińska dębami, a droga prowadząca do dawnego młyna Kołatka, bukami. Układ przestrzenny wsi zachowany został w stanie jego ukształtowania z końca XVIII i XIX w. w jego zabudowie wiejskiej występują liczne ubytki zagród i nowe bloki dysharmonizujące z otoczeniem. W zabudowie podworskiej brak dworu.

9.5.17. Sołectwo Zwierzynek

Sołectwo Zwierzynek położone 2 km. na płn. od Mielna, obejmuje swoim zasięgiem tereny jednej miejscowości. Wieś położona jest na terenie pagórkowatym, po obu brzegach rzeki Uklei. Po płn. wsch. stronie wsi przebiega linia kolejowa. Jej zabudowa złożona jest z części chłopskiej i dworskiej. Pierwsza usytuowana na zach. brzegu Uklei, ma formę ulicówki o osi podłużnej biegnącej z pld. wsch. na płn. zach. Po obu stronach drogi rozlokowane są zagrody wiejskie. Drugi człon wsi rozlokowany jest po wsch. stronie Uklei, wzdłuż drogi biegnącej od wsi chłopskiej w kierunku płn. wsch. Domy wiejskie usytuowane względem drogi kalenicowo. Murowane z cegły, tynkowane. Do ważniejszych obiektów należą: otoczony cmentarzem kościół rzym. kat. fil. p.w. św. Rodziny, zbudowany w XV w. oraz zespół dworski założony najprawdopodobniej w XVI w. W jego otoczeniu znajduje się park, położony po zach. stronie zrujnowanego obecnie zespołu podworskiego. Jego granice od strony płn i zach. wyznaczają szpalery starych, wysokich drzew. Wjazd na teren parku od strony drogi wiejskiej prowadzi przez aleję grabową. Kompozycja wnętrza parku jest obecnie zatarta. W drzewostanie występują dęby, buk, jesiony, klony, wiąz, robinie i wierzby. Na terenie wsi znajduje się również cmentarz poewangelicki, założony w końcu XIX w. Na jego terenie zachowało się kilka nagrobków z lat 1912-21. W otoczeniu miejscowości zachował się grobowiec rodziny Wedłów, usytuowany w lesie, ok. 0,8 km na wschód od zespołu podworskiego. Układ przestrzenny chłopskiej części wsi zachowany został w stanie jego ukształtowania w XIX w. Rozplanowanie

zespołu podworskiego w stosunku do stanu pierwotnego jest w znacznym stopniu zatarte, z uwagi na wyburzenia budynków gospodarczych.

9.6. Niematerialne wartości kulturowe

Zerwanie tradycji lokalnej związane jest z pełną wymianą ludności po 1945 roku. W tym czasie nastąpiła zmiana lub powrót do słowiańskich korzeni nazewnictwa topograficznego i osadniczego, sytuacja ta nie sprzyja kontynuacji wielowiekowych tradycji historycznych. Wraz z pamięcią dawnych mieszkańców odeszły anegdoty i opowieści związane z tradycją historyczną. Świadomość dawnych traktów handlowych, barwnego życia właścicieli majątków odeszła wraz z niemieckojęzycznymi mieszkańcami. Wskazane jest podkreślenie odmienności historycznej gminy, jej związków z Pomorzem Zachodnim i średniowiecznymi oraz nowożytnymi tradycjami. W obecnym okresie giną liczne tradycyjne zajęcia związane z rolnictwem i lokalnym przetwórstwem, niepotrzebne budynki gospodarcze popadają w ruinę. Wskazane jest utrzymywanie nazw budynków i miejsc po nich w dokumentach administracyjnych.

9.7. Zestawienie wartości kulturowych miejscowości

Zestawienie wartości kulturowych miejscowości położonych w obszarze gminy zostało zaprezentowane w formie tabeli. Poszczególne symbole w niej zawarte oznaczają:

- A - Kościół
- B - Pałac, Dwór
- C - Zabudowa Komunalna
- D - Zabudowa Przemysłowa
- E - Zabudowa Gospodarcza
- F - Parki
- G - Cmentarze
- H - Stanowiska Archeologiczne
- I - Układ przestrzenny
- J - Budownictwo Ludowe
- R – obiekty wpisane do rejestru zabytków

Tabela 9. Zestawienie wartości kulturowych miejscowości

Nr.	Miejscowość	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Brzeźniak	+ R		+	+	+	+R	+(3)	+(22)		+	+
2.	Brzeźnica	+	+				+	+	+(2)	+		
3.	Chwarstno	+R		+		+		+(2)	+(13)			+
4.	Cieszyno	+R		+	+	+	+R	+(3)	+(21)	+	+	+
5.	Dłusko	+R		+	+	+	+R	+R(2)	+(4)	+	+	+
6.	Gardno	+R				+	+R	+(2)	+(9)	+	+	+
7.	Ginawa	+R	+		+	+	+R	+(2)	+(9)	+	+	+
8.	Kąkolewice	+R	+R			+	+R	+	+(5)	+		+
9.	Kraśnik Łob.	+		+		+	+R	+(2)	+(11)	+		+
10.	Lesięcin		+R	+		+	+R	+(2)	+(18)			+
11.	Mielno	+R	+	+		+		+(2)	+(3)	+		+
12.	Mieszewo	+R	+	+	+	+	+	+(3)	+(10)	+	+	+
13.	Nowe Węgorzyno					+						
14.	Podlipce		+	+		+	+R	+		+		+
15.	Poichowo					+		+	+(27)	+		
16.	Przytoń	+R	+	+	+	+	+	+(2)	+(5)	+		+
17.	Rogówko	+				+	+R	+	+(3)	+		+
18.	Runowo	+R			+	+	+R	+(4)	+(13)	+		+

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

19.	Runowo Pomorskie	+		+	+	+						+
20.	Samikierz					+		+				
21.	Sielsko	+R		+	+	+	+R	+(2)	+(34)	+	+	+
22.	Stare Węgorzynko					+	+R		+(4)	+		+
23.	Sulice					+		+				
24.	Trzebawie	+R				+		+(2)	+(13)	+		+
25.	Węgorsko				+R							+
26.	Węgorzyno	+(2)		+	+	+	+	+	+(23)			+
27.	Wiewiecko			+	+	+	+R	+	+(9)	+		+
28.	Winniki	+R	+	+		+	+R	+	+(8)	+		+
29.	Zwierzynek	+R			+	+	+R	+(2)	+(7)	+		+

9.8. Obszary i obiekty zabytkowe miasta i gminy znajdujące się w rejestrze zabytków

Tabela 10. Obszary i obiekty zabytkowe gminy Węgorzyno wpisane do rejestru.

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Nr. rej.	Data wpisu
1.	Brzeźniak	park dworski	pocz. XIX w.	1024	28.09.1983 r.
2.	Brzeźniak	kościół św. Mikołaja z cmentarzem przykościelnym	2 poł. XIX w.	1156	10.10.1990 r.
3.	Brzeźniak	dawny młyn wodny wraz z otoczeniem		1068	04.01.1988 r.
4.	Chwarstno	kościół Wniebowzięcia NMP		428	10.12.1963 r.
5.	Cieszyno	park dworski		817	10.08.1978 r.
6.	Cieszyno	kościół Podwyższenia Krzyża Św.		425	10.12.1963 r.
7.	Dłusko	park dworski	4 ćw. XIX w.	1022	28.09.1983 r.
8.	Dłusko	cmentarz z ruiną kościoła	XV/XVI w.	1109	30.10.1989 r.
9.	Gardno	kościół św. Mateusza Ap.	XVIII w.	430	10.12.1963 r.
10.	Ginawa	kościół św. Anny	1772 r.	336	12.09.1959 r.
11.	Ginawa	park dworski	1 poł. XIX w.	852	31.12.1979 r.
12.	Kąkolewice	park dworski	XVII w. 62oz. Pocz. XIX	196	19.12.1956 r.
13.	Kąkolewice	pałac (ruina)	pocz. XIX w.	432	10.12.1963 r.
	Kąkolewice	kościół św. Józefa		269	23.01.1958 r.
14.	Kraśnik Łob.	park dworski	1 poł. XIX w.	818	10.08.1978 r.
15.	Lesięcin	park dworski	2 poł. XIX w.	823	02.10.1978 r.
16.	Lesięcin	pałac	2 poł. XIX w.	A-9	19.06.1998r.
17.	Mielno	kościół MB Różańcowej	XVII/XVIII w	434	10.12.1963 r.
18.	Mieszewo	park dworski	2 poł. XIX w.	822	02.10.1978 r.
19.	Mieszewo	kościół św. Józefa	k. XV w.	A - 1259	18.04.1994 r.
	Miszewo	pałac		146	10.12.2003 r.
20.	Podlipce	park dworski	1 poł. XIX w.	958	12.12.1980 r.
21.	Przytoń	kościół św. Marii Magdaleny	XVIII w.	435	10.12.1963 r.
22.	Rogówko	park dworski	XVIII w. roz. k.XIX w.	824	02.10.1978 r.
23.	Runowo	kościół św. Tomasza Ap.	XV w. przeb. 1860 r.	213	05.02.1957 r.
24.	Runowo	park dworski	pocz. XIX w.	195	19.12.1956 r.
25.	Sielsko	kościół św. Jana Chrzyciela	XV w. przeb. XVIII i XIX w	283	18.06.1956 r.
26.	Sielsko	park dworski	2 poł. XIX w.	827	02.10.1978
27.	Trzebawie	kościół św. Michała Archanioła	2 poł. XVIII w.	440	26.01.1979 r.
	Węgorzynko	park dworski (Stare Węgorzynko)		851	26.01.1979 r.

28.	Wiewiecko	park dworski	XIX w.	957	12.12.1980 r.
29.	Winniki	park dworski	pocz. XIX w.	825	12.12.1980 r.
30.	Winniki	kościół św. Karola Boromeuszka z cmentarzem przykościelnym	1860 r.	A - 1334	18.02.1997 r.
31.	Zwierzynek	kościół św. Rodziny	XV w. 1730	215	05.02.1957 r.
32.	Zwierzynek	park dworski	XIX w.	826	02.10.1978 r.
33.	Zwierzynek	aleja grabowa w parku dworski	XIX w.	192	19.12.1956 r.

9.9. Stanowiska archeologiczne w strefie W. I ochrony stanowisk archeologicznych

Tabela 11. Stanowiska zaklasyfikowane do strefy W.I ochrony stanowisk archeologicznych

Nr stanowiska w wykazie	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na arkuszu	Chronologia	Funkcja
42	Sielsko	1	1/27-14	WS	G
63	Trzebawie	1	1/28-14	WS	G
94	Cieszyno	1	1/29-14	WS	G
213	Węgorzyno	36	52/28-15	WS	G
221	Przytoń	1	54/28-15	WS	G
229	Brzeźniak	1	1/28-16	WS	G
246	Brzeźniak	1	2/28-16	WS	G
247	Brzeźniak	2	3/28-16	I-IV B	CC
254	Wiewiecko	1	24/28-16	WS	G
268	Ginawa	1	15/29-16	WS	G
271	Ginawa	2	17/29-16	WS	G

9.10. Stanowiska archeologiczne w strefie W. II ochrony stanowisk archeologicznych

Tabela 12. Stanowiska zaklasyfikowane do strefy W.II ochrony stanowisk archeologicznych

Nr stanowiska w wykazie	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na arkuszu	Chronologia	Funkcja
11	Zwierzynek	1	44/27-13	BH	CC
33	Sielsko	3	3/27-14	KŁŻ, WS	O, O
70	Chwarstno	3	38/28-14	KŁŻ,	C
73	Chwarstno	4	39/28-14	R	C
86	Cieszyno	5	64/28-14	KŁŻ	CC
92	Cieszyno	4	63/28-14	KŁŻ	CC
95	Cieszyno	8	2/29-14	STAR	CC?
97	Cieszyno	2	61/28-14	KŁŻ	C
100	Cieszyno	3	62/28-14	KŁŻ	CC
148	Runowo		134/28-14	KWL	CC
157	Kraśnik	2	41/27-15	KŁŻ, WS	CC, O
183	Lesięcin	2	62/27-15	WS?	CS
224	Przytoń	2	29/28-16	KŁŻ, WS	O, O
227	Rogówko	2	98/27-15	WS	CC
238	Brzeźniak	18	19/28-16	?	C
239	Brzeźniak	19	20/28-16	?	C

240	Brzeźniak	20	21/28-16	?	C
241	Brzeźniak	21	22/28-16	?	C
242	Brzeźniak	22	23/28-16	?	C
243	Brzeźniak	4	5/28-16	KŁŻ	O
248	Brzeźniak	2a	3a/26-16	K. JASTORFSKA	CC
249	Brzeźniak	5a	6a/28-16	KŁŻ	O
251	Brzeźniak	3	4/28-16	B	C
253	Brzeźnica	1	31/28-16	KŁŻ?	CC?
261	Wiewiecko	9	22/29-16	EK, KŁŻ, STAR, WS, SR	X, X, O, O, X

9.11. Stanowiska archeologiczne w strefie W. III ochrony stanowisk archeologicznych

Tabela 13. Stanowiska zaklasyfikowane do strefy W.III ochrony stanowisk archeologicznych

Nr stanowiska w wykazie	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na arkuszu	Chronologia	Funkcja
1	Mieszewo	1	34/27-13	N	LX
2	Mieszewo	2	35/27-13	N?	LX
3	Mieszewo	3	36/27-13	NB, NB	X, O
4	Mieszewo	4	37/27-13	STAR, SR	O,X
5	Mieszewo	5	38/27-13	N, WS, SR	LX, O, X
6	Mieszewo	6	39/27-13	STAR	O
7	Mieszewo	7	40/27-13	WS	X
8	Mieszewo	8	41/27-13	STAR,SR	O, LX
9	Mieszewo	9	42/27-13	STAR	LX
10	Mieszewo	10	43/27-13	STAR.SR	X,LX
12	Zwierzynek	2	47/27-13	SR	LX
13	Zwierzynek	3	46/27-13	SR	X
14	Zwierzynek	4	45/27-13	STAR.SR	X,LX
15	Zwierzynek	5	48/27-13	STAR.SR	x,x
16	Zwierzynek	6	49/27-13	N, STAR.SR	LX,X,LX
17	Zwierzynek	7	50/27-13	WS,SR	O, LX
18	Sielsko	27	27/27-14	SR	LX
19	Sielsko	28	28/27-14	STAR	LX
20	Sielsko	29	29/27-14	SR	LX
21	Sielsko	6	6/27-14	N	LX
22	Sielsko	7	7/27-14	STAR	LX
23	Sielsko	8	8/27-14	WS	LX
24	Sielsko	10	10/27-14	STAR	X
25	Sielsko	11	11/27-14	STAR	LX
26	Sielsko	13	13/27-14	STAR, WS	X,LX
27	Sielsko	14	14/27-14	STAR	LX
28	Sielsko	16	16/27-14	SR	X

29	Sielsko	20	20/27-14	STAR, SR	LX, LX
30	Sielsko	22	22/27-14	STAR, SR	LX, LX
31	Sielsko	23	23/27-14	STAR, WS, SR	LX,LX,X
32	Sielsko	4	4/27-14	WS	O
34	Sielsko	36	36/27-14	STAR	LX
35	Sielsko	24	24/27-14	SR	LX
36	Sielsko	56	45/27-14	SR	LX
37	Sielsko	54	54/27-14	SR	LX
38	Sielsko	31	31/27-14	N	LX
39	Sielsko	25	25/27-14	SR	LX
40	Sielsko	35	35/27-14	STAR, SR	LX, LX
41	Sielsko	34	34/27-14	STAR, SR	LX, LX
43	Sielsko	50	50/27-14	WS	LX
44	Sielsko	37	37/27-14	SR	LX
45	Sielsko	38	38/27-14	SR	LX
46	Sielsko	44	44/27-14	STAR	LX
47	Sielsko	42	42/27-14	MN, STAR	LX, LX
48	Sielsko	39	39/27-14	STAR	LX
49	Sielsko	41	41/27-14	STAR, SR	LX, LX
50	Sielsko	2	2/27-14	WS	O
51	Sielsko	5	5/27-14	WS	O
52	Mielno	6	84/27-14	MN	LX
53	Mielno	1	32/28-14	MN,WL(G.DĘBCZYŃSKA)	LX, LX
54	Mielno	3	34/28-14	KŁŻ	X
55	Trzebawie	28	28/28-4	N	X
56	Trzebawie	20	20/28-14	SR	LX
57	Trzebawie	2	2/28-14	R	O
58	Trzebawie	12	12/28-14	SR	LX
59	Trzebawie	9	9/28-14	STAR	LX
60	Trzebawie	6	6/28-14	STAR	LX
61	Trzebawie	5	5/28-14	WS	O
62	Trzebawie	4	4/28-14	STAR	LX
64	Trzebawie	25	25/28-14	SR	LX
65	Trzebawie	24	24/28-14	SR	LX
66	Trzebawie	23	23/28-14	SR	LX
67	Trzebawie	22	22/28-14	SR	LX
68	Chwarstno	1	36/28-14	KŁŻ	LX
69	Chwarstno	2	37/28-14	KWL	O
71	Chwarstno	5	40/28-14	STAR	LX
72	Chwarstno	10	45/28-14	SR	LX

ZMIANA STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

74	Chwarstno	7	42/28-14	SR	LX
75	Chwarstno	6	41/28-14	SR	X
76	Chwarstno	15	50/28-14	SR	LX
77	Chwarstno	16	51/28-14	SR	LX
78	Chwarstno	17	52/28-14	STAR	LX
79	Chwarstno	18	53/28-14	SR	LX
80	Chwarstno	14	49/28-14	SR	LX
81	Cieszyno	13	72/28-14	STAR	LX
82	Cieszyno	7	66/28-14	M	X
83	Cieszyno	8	67/28-14	EK	LX
84	Cieszyno	6	65/28-14	M	X
85	Cieszyno	9	68/28-14	M	LX
87	Cieszyno	10	69/28-14	EK	LX
88	Cieszyno	1	60/28-14	WS	O
89	Cieszyno	21	80/28-14	STAR	LX
90	Cieszyno	22	81/28-14	SR	LX
91	Cieszyno	23	82/28-14	SR	LX
93	Cieszyno	24	83/28-14	STAR	X
96	Cieszyno	29	88/28-14	R	X
98	Cieszyno	30	89/28-14	SR	LX
99	Cieszyno	31	90/28-14	SR	LX
101	Cieszyno	26	85/28-14	STAR,SR	LX, LX
102	Dłusko	2	4/29-14	EK	LX
103	Winniki	1	101/28-14	N	LX
104	Winniki	5	105/28-14	SR	X
105	Winniki	2	102/28-14	STAR	LX
106	Winniki	3	103/28-14	WS,SR	LX, LX
107	Winniki	6	106/28-14	SR	X
108	Winniki	8	108/28-14	SR	LX
109	Winniki	7	107/28-14	STAR	LX
110	Winniki	9	109/28-14	SR	LX
111	Połchowo	11	112/28-14	SR	LX
112	Połchowo	12	113/28-14	STAR	LX
113	Połchowo	13	114/28-14	STAR	LX

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

114	Połchowo	14	115/28-14	STAR,WS	LX,X
115	Połchowo	16	117/28-14	KŁŻ, STAR	LX,O
116	Połchowo	17	118/28-14	STAR	X
117	Połchowo	18	119/28-14	WR, SR	LX, LX
118	Połchowo	19	120/2-14	SR	LX
119	Połchowo	20	121/28-14	STAR	X
120	Połchowo	21	122/28-14	WS.SR	LX, LX
121	Połchowo	22	123/28-14	R?	X
122	Połchowo	23	124/28-14	KŁZ	X
123	Połchowo	24	125/28-14	R	X
124	Połchowo	25	126/28-14	SR	LX
125	Połchowo	27	128/28-14	STAR	LX
126	Połchowo	28	129/28-14	WS	LX
127	Połchowo	30	131/28-14	WS,SR	O, X
128	Połchowo	10	16/28-15	N	LX
129	Połchowo	8	14/28-15	SR	LX
130	Połchowo	7	13/28-15	SR	LX
131	Połchowo	4	10/28-15	STAR, SR	LX, LX
132	Połchowo	3	9/28-15	M/N, KŁŻ	LX, LX
133	Połchowo	2	8/28-15	EK, WS	LX, X
134	Połchowo	6	12/28-15	STAR	LX
135	Połchowo	5	11/28-15	KPL? SR	LX, LX
136	Połchowo	3	136/28-14	STAR	LX
137	Połchowo	2	135/28-14	STAR	LX
138	Runowo	6	139/28-14	STAR, WS, SR	X, LX, LX
139	Runowo	10	143/28-14	WS	LX
140	Runowo	14	147/28-14	STAR,WS	O, X
141	Runowo	15	148/28-14	WS	LX
142	Runowo	13	146/28-14	STAR,WS	X, LX
143	Runowo	12	145/28-14	EK, STAR	LX, LX
144	Runowo	9	142/28-14	WS	LX
145	Runowo	16	78/27-14	STAR	LX
146	Runowo	18	80/27-14	STAR, WS	LX, X
147	Runowo	8	141/28-14	STAR	LX

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA WĘGORZYNO

149	Runowo	5	138/28-14	EK	LX
150	Runowo	4	137/28-14	STAR, SR	LX, LX
151	Kraśnik	22	73/27-14	STAR, WS	O, LX
152	Kraśnik	23	74/27-14	STAR	LX
153	Kraśnik	24	75/27-14	R	X
154	Kraśnik	25	76/27-14	WS	LX
155	Kraśnik	1	40/27-15	WS	O
156	Kraśnik	14	50/27-15	STAR	O
158	Kraśnik	11	47/27-15	WS	O
159	Kraśnik	12	48/27-15	WS	LX
160	Kraśnik	13	48/27-15	R?	LX
161	Kraśnik	6	42/27-15	SR	LX
162	Kąkolewice	5	30/27-15	WS	O
163	Kąkolewice	7	32/27-15	WS?	LX
164	Kąkolewice	1	26/27-15	WS, SR	LX, LX
165	Kąkolewice	6	31/27-15	KŁZ	LX
166	Kąkolewice	9	34/27-15	WS	O
167	Lesięcin	1	61/27-15	WS	O
168	Lesięcin	5	65/27-15	R	LX
169	Lesięcin	6	66/27-15	STAR	LX
170	Lesięcin	8	68/27-15	STAR	LX
171	Lesięcin	12	72/27-15	STAR	O
172	Lesięcin	13	73/27-15	WS	X
173	Lesięcin	3	63/27-15	STAR, WS	X, O
174	Lesięcin	11	71/27-15	STAR, WS	X, X
175	Lesięcin	10	70/27-15	WS	O
176	Lesięcin	9	69/27-15	STAR	LX
177	Lesięcin	35	95/27-15	WS?	X
178	Lesięcin	25	85/27-15	SR	LX
179	Lesięcin	23	83/127-15	STAR, SR	LX, LX
180	Lesięcin	20	80/27-15	N, STAR, WS	LX, O, X
181	Lesięcin	18	78/27-15	R?	X
182	Lesięcin	16	76/27-15	STAR	LX
184	Lesięcin	4	64/27-15	KŁZ?	LX

185	Gardno	3	20/27-15	B?	LX
186	Gardno	5	22/27-15	R?	X
187	Gardno	1	18/27-15	WS	LX
188	Gardno	1	1/28-15	WS	LX
189	Gardno	2	2/28-15	R?, SR	O, LX
190	Gardno	3	3/28-15	STAR	LX
191	Gardno	4	4/28-15	STAR	O
192	Gardno	5	5/28-15	STAR	X
193	Gardno	6	6/28-15	STAR	X
194	Węgorzyno	10	26/28-15	STAR	LX
195	Węgorzyno	7	23/28-15	STAR	LX
196	Węgorzyno	6	22/28-15	STAR	LX
197	Węgorzyno	11	27/28-15	KŁŻ, STAR	LX, LX
198	Węgorzyno	12	28/28-15	STAR	LX
199	Węgorzyno	14	30/28-15	WS	LX
200	Węgorzyno	13	29/28-15	B	X
201	Węgorzyno	15	31/28-15	STAR	X
202	Węgorzyno	16	32/28-15	STAR	O
203	Węgorzyno	3	19/28-15	STAR	LX
204	Węgorzyno	37	53/28-15	WS	O
205	Węgorzyno	19	35/28-15	SR	LX
206	Węgorzyno	18	34/28-15	STAR	LX
207	Węgorzyno	17	33/28-15	SR	LX
208	Węgorzyno	22	38/28-15	N	LX
209	Węgorzyno	21	37/28-15	STAR	LX
210	Węgorzyno	28	44/28-15	SR	LX
211	Węgorzyno	35	50/28-15	SR	LX
212	Węgorzyno	32	48/28-15	WS, SR	LX, LX
214	Węgorzyno	23	39/28-15	SR	LX
215	Węgorzyno	2	18/28-15	?	O
216	Węgorzyno	1	17/28-15	?	O
217	Stare Węgorzynko	1	1/29-15	EK, KŁŻ	LX, O
218	Stare Węgorzynko	2	2/29-15	STAR	LX
219	Stare	3	3/29-15	EK	LX

	Węgorzynko				
220	Stare Węgorzynko	4	4/29-15	SR	LX
222	Przytoń	5	56/28-15	STAR	LX
223	Przytoń	4	55/28-15	WS, SR	LX, LX
225	Przytoń	3	30/28-16	KŁZ	O
226	Rogówko	9	105/27-15	WS?	LX
228	Rogówko	3	99/27-15	STAR	LX
230	Brzeźniak	12	13/28-16	M/N, STAR	LX,X
231	Brzeźniak	8	9/28-16	SR	LX
232	Brzeźniak	10	11/28-16	SR	LX
233	Brzeźniak	7	8/28-16	M	LX
234	Brzeźniak	6	7/26-16	SR	LX
235	Brzeźniak	11	12/28-16	SR	LX
236	Brzeźniak	15	16/28-16	STAR, SR	LX, LX
237	Brzeźniak	14	15/28-16	SR	LX
244	Brzeźniak	17	18/28-16	STAR	LX
245	Brzeźniak	16	17/28-16	SR	LX
250	Brzeźniak	5a	6a/28-16	?	LX
252	Brzeźnica	2	32/28-16	?	O
255	Wiewiecko	5	27/28-16	N, N	LX, LX
256	Wiewiecko	7	21/29-16	STAR, SR	X, LX
257	Wiewiecko	8	20/29-16	EK, STAR	LX, O
258	Wiewiecko	11	18/29-16	STAR, SR	LX, LX
259	Wiewiecko	12	7/29-16	STAR	O
260	Wiewiecko	13	8/29-16	N?, STAR	LX, LX
262	Wiewiecko	10	19/29-16	EK, N?, STAR, WS?	LX, LX, X, X
263	Ginawa	4	10/29-16	KŁŻ	LX
264	Ginawa	5	11/29-16	SR	LX
265	Ginawa	3	9/29-16	EK, STAR	LX, O
266	Ginawa	6	12/29-16	SR	LX
267	Ginawa	7	13/29-16	SR	LX
269	Ginawa	8	14/29-16	STAR, SR	LX, LX
270	Ginawa	9	16/29-16	EK	X